

**Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta**

**GLOBALIZACE A JEJÍ DOPADY NA EKOLOGICKÉ
MYŠLENÍ**

Magisterská diplomová práce
Studijní program: Sociologie a anragogika
Vedoucí práce: Mgr. Martin Fafejta, Ph.D.
Autor: Marek Cagaš, Bc.

Olomouc 2012

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: "Globalizace a její dopady na ekologické myšlení" vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedl jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

podpis

Chtěl bych vyjádřit poděkování vedoucí mé závěrečné magisterské práce Mgr. Martinu Fafejtovi, Ph.D. za jeho postřehy, konzultace a cenné rady, které mi dával v průběhu psaní.

Obsah

Úvod.....	5
1. Globalizace.....	7
1.1 Teoretická východiska.....	7
1.1.1 Modernizace.....	9
1.1.2 Pojem globalizace obecně.....	12
1.2 Globální problémy.....	12
1.3 Evropská unie a globalizace.....	28
1.3.1 Historické snahy o evropskou integraci.....	29
1.3.2 Globalizace a Evropská unie.....	30
1.4 Globalizace a Česká republika.....	33
1.5 Firmy a Globalizace.....	35
2. Ekologické aspekty globalizace.....	38
2.1 Teoretická východiska.....	38
2.1.1 Příroda.....	39
2.1.2 Člověk.....	39
2.1.3 Kultura.....	40
2.2 Vývoj ekologického a environmentálního myšlení.....	41
2.3 Globální ekologické problémy.....	43
2.3.1 Surovinový a energetický problém.....	43
2.3.2 Ekologický problém.....	46
2.4 Snahy o lepší budoucnost.....	51
2.4.1 Nájemní smlouva se zemí.....	51
2.4.2 Ekologická politika.....	52
2.4.3 Strategie udržitelného rozvoje.....	53
3. Obecné informace o IKEA.....	58
3.1 Historie IKEA – jak to všechno začalo.....	59
3.2 Koncept obchodního domu IKEA.....	61
3.3 Katalog.....	63
3.4 Výrobky.....	64
3.5 Distribuce a nákup.....	67
4. IKEA ovlivňuje.....	68
4.1 Dodavatelé.....	68
4.1.1 IWAY.....	68
4.1.2 Dětská práce.....	71
4.2 Zaměstnanci.....	72

4.2.1 Testament obchodníka s nábytkem a hodnoty IKEA.....	74
4.2.2 Růst zaměstnance.....	79
4.2.3 Balíček firemních benefitů.....	80
4.3 Zákazníci.....	81
5. Spolupráce s neziskovými organizacemi.....	86
6. Udržitelnost.....	89
6.1 Přírodní zdroje	91
6.2 Suroviny.....	93
6.2.1 Dřevo.....	91
6.2.2 Bavlna.....	95
6.3 Obchodní domy budoucnosti.....	97
6.4 Výrobky.....	98
7. Má zkušenost s IKEA.....	101
8. Sonda.....	103
Závěr.....	107
Resumé.....	108
Použité zdroje.....	109
Seznam příloh.....	118
Přílohy.....	119

Úvod

Jíst ovoce z exotických krajin, mít přehled o dění na celé planetě, mít možnost procestovat celý svět a komunikovat s lidmi, kteří žijí v nejbližších koutech planety Země. Toto jsou jen některé znaky globalizace, které mohou připadat současné společnosti jako samozřejmé. Opak je, ale pravdou. Dalo by se říci, že podobnost procesu globalizace a zmenšení světa globusu, není náhodná. Globalizační procesy jakoby opticky zmenšily planetu Zemi a přičinily se o to, že je tak snadné být v kontaktu s kteroukoli částí světa, jako se jí dotknout prstem na globusu.

Lidská společnost prošla dlouhým vývojem, během kterého se snažila zjednodušit si svůj pobyt na Zemi. Ať už šlo o prvotní pokusy vyrobit si nástroje, které by ulehčily lov nebo zemědělskou činnost, již od minulosti je v člověku touha po zlepšování podmínek života. Toto zlepšování ovšem nenese jen kladné výsledky.

Globalizace bývá hodnocená kladně i záporně. Zkracování, urychlování a propojování, má za následek i nežádoucí jevy, tzv. globální problémy. Prohlubují se rozdíly mezi chudými a bohatými. Vznikají nadnárodní společnosti, které již nejsou závislé na hranicích států a národní státy pomalu ztrácejí svůj vliv. Propojování kultur má za následek upouštění od národních tradic a kultur, které bývají charakteristickými znaky států. Původní hranice mezi státy ztrácejí smysl a dochází k migraci populace, k zvyšování kriminality a k šíření ničivých epidemií a chorob.

Moderní komunikace využívají stále rychlejší a modernější technologie k šíření informací mezi lidmi, ale tím dochází k vzájemnému odcizování.

Způsob života moderního člověka se promítá i do životního prostředí a způsobuje globální ekologické problémy. Člověk se svým neuváženým chováním přičiňuje k ničení přírody a planety.

V mé práci se bude věnovat vývoji globalizace a ekologickým aspektům globalizačních procesů současné společnosti. Na příkladu nadnárodní společnosti IKEA uvedu, jaký je vliv na zákazníky, zaměstnance a dodavatele v oblasti ekologického myšlení.

Diplomová práce bude rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou. V úvodu teoretické části se budu zabývat vznikem pojmu globalizace a v souvislosti

s teoretickými východisky i termínem modernizace. V návaznosti se budou věnovat globální problémům, kterým patří podstatná část. Dále jsou to historické snahy o evropskou integraci, která vyústila vznikem EU. Nelze se nezmínit o globálních cílech České republiky a také o působení nadnárodních společností na národní státy.

Další část tvoří ekologické aspekty globalizace, ve které se budu věnovat teoretickým východiskům, etapám vývoje lidské civilizace a jejímu ve vztahu k přírodě. Zaměřím se také na problematiku obnovitelných a alternativních zdrojů energie, na globální ekologické problémy, na které budou navazovat snahy o lepší budoucnost. Uvedu návrhy, jak zamezit ekologické katastrofě, jejíž následky by mohly ohrozit budoucnost života na planetě Zemi. Největší prostor bude patřit strategii trvale udržitelného rozvoje, protože je součástí politiky společnosti IKEA, kterou se budu ve své práci dále zabývat.

V praktické části se budu věnovat nadnárodní společnosti IKEA, protože ovlivňuje miliony lidí na této planetě nejen svými výrobky, ale také svým přístupem k životnímu prostředí. Považuji za důležité popsat její historii, produkty, obchodní domy, spolupráci s nadnárodními neziskovými institucemi, vliv na udržitelnost a také to, jak ovlivňuje zaměstnance, zákazníky a dodavatele. Je to z toho důvodu, protože informace o této společnosti jsou pro nezainteresovaného člověka velice povrchní. Jediné, co člověk ví je, že IKEA je ze Švédska, vyrábí nábytek a je pro ni typická modro-žlutá barva. Začnu od začátku jejího vzniku a přiblížím, na čem stojí a z čeho vycházejí její vize, myšlenky a celý koncept.

1 Globalizace

První část práce věnuji globalizaci. Toto nesmírně obsáhlé téma rozdělím pro lepší uchopitelnost do několika podkapitol. V první, která ponese název Teoretická východiska, se budu věnovat vzniku pojmu, na který budu navazovat seznámením s modernizací, jež může být pokládána za součást globalizace. Dále se budu věnovat pohledům některých vědců a teoretiků na globalizaci. Jelikož tento proces v současnosti zasahuje snad do všech oblastí lidského života, bude druhá kapitola představovat jakési dělení globálních problémů, právě v závislosti na nich. Poslední dvě podkapitoly budou o globalizaci pojednávat z lokálního hlediska. Nejdříve se jí budu věnovat v celoevropském měřítku a posléze se zaměřím na situaci v České republice.

1.1 Teoretická východiska

Pojem globalizace je dnes velice často používaným termínem, ale vymezení jeho významu není jednoduché. Bývá používán jak vědci a teoretiky napříč obory, ale i laickou veřejností a masovými médii. S pojmem „globalizace“ se zachází různě, a to podle toho, kdo jej používá. Některými lidmi je pak chápán jako nositel něčeho špatného nebo jako předzvěst katastrofální budoucnosti či současnosti. Jiní pojmu dávají nádech naděje a vidí v něm lepší budoucnost. Ať je to tak či onak, je zřejmé, že se s termínem globalizace setkáváme a setkávat budeme určitě i v dalších letech.

Jak tedy pojem globalizace vznikl? Je těžké „dohledat“ a zjistit, kam až globalizace sahá a také názory odborníků se v této otázce liší. Podle amerického historika Jerryho H. Bentleye je to už do období kolem roku 1492, kdy se díky zámořským objevům začaly mezi sebou střetávat a navazovat kontakty již dříve zcela odcizené kultury.¹ Zuzana Lehmannová hovoří o tom, že vznik a vývoj globalizace předpokládá vývoj vědy a tak umožnil evropské civilizaci rozšířit její

¹ BENTLEY, J. H. *Gross – Cultural Interaction and Periodization in World History*. 1996, str. 3.

kulturu do celého světa². Tady lze najít shodu s názorem Bentleye. Podle Lehmannové se globalizace začíná vyvíjet jako samostatné odvětví na přelomu 18-19. století, především rozmachem průmyslu.³ Myslím si, že o globalizačních jevech je možno uvažovat již vznikem středověkých říší a to konkrétně Římským impériem, které v době svého největšího rozmachu zabíralo obrovské území mezi Eufратem a Skotskem.⁴ Spolu s integrací národů do impéria určitě docházelo uvnitř něho ke střetu národních kultur. Současně s tímto rozmachem docházelo na asijském kontinentu k rozpínání starověkých říší Číny a Indie. Díky tomuto paralelnímu vývoji došlo ke sblížení a ovlivňování asijských kultur s helénskou a globálním důsledkem bylo rozšiřování epidemií po tehdejší světě.⁵

O globalizaci, dnešním fenoménu a jejími následky do budoucna, se začalo hovořit až v průběhu 80. let 20. století.⁶ V té době Jan Keller vidí konec první fáze globalizace a o jejím začátku se zmiňuje již v souvislosti s padesátými a šedesátými léty dvacátého století.⁷ Schumacher o tom to období hovoří jako o vzájemném ovlivňování měst a vesnic, které nazval „vzájemnou intoxikací“⁸. Nastalo období poválečného industriálního rozvoje, které podporovalo rozvoj moderních podniků ve městech a tradiční řemeslné a zemědělské práce na vesnicích postupně zanikaly, protože jim nebyly schopny konkurovat. Lidé se proto začali stěhovat za prací do měst a vlivem jejich zvětšování narůstaly problémy.

Během padesátých let 20. století se začala politika jižních zemí orientovat na vývoz. Součástí toho byly investice do velkých projektů (přehrady, jaderné elektrárny, dálnice apod.), na které si museli půjčovat od mezinárodních institucí jako např. Světové banky. Dochází k přesunu dělníků z vesnic do měst a s tím dochází k přeplnění měst.⁹ V 70. a 80. letech 20. století se ke slovu začínají hlásit velké nadnárodní společnosti,¹⁰ mezi které patří např. největší personální společnost na světě ADECCO, provozovatel sítě supermarketů AHOLD, největší světový

² LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 23-24.

³ LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 26.

⁴ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 122.

⁵ TOMEŠ, J. *Konflikt světů a svět konfliktů : střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha : P3K, 2007. s. 35.

⁶ ROLNÝ I., LACINA L. *Globalizace – Etika – Ekonomika*, 2001.

⁷ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 131.

⁸ SCHUMACHER, E. F. *Malé je milé, aneb ekonomie, která by počítala i s člověkem*. Brno : Doplněk, 2000. s. 156.

⁹ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 131-138.

¹⁰ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 140.

dodavatel elektrického proudu E. ON¹¹ nebo světový gigant, věnující se obchodu s nábytkem, IKEA. Tato švédská společnost, vlastní 332 obchodních domů ve 38 zemích a zaměstnává na 131 000 lidí.¹² Dále se budu této nadnárodní společnosti věnovat v praktické části své práce. Pro tyto společnosti je typické, že přestávají být ovlivňovány státem, ale naopak začínají národní státy ovlivňovat.

1.1.1 Modernizace

S tématem globalizace souvisí problematika modernizace, či modernity, a proto začnu jeho stručným exkurzem.

Můžeme hovořit o tom, že teorie modernizace vznikly z politického popudu, kdy americký prezident Harry Truman ve svém protikomunistickém projevu z roku 1949 dal americkým sociologům signál k tomu, aby napomáhali šířit vliv USA v třetích zemích teoretickými zbraněmi. Teorie předpokládala, že pokrok a modernizace vychází z rychle se rozvíjející průmyslové společnosti, kterou tvoří bílí anglosaští protestanti a pocházejí ze středních vrstev. Občané v takové společnosti musí být výkonní a podnikaví, protože lenost a jí podobné vlastnosti jsou slučitelné se společností tradiční, která je evolučně pod společností moderní.¹³

Zygmunt Bauman chápe první vlnu modernizace jako etapu, kdy se „*zdokonalují pevná tělesa*“¹⁴, např. přeměna zvykového práva v zákon. Taková společnost má blíže k moderní demokratické společnosti, jakou představovaly Spojené státy, ale je zvláštní, že Japonsko se dokázalo modernizovat bez vlivu USA.¹⁵ Jak je možné, že se různé země vyvíjejí „jinou rychlostí“? Tyto otázky vedly k tomu, že pozdější teze o problematice modernizace byly stále abstraktnější.

Jan Keller uvádí body, které první vlna modernizace nevysvětlila.¹⁶ Jedná se o **problém vymezení**. Zastánci teorie modernizace se snažili vymyslet teoretické základy pro praktickou modernizaci, aniž by přesně definovali, o co se vlastně jedná. I když sociologové zkoumali problémy související s modernizací, stávali se terčí kritiků, protože mnohé projevy moderní společnosti, které měly být aplikovány

¹¹ BLAŽEK, L. *Nadnárodní společnosti v České republice I.: (empirické studie)*. 1. vydání. Brno: Masaryková univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5327.

¹² Fakta a čísla. *IKEA: Domov nemusí být velký, ale cytře řešený* [online]. © 1999 – 2012 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/qgnH>.

¹³ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 19-21.

¹⁴ BAUMAN, Z. *Tekutá modernita*. Praha : Mladá fronta, 2002. s. 12.

¹⁵ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 27.

¹⁶ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 28-33.

v rozvojových zemích, neexistovaly ani v zemích, které měly být pro první vlnu modernizace vzorem (USA, VB). V těchto zemích existovaly a stále existují rozdíly mezi lidmi, kteří trpí chudobou, nezaměstnaností a lidmi vzdělanými, úspěšnými a bohatými.

Dalším problémem je *interdependence*¹⁷. Teoretikové předpokládali, že změny, které se vlivem modernizace ve společnosti dějí, probíhají závisle na sobě (politika, ekonomika aj.). Zkušenost ukazuje, že to tak jednoznačné není.

Problém přechodu od jednoho typu společnosti k jinému vychází z uvedené myšlenky, že společnost se vyvíjí z tradiční k moderní. Teoretikové modernizace brali v úvahu pouze změny, které vedly k lepšímu. Bohužel, ale ne všechny změny k lepšímu opravdu vedly. Všechno dobré, co měla modernizace první vlny přivést, se ztotožňovalo s USA a její občané byli přirovnáváni k „nadrase“. Potíže ve vývoji byly přiřazovány k rozvíjejícím se státům. Tomuto myšlení se říká *egocentrismus*.

Posledním bodem je *různost cest k modernitě*. Od tradičních společností se čekalo, že se bude modernizovat stejnoměrně a teoretikové nebrali v úvahu podmínky, za kterých bude v konkrétní rozvojové zemi modernizace probíhat.

Druhá vlna modernizace má dva myšlenkové proudy.¹⁸ První Jan Keller nazval *jednorozměrnými teoriemi modernizace*. Mohl by být chápán jako následník první vlny a reakcí na pád socialismu. Tehdejší odborníci se shodli v tom, že není možné, aby moderní společnost vznikla a prosperovala v nekapitalistickém režimu. Jednorozměrné teorie navazují na „*neoevoluční*“¹⁹ názory z vlny první s tím rozdílem, že neexistuje cíl, ke kterému by měla modernizace směřovat.

Paralelně s tímto názorem se vyvíjel druhý, tzv. *emancipační*, který se snaží o širší pohled na problematiku. Je reakcí na problémy, které se v moderní společnosti vyskytovaly od 60. let 20. století. Tomuto názoru se věnuje také Zygmunt Bauman ve své publikaci. Společnost se individualizuje. Majetní lidé již přestávají být lokálně vázáni a nastupuje globální kapitalismus.²⁰

¹⁷ Pozn. Vzájemná závislost.

¹⁸ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 33.

¹⁹ Pozn. Vývoj tradiční společnosti ve společnost moderní.

²⁰ BAUMAN, Z. *Tekutá modernita*. Praha : Mladá fronta, 2002. s. 28-29.

Jaké jsou tedy vlastnosti moderní společnosti? Jan Keller tvrdí, že jedním ze znaků jsou *sociální vztahy ve společnosti*, které jsou stále obecnější. Vztahy ve společnosti se stávají stále více formálnějšími. Tento znak souvisí i s druhým, kterým je *individualizace*. Je kladen větší důraz na konkrétního jedince, na jeho potřeby a schopnosti. Ona konkretizace se netýká pouze jedinců a menších skupin ve společnosti, ale dotýká se jí celé. Probíhá diferenciací sektorů a oblastí ve společnosti.

Modernizace společnosti s sebou samozřejmě nese jisté důsledky. Jedním z nich je *triumf ekonomického rozumu*. Ekonomika, oddělená od národní politiky, má větší význam než lokální politika.²¹ Nadnárodní společnosti tuto situaci využívají ve svůj prospěch (levná pracovní síla, daňové ráje atd.).

S triumfem ekonomiky souvisí i druhý efekt, který Keller nazval *vzestup nejistoty a něžné barbarství*. Lidé v moderní společnosti trpí neustálým strachem o zaměstnání. Stát již není schopen zajistit práci a sociální služby, protože jsou v soukromém vlastnictví. V rámci konkurenceschopnosti se ve společnostech oddělilo sociální hledisko od ekonomického. Lidé, kteří jsou méně výkonní nebo méně učenliví, jsou přerazováni na méně hodnocené práce nebo jsou přímo propouštěni.²²

Konkurenceschopnost se promítá i do posledního důsledku, kterým je *kolonizace veřejného zájmu soukromým*. Jedná o sektory školství, sociální služby a ochrany. Pod záminkou konkurenceschopnosti v globálním měřítku se z těchto veřejných oblastí stávají soukromé služby. Školy v soukromém vlastnictví se orientují na co nejefektivnější využití kapitálu v podobě lidí. Vzdělání bývá jednostranně orientováno na trh práce a týká se to změny struktury vyučovaných předmětů.²³ Nepočítá se s tím, že by se někdo ze žáků a studentů vzdělával proto, aby se něco dozvěděl nebo nějak obohatil svou osobnost, ale studium je čistě praktickou záležitostí.

Podle Kellera jsou sociální služby tržnímu hospodářství ještě vzdálenější, než školství a přece se v zemích Evropy kapitalismus do těchto služeb promítá čím dál silněji. Ze společností, které poskytují různé pečovatelské služby, se stávají firmy a jejímu vedení záleží především na tom, kde „sehnat“ peníze, než na tom, jak

²¹ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 95.

²² KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 102.

²³ KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 109-111.

poskytovat kvalitní služby.²⁴ Je zřejmé, že je těžké poskytovat kvalitní péči bez dostatečných financí. Je nutné, by se z péče o lidi, výchovu a vzdělání stál byznys?

Posledním bodem střetu kulturního a veřejného zájmu je ochrana.²⁵ Bezpečnost všech obyvatel by měl zajišťovat stát a měla by být dostupná všem bez ohledu na movitost konkrétního občana. Tato pravidla se s komercializací bezpečnostních služeb zásadně mění. Nemovitý člověk, nemá na to, aby si zaplatil soukromou bezpečnostní agenturu. Např. bezpečnost na sportovních akcích již přestává zabezpečovat policie, ale majitelé sportovních klubů se o ni musejí postarat sami. V praxi to dopadá tak, že ti, kteří nemají na dostatečnou ochranu svého majetku (stadion, obchod aj.), obětují bezpečnost svou i svých návštěvníků.

1.1.2 Pojem globalizace obecně

V současné době se slovo „globalizace“ často vyslovuje a většina lidí si představí mezinárodní obchodní řetězce, hypermarkety, rychlá občerstvení, zahraniční automobilky, ale také demonstrace hlavně mladých lidí proti institucím jako jsou např. Světová banka, Mezinárodní měnový fond či Světová obchodní organizace.

Můžeme ji vymezit v užším nebo širším významu. V užším ji nejčastěji vnímáme jako spontánní proces spojený s nadnárodními ekonomickými aktivitami a jejími subjekty a nejvyspělejšími průmyslovými zeměmi (USA, Velká Británie, Německo a Japonsko). V širším slova smyslu se označuje jako proces, který vedle ekonomických faktorů má také politické, sociální a duchovní faktory. Důsledky mají celosvětový význam.²⁶

Globalizace souvisí také s tím, že se „zmenšuje“ svět, ale on nezmenšuje, jen lidé v něm mají k sobě blíže. Giddens tvrdí, že „*dnes všichni žijeme v jednom světě.*“²⁷ Podle mého názoru to není úplně přesné, protože, globalizací se lidé nejen sbližují, ale i vzdalují. Lidé si mohou být bližší, než kdykoliv před tím, za předpokladu, že jim v tom nebrání ekonomické, politické aj. bariéry. S globalizací

²⁴KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 113.

²⁵KELLER, J. *Teorie modernizace*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. s. 114-115.

²⁶TIMKO, M., Globalizaci přírody či globalizácia kultúry. *Magazín Životné prostredie* roč. 2006, č.6., s. 292.

²⁷GIDDENS, A. *Unikající svět : jak globalizace mění náš život*. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. s. 18.

jde ruku v ruce změna vnímání prostoru, času a rychlosti. Podle Baumana²⁸ lidé přestávají vzdálenost hodnotit podle svého těla (stopy, palce apod.), ale podle rovníku. Svět se mění. Nejde již pouze o přiblížení států jihu a východu státům severním a západním. Globálním trendem je odstranění hranic a individualizace člověka.

1.2 Globální problémy

Globální problémy jsou problémy celosvětové, týkají se nás všech a lidská kultura není schopná v dostatečné míře reagovat na globalizační problémy, které vznikají v důsledku vědeckých pokroků, internacionalizace a stále rostoucí vzájemnou závislostí států. Aby nedošlo k nedorozumění, interdependence, internacionalizace i vědecký pokrok jsou procesy důležité a v rámci lidské civilizace nepostradatelné. Člověku ovšem tyto procesy tak říkajíc „přerostly přes hlavu“ a vytvořily úrodnou půdu pro globální problémy.²⁹ K snadnějšímu pochopení globalizačních problémů je nezbytná jejich aplikace na konkrétních příkladech, a proto je rozdělím podle oblastí, které s globalizací souvisejí. Stanislav Heczko.³⁰ rozdělil globální problémy do tří základních skupin. Globální problémy neexistují odděleně, ale v různých svých faktorech se prolínají s jinými a vzájemně se ovlivňují.

a) Intersociální problémy

Tyto problémy se týkají vztahů mezi lidmi.

- **Problém války a míru**

Také v současné době platí, že bezpečnost občanů má být primárním cílem každého státu.³¹ Po rozpadu SSSR a ukončení studené války stále hrozí nebezpečí vojenských konfliktů, které lze rozdělit do několika skupin:³²

²⁸BAUMAN, Z. *Globalizace : důsledky pro člověka*. Praha : Mladá fronta, 1998. s. 39.

²⁹JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C. H. Beck, 2003. s. 3.

³⁰HECZKO, S. *Světová ekonomika a globální problémy lidstva*. *Britské listy* [online]. 2005[cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/26306.html>.

³¹LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 267.

• **Kulturní, etnická a náboženská skupina**

Po skončení studené války se národy snaží etnicky emancipovat. Příkladem je Jugoslávie, která se skládala z občanů nejen mnoha vyznání, ale i různých národností.

Z náboženských konfliktů bych nezmínil o konfliktu mezi Izraelem a Palestinou. S úpadkem Osmanské říše, Společenství národů v roce 1919 ustanovilo mandátu nad Palestinským územím Velké Británii, která měla za úkol zřídít na palestinském území židovský stát. Začalo přesídlování Židů do Palestiny a bylo doprovázeno odkupem palestinských pozemků a to mohlo být spouštěcím mechanismem arabského nacionalismu. V letech 1919 a 1929 se do Palestiny přestěhovalo cca 100 tisíc židovských obyvatel a migrace pokračovala, protože sílícím vlivem nacismu v Evropě do Izraele přišlo dalších 250 000 Židů.

V roce 1947 se OSN zavázala rozdělit palestinské území na židovský stát Izrael a arabskou Palestinu. Arabové s tím nesouhlasili a slíbili vojenskou invazi na židovský stát ve chvíli, kdy se stane autonomním. Po vyhlášení izraelského státu vtrhla do Izraele arabská vojska. Za Izraelem tehdy stály mnohé státy světa spolu s USA a SSSR, a tak arabská vojska utrpěla přibližně dvojnásobné ztráty na životech, oproti armádě izraelské.³³ Konflikt mezi Palestinci, kteří v boji používají teroristické praktiky a Izraelci vyznávajícími klasické vojenské tažení,³⁴ trvá dodnes a obě strany to stojí ztráty na životech nejen vojáků, ale i civilistů.

• **Ekonomická skupina**

Rozdíly v ekonomické vyspělosti států mohou vest až k vojenským konfliktům. Velikou roli zde hraje rozdíl mezi chudými a bohatými zeměmi, který se s nástupem globalizace ještě zvětšila. Je pravdou je, že ekonomické pojetí, ale vede hlavně k občanským vnitrostátním nepokojům, než k válce s bohatšími zeměmi.

³² TOMEŠ, J. *Konflikt světů a svět konfliktů : střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha : P3K, 2007. s. 102-112.

³³ Stát Izrael: "Kdo nevěří na zázraky, není realista!". *21. století extra: revue objevů, vědy, techniky a lidí*. 2011, s. 41.

³⁴ LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. 277-278.

- **Politická skupina**

Tento typ konfliktů dělí do dvou skupin. Jedná se o konflikty mezistátní nebo vnitrostátní.

Nepokoje uvnitř státu, které vznikají z politického popudu, je důležité přihlídnout k charakteru daného politického režimu, se kterým souvisí míra svobody občanů. Svobodné režimy nejsou tolik náchylné k násilnému odporu obyvatel, jako režimy nesvobodné. Dalším rysem je schopnost, či neschopnost vlád kontrolovat hospodářský vývoj a je zřejmé, že vlády společně s byrokracií omezují obyvatelstvo a dávají záminky k nespokojenosti, mnohdy provázené konflikty.³⁵

- **Geografická a geopolitická skupina**

Tato skupina je příbuzná s politickou. Země, které vedou tyto konflikty, chtějí získat území z důvodu imperiálního nebo vedou válku o bohatství. Může se jednat o ropu, vodu apod.³⁶

Uvedené skupiny mají v sobě prvky globalizace a podle Erica Hobbsbawma se budoucnost (21. století) jeví tak, že bude spojena s globálními procesy a s jejich důsledky a nebude zasažena válkami, jako století 20.³⁷ Je-li to pravda, tak proč průzkum zadaný Britům v roce 2004 zjistil, že se lidé bojí války více než ve století dvacátém?³⁸ Bude to tím, že nikdo neví, jaký by měla válka proběh s použitím jaderných a chemických, či biologických zbraní a jaké by měla následky. Ze současné globální společnosti se vytrácí vlastenectví, a tak jen těžko si můžeme představit armádu, kterou tvoří muži z branné povinnosti (nikoliv pouze profesionálové). Takoví vojáci by těžko dobrovolně umírali pro svou vlast a pro ideály, které by nectili.³⁹

Nezbývá, než doufat, že se svět globálnímu vojenskému konfliktu vyhne.

³⁵ TOMEŠ, J. *Konflikt světů a svět konfliktů : střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha : P3K, 2007. s. 108-109.

³⁶ TOMEŠ, J. *Konflikt světů a svět konfliktů : střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha : P3K, 2007. s. 110-113.

³⁷ HOBSBAWM, E. J. *Globalizace, demokracie a terorismus*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2009. s. 37.

³⁸ Daily Mail (London), 22. listopad 2004. s. 19.

³⁹ HOBSBAWM, E. J. *Globalizace, demokracie a terorismus*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2009. s. 36.

- **Problém překonání sociálně ekonomické zaostalosti méně rozvinutých zemí**

Globální ekonomika, která přestala být závislá na státech a jejich politice, prohlubuje propast mezi bohatými a chudými vrstvami obyvatelstva (celosvětového i národního).⁴⁰ Propast mezi bohatstvím a chudobou je potřeba zmenšovat a světu by mělo jít o pomoc rozvojovým zemím.

*„Rozvoj představují pozitivně hodnocené změny, podmíněné efektivním využíváním zdrojů a probíhající v zájmu dosahování určitých cílů (více či méně specifikovaných). K těmto změnám může docházet i bez konkrétních záměrů. Nezřídka mají, ale nemusí mít růstovou povahu.“*⁴¹ Chudoba a nerovnost v rozvojových zemích bývá často zdůvodňována nedostatkem surovin a nedostatečným růstem. Robinson tvrdí, že se nejedná o zcela pravdivé tvrzení a uvádí, že se na světě denně vypěstuje tolik základních obilnin, aby nasýtily všechny obyvatele planety Země⁴². Vysvětlením, proč rozvojové země zaostávají, je jejich orientace na export. Ruku v ruce s globalizací roste ekonomika, ale se týká pouze části populace a druhá se potýká s poklesem životní úrovně. IMF (Mezinárodní měnový fond) ve své zprávě z roku 2000 uvedl, že si za posledních deset let ekonomicky pohoršila skoro pětina světové populace.⁴³ Opticky stouply hrubé příjmy obyvatel, ale chudí zůstávají chudými a bohatí se stávají ještě bohatšími. Tři nejbohatší muži roku 1998 Bill Gates, Warren Buffett a Paul Allen v daném roce vlastnili 156 miliard USD, což převyšovalo součet hrubého domácího produktu (HDP) 43 nejméně rozvinutých zemí světa. V těchto zemích žije na nebo za hranicí chudoby cca 600 milionů lidí. Propast mezi bohatými a chudými se stále více prohlubuje.⁴⁴

⁴⁰BAUMAN, Z. *Individualizovaná společnost*. Praha : Mladá fronta, 2004. s. 137.

⁴¹ WOKOUN, René. *Ekonomika v prostoru : svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Praha : Linde, 2008. s. 26.

⁴²ROBINSON, W. I. *Teorie globálního kapitalismu : transnacionální ekonomika a společnost v krizi*. Vyd. 1. Praha : Filosofia, 2009. s. 271.

⁴³Cit. in. ROBINSON, W. I. *Teorie globálního kapitalismu : transnacionální ekonomika a společnost v krizi*. Vyd. 1. Praha : Filosofia, 2009. s. 272.

⁴⁴ROBINSON, W. I. *Teorie globálního kapitalismu : transnacionální ekonomika a společnost v krizi*. Vyd. 1. Praha : Filosofia, 2009. s. 275.

Jaké ale ve skutečnosti rozvojové země jsou a čím se liší od vyspělých? Co určuje, které země jsou rozvojové a které ne? Existují dva typy pojetí rozvojových zemí.

První je *klasické* a vychází ze sociálně ekonomických kritérií, která zahrnují charakteristiky duální ekonomiky (zemědělství a průmysl) a pozůstatky kolonialismu. Druhé je *nové* a je chápáno s přihlédnutím k výši důchodu občanů.⁴⁵

K bližšímu srovnání rozvojových a vyspělých zemí uvedu příklad z přelomu 20. a 21. století podle Jeníčka a Foltýna,⁴⁶ kteří ve své publikaci uvádějí, že 78% z celkové populace jsou obyvatelé rozvojových zemí a se rozkládají se na 58% zemské pevniny. Z toho vyplývá, že tvoří většinu z celkové populace. Tyto země vyprodukují jen 25% celkového světového HDP a 36% obyvatel těchto zemí jsou analfabeti a dožívají se nižšího věku (64 let).

Na mezinárodním poli existují snahy pomoci rozvojovým zemím, ale nedochází ke sjednocení názorů, jakým způsobem těmto zemím pomoci. Jedni jsou přesvědčení, že situaci zavinil historický kolonialismus, který je příčinou nerovného postavení zemí třetího světa na trhu práce. Bohaté země, které byly zeměmi koloniálními, by měly ekonomicky podporovat rozvojové země. Teoretikové opačného názoru jsou přesvědčení o nesmyslnosti finanční pomoci rozvojovým zemím a tvrdí, že zaostalé země by se měly rozvíjet z vlastní iniciativy. Většina názorů stojících mezi těmito názory tvrdí, že se rozvojové země bez mezinárodní pomoci neobejdou a hlavními aktéry by měly být nadnárodní instituce. OSN zavedla tzv. *Rozvojové dekády*. Doposud šlo o čtyři dekády, z nichž každá měla svůj plán a strategii jak zaostalým zemím pomoci.

- První rozvojová dekáda (1960-1970) - úkolem byl růst ekonomiky. Podařilo se zvýšit ekonomický růst, ale zjistilo se, že k rozvoji zemí třetího světa ekonomický růst nestačí a je potřeba se zaměřit i na ostatní sociální aspekty.
- Druhá rozvojová dekáda (1970-1980) - úkolem bylo zvýšit ekonomický růst a sociální spravedlnost. Bylo to úspěšné pouze v některých zemích, především v těch, které se zabývají vývozem ropy.
- Třetí rozvojová dekáda (1980-1990) – úkolem bylo zmírnit odlišností a strukturální nerovnováhy uvnitř společnosti. Byla neúspěšná a je nazývána „ztracenou dekádou“.

⁴⁵ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 145.

⁴⁶ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 147.

- Čtvrtá rozvojová dekáda (1990-2002) – úkolem bylo oživení růstu a sociálně ekonomický rozvoj. Zaměřila se na „*likvidace hladu a absolutní chudoby, pokrok lidského činitele, tlumení populačního růstu a zlepšování ekologických charakteristik rozvojových zemí.*“⁴⁷ Mimo to se zaměřovala na pokrok v oblasti vědy, který by mohl pomoci chudým oblastem v jejich rozvoji. Určitý ekonomický růst sice nastal, ale nebyl dostatečný a v sociální oblasti se nedosáhlo očekávaných výsledků.

Další mezinárodní institucí, která se podílí na pomoci rozvojovým zemím, je OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj). Vznikla v září roku 1961 a má za úkol dohlížet na dlouhodobý ekonomický rozvoj členských (34 zemí⁴⁸), ale i nečlenských zemí, zabývá se současnými problémy spojené s globalizací.⁴⁹

Kromě ekonomické zaostalosti existuje i zaostalost sociální, které spolu souvisí a vyjadřují opak k růstu životní úrovně, který má tři pilíře:

- průměrnou délku života
- dosažené vzdělání, související s gramotností
- průměrný HDP/občana za rok

- **Problém mezinárodní zadluženosti**

Rozvojové země si půjčují obrovské finanční prostředky na realizaci „mamutích“ projektů, ale tyto půjčky ovšem nejsou schopny splácet. Martin Ehl⁵⁰ uvádí příklad Indie, která si v roce 1978 půjčila od Mezinárodní banky 451 milionů dolarů na výstavbu systému přehrad Upper Krishna. Nejen, že země nemá prostředky ke splacení dluhu, ale navíc vrcholní představitelé Indie kvůli výstavbě násilně vystěhovali 220 000 obyvatel z jejich domova.

Zadluženost v zemích třetího světa stoupla v období let 1973 - 2000 ze 76 miliard USD na 2199 miliard USD. Alarmující je, že za pouhých deset let v období

⁴⁷ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 153-154.

⁴⁸ Pozn. ČR od roku 1995.

⁴⁹ Obecná informace o OECD a členství ČR v OECD. MZV ČR. *Stálá mise České republiky při OECD v Paříži*[online]. 18.01.2006 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/hRzR>.

⁵⁰ EHL, Martin. *Globalizace pro a proti*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2001. s. 45.

mezi rokem 1990 a 2000 stoupl jejich zadlužení o více než 1000 miliard z 1182 na 2199.⁵¹

Je nutno zdůraznit, že zadlužené nejsou jen země třetího světa, ale jedná se o globální jev, který komplikuje platební rovnováhu a vyvádí z rovnováhy finančně úvěrový systém, což má negativní dopady na stabilizaci měn.⁵²

Z výzkumu, který CIA – Central Intelligence Agency provedla v roce 2009, vyplývá, že nejvíce zadluženou zemí na světě je Zimbabwe, jehož dluh je 304,30% k HDP. Následuje Japonsko s 192,10% a třetí Singapur s 117,60% k HDP. V EU kleslo celkové zadlužení za období let 2000 - 2008 o 0,4% na 61,5% k HDP. Česká republika byla v roce 2009 s 32,80% k HDP devátou nejméně zadluženou zemí v EU.⁵³

Znepokojující není míra zadlužení, ale rychlost, s jakou se jednotlivé země zadlužují.

- **Problém změn mezinárodních ekonomických vztahů**

Mezinárodní hospodářské vztahy jsou důležitými faktory souvisícími s globálními problémy, které na poli mezinárodních ekonomických vztahů nejen vznikají, ale také se řeší. Mezinárodní obchodní řád je platný 50. let, ale je již zastaralý. Podmínky, ve kterých vznikal, jsou odlišné od těch současných a problém nového mezinárodního ekonomického řádu přijala OSN na svém 6. a 7. mimořádném valném shromáždění, která se konala v letech 1974-1975. S programem nového řádu souhlasili jak členové OSN, tak i odborná veřejnost. Problémy přineslo až jednání o konkrétních krocích, které je třeba učinit. Jednání probíhala v druhé polovině 70. let a po sedmi letech bylo konstatováno, že se většina původních záměrů nerealizovala.

Mezinárodní ekonomický řád se tedy, i přes částečná vylepšení, nijak radikálně nezměnil. V 80. letech probíhaly další pokusy o obnovení jednání o novém mezinárodním obchodním řádu, které ale byly neúspěšné.⁵⁴

⁵¹ Cit. in. ROBINSON, William I. *Teorie globálního kapitalismu : transnacionální ekonomika a společnost v krizi*. Vyd. 1. Praha : Filosofia, 2009. s. 209.

⁵² JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 162.

⁵³ GOLA, Petr. *Zadluženost zemí ve světě*. *Finance.cz: Poznejte hodnotu informace* [online]. 2010[cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/Uv5R>.

⁵⁴ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 183-186.

b) Ekosociální problémy

Do této skupiny patří problémy ekologické, surovinové a energetické, populační a potravinové. O ekologických a energetických problémech budu psát v kapitole 2.3 nazvané Globální ekologické problémy, protože se vzájemně prolínají a jsou si podobné.

➤ Populační problém

V současné době žije na světě cca 7 miliard lidí.⁵⁵ Pro srovnání uvádím, že v roce 2003 to bylo cca 6, 1 miliard.⁵⁶ Tento „neuvěřitelný“ nárůst se promítá do globální situace, kterou někteří nazývají kritickou. Na růst populace má vliv mnoho faktorů. Primárně se jedná o vysokou porodnost, která je nejvyšší v Asii, Africe a v oblasti Střední a Jižní Ameriky, ale je potřeba zdůraznit, že v těchto oblastech porodnost klesá. Např. Čína uplatňuje politiku omezování porodnosti.⁵⁷

Růst počtu obyvatel je dále závislý na míře úmrtnosti. V současnosti se lidé dožívají stále vyššího věku, populace stárne a má neblahé důsledky na sociální situaci v zemích a podle Kellera může tato situace vést až k mezigeneračním konfliktům, které budou důsledkem většího finančního zatížení mladých lidí.⁵⁸ Momentálně situace je taková, že každý přibližně desátý občan je starší šedesáti let a podle odhadů to má být v roce 2050 každý pátý obyvatel planety Země. Nabízí se otázka, která se týká schopnosti aktivních lidí uživit ty starší.⁵⁹ Nepříjemným důsledkem stárnutí obyvatelstva může být také neustále prodlužování aktivního života a zvyšování důchodového věku. Kromě přirozených faktorů jako je porodnost a úmrtnost, populaci ovlivňuje i migrace obyvatelstva.

Nejlidnatější zemí světa je Čína, její populace v roce 2005 tvořila 21% populace na světě, ale pořadí na prvních místech může brzy změnit, protože roční přírůstek obyvatelstva v Číně (0, 479 %) je nižší než v Indii (1, 38 %). Na

⁵⁵JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 49.

⁵⁶JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 95.

⁵⁷ Čína chce pokračovat v politice kontroly porodnosti, navíc zpřísní adopce. *Moderní Rodina.cz* [online]. 2007[cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/Ot93>.

⁵⁸KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. s. 31.

⁵⁹JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 104.

dalších místech se umístila Indie, USA, Indonésie a Pákistán. Eurostat⁶⁰ předpokládá, že z přibližně 7% obyvatel k roku 2000, se podíl obyvatel EU na celkové populaci do roku 2050 sníží pod 5%.⁶¹ Toto jištění je alarmující, protože podíl obyvatelů unie na celkové populaci klesá a i přes, že se rozrůstá o nové členské státy.

Otázkou je, jak populační problém řešit? Vladimír Jeníček uvádí hlavní faktor v posílení postavení žen. Ty by měly být rovnoprávně zapojeny do všech oblastí veřejného i vědeckého života. Ve všech zemích by se měly odstranit právní, politické, sociální i kulturní bariéry, které ženám brání v rovnoprávnosti. Nejhorší je situace ve vzdělání, protože je nejdůležitějším a základním faktorem vedoucím k ženské emancipaci. V celosvětovém měřítku nechodí do školy cca 150 mil. dětí, z čehož tvoří 70% dívky. Veliký vliv na vzdělávání dětí a postavení žen ve společnosti mají také nadnárodní společnosti, protože mohou ovlivnit své dodavatele. Příkladem je společnost IKEA, která ovlivňuje své dodavatele kodexem IWAY, o kterém budu hovořit v kapitole 2.1.1 IWAY. Emancipované a vzdělané ženy se totiž oprostují od svých původních rolí rodiček a začínají se věnovat své kariéře. Další možností je zavádění programů plánovaného rodičovství v rozvojových zemích.⁶²

Kromě hlavního faktoru, postavení žen, uvádí Janeček ještě další doporučení:

- rodina je základní jednotkou společnosti;
- vlády mají respektovat kulturu původních obyvatel;
- brát ohled na reprodukční práva všech lidí;
- usilovat o všeobecně dostupný systém základní zdravotní péče;
- nenabádat k potratům, ale ženám, které se rozhodnou je podstoupit, poskytnout dostatečnou zdravotní péči;
- poskytnout spolehlivé poradenství, či výuku sexuální výchovy;

⁶⁰ EUROSTAT - je statistickým úřadem Evropské unie, který je podřízený Evropské komisi; úkolem je poskytovat

Evropské unii přesná statistická data, na základě kterých může Unie provádět statistická srovnání jak mezi jednotlivými členskými státy, tak mezi regiony

<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/instituce-eu/evropsky-statisticky-urad-eurostat/1000723/39966/>

⁶¹ Cit. in. WOKOUN, René. *Ekonomika v prostoru : svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Praha : Linde, 2008. s. 12.

⁶² JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 100-102.

- snížit úmrtnost novorozenců; neměla by překonat 35 na 1000 narozených dětí a 45 na 1000 dětí do 5 let;
- uznat důležitost sjednocení rodiny při legálním migrování.⁶³

➤ **Potravinový problém**

Jak již bylo výše zmíněno, na světě se vypěstuje dostatek základních obilnin, aby poskytly dostatek potravy lidem na celém světě, ale i přesto existuje potravinový problém a provází ho dva protichůdné faktory. Prvním z nich je nedostatek potravin, provázený hladem a chorobami. Tímto problémem trpí velká část světové populace.

Druhým problémem je nadměrný příjem potravy, která bývá často nevhodně složena⁶⁴ a přináší zdravotní problémy. Jedním z hlavních důsledků špatného stravování je obezita, která s sebou přináší zvýšenou hladinu cholesterolu, cukru, krevního tlaku a může to vést k různým kardiovaskulárním onemocněním, neplodnosti, cukrovce a nádorovým onemocněním.⁶⁵ Obezitě a nemocem, které jí provázejí, se říká „civilizační“. Nemá již tohle označení jistý globalizační nádech?

c) Antroposociální problémy

Do této skupiny Heczko zařadil problémy sociálního, humanitárního a kulturního charakteru jako jsou terorismu, absolutní chudoba, problém šíření epidemií a drogových závislostí a nekontrolovaná mezinárodní migrace. Mimo tyto problémy bych si dovolil do skupiny zařadit podle mého názoru opomenutý problém týkající se *informační gramotnosti*.

➤ **Terorismus**

V důsledku úbytku válek mezi státy, narůstá počet jiných konfliktů, do kterých se zapojují skupiny bojujících v rámci jedné země anebo bojují ve jménu

⁶³ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 103-104.

⁶⁴ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 111.

⁶⁵ Obecné nemoci spojené s obezitou. *Lékaři online.cz* [online]. c. 2006 - 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/TER8>.

určitých ideálů. Richard Shultz a Andrea Dew dělí tyto ozbrojené skupiny do následujících kategorií:⁶⁶

- povstalci - skupiny lidí, které usilují o převzetí vlády anebo o separaci určitého území od většího územního celku
- teroristé - skupiny lidí, jejichž činnost je definována jako: „*Propočítané použití násilí nebo hrozby násilím, obvykle zaměřené proti nezúčastněným osobám, s cílem vyvolat strach, jehož prostřednictvím jsou dosahovány politické, náboženské nebo ideologické cíle. Terorismus zahrnuje i kriminální zločiny, jež jsou ve své podstatě symbolické a jsou cestou k dosažení jiných cílů, než na které je kriminální čin zaměřen.*“⁶⁷
- milice, vojenská křídla, bojující za politické nebo náboženské ideály
- organizované kriminální skupiny – skupiny lidí, označující se za povstalecké a podnikají trestnou činnost pod bezpečnostními a politickými záminkami

Termín „terorismus“ se začal používat v 70. letech 20. století pro vojenský konflikt nestátního charakteru. Zájem veřejnosti o terorismus narostl po útocích na USA ze dne 11. září 2001. I přes dřívější agresi ze strany teroristů by se dalo říci, že se tím dnem stal terorismus globální záležitostí. Noví „globální teroristé“ se prezentují jako mstitelé, bojující proti utrpení skupiny obyvatel (v současnosti především muslimů). Ti se pustili do boje za ty, kteří se stali oběťmi globalizačních procesů.⁶⁸ Terčem útoků se stávají vyspělé západní země v čele s USA. V knize Aktuální otázky globalizace⁶⁹ jsou uvedeny tři alternativy, hodnotící útok z 11. září.

- První tvrdí, že útok byl projevem nenávisti k západním hodnotám a svobodám. Vrcholní představitelé USA v čele s tehdejším prezidentem tvrdili, že teroristický útok byl jednak právě útokem proti výše zmíněným hodnotám a že byl promítnutím nenávisti muslimů ke křesťanům, Židům a ženám. Tento pohled může být chápán jako černobílý. V žádném případě vinu nelze svalovat na islám. Scruton toto svalování nazývá povrchním. „*Islám není možné chápat*

⁶⁶ Cit. In. Tomeš, J. *Konflikt světů a svět konfliktů : střety idejí a zájmů v současném světě*. 1. vyd. Praha : P3K, 2007. s.

⁶⁷ Definice pojmu terorismus. ODBOR BEZPEČNOSTNÍ POLITIKY. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 29.7.2009 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/nUXy>.

⁶⁸ LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 279-285.

⁶⁹ LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 287-290.

*jako nemoderní středověké náboženství a kulturu.*⁷⁰ „Nemoderní proto, že odmítl právě onu západní „modernitu“. Stejně tak by mohl islám svalovat vinu na západ za to, že opustil náboženské ideje.“⁷¹

- Druhé vyhodnocení tvrdí, že útoky byly odvetou za politiku vedenou USA, a že útoky nebyly provedeny proti západní civilizaci, ale konkrétně jen proti Spojeným státům, které svou politikou a embargy poškozují životní úroveň v arabských zemích.
- Třetí alternativou je chápání útoku jako boje proti stávajícímu uspořádání globálních bezpečnostních vztahů. Byl výrazem nesouhlasu s tím, protože USA je již více než půl století státem, který má hlavní roli v systému aliancí a institucí, které bojují za světovou demokracií.

➤ **Problém absolutní chudoby**

Podle Baumana mají chudí lidé v současné konzumní společnosti jednu z hlavních rolí. „*V minulosti se totiž člověk bál posmrtného zatracení v pekle, a tak svůj úděl snášel, ať už byl jakýkoliv. Současný člověk vidí ono peklo v chudých lidech a celý život dělá všechno proto, aby se do pomyslného pozemského pekla nedostal.*“⁷² A jelikož, jak autor uvádí v další ze svých publikací „*nebe žádná omezení nemá*“⁷³, vidí konzument smysl života v tom, aby se měl co nejlépe a mít co nejvíce hmotných statků a peněz. Současná společnost sama dostává do permanentního tlaku, protože přítomnost je prostě taková a svět je vytvořen pro bohaté. Lidé trpící chudobou, jak ve své knize *Globalizace* Zygmunt Bauman cituje Jeremy Seabrooka, „*musí žít v témže světě, který byl vymyšlen ku prospěchu lidí disponujících penězi. A ekonomický růst jejich chudobu zhoršuje stejně, jako ji prohlubuje recese a stagnace.*“⁷⁴

Chudoba je považována za problém globálního charakteru a existují spory o její vymezení, protože chudoba je relativní a absolutní. Vyřčení verdiktu o

⁷⁰ Pozn. V islámských zemích z náboženství vychází i právní řád. Ten vychází ze základů Šaira, což je univerzální souhrn pravidel chování každého muslima. Cit. VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Základy práva : o právu, státě a moci*. Vyd. 1. Praha : ASPI, 2004. s. 24.

⁷¹ SCRUTON, R. *Západ a ti druzí : globalizace a teroristická hrozba*. Vyd. 1. Brno : Barrister & Principal, 2007. s. 8.

⁷² BAUMAN, Z. *Individualizovaná společnost*. Praha : Mladá fronta, 2004. s. 139.

⁷³ BAUMAN, Z. *Tekutá modernita*. Praha : Mladá fronta, 2002. s. 123.

⁷⁴ BAUMAN, Z. *Globalizace : důsledky pro člověka*. Praha : Mladá fronta, 1998. s. 114.

relativní chudobě je závislé na srovnání s důchodem společnosti. Relativně chudý člověk může být movitější než člověk, jehož situace se za absolutní chudobu nepokládá, protože zbytek společnosti má důchod nadstandardní. Za podmínky absolutní chudoby považujeme ty, které nedovolují člověku žít důstojný život. Bývají provázány faktory, mezi které patří negramotnost, nemoci a podvýživa. V praxi je hranicí absolutní chudoby 1 USD na jednu osobu za 1 den.⁷⁵ V roce 1820 bylo pod touto hranicí 85% lidí a za 70 let se tato hranice snížila na polovinu světové populace a od roku 1980 se dle údajů Světové banky se poměr snížil z 31% na 20%. Johan Norberg tvrdí, že jde o unikátní růst životní úrovně. Za posledních 20 let⁷⁶ se snížil počet absolutně chudobných cca o 200 milionů, ale populace vzrostla cca o miliardu a půl⁷⁷. Podle mého názoru autor opomenul rozdíl v hodnotě 1 USD 20. let 19. století a dnes a také to, v jaké zemi člověk s pomyslným dolarovým důchodem disponuje.

➤ **Problém šíření epidemií a drogových závislostí**

Šíření epidemií sice souvisí s absolutní chudobou, protože lidé v chudých oblastech jsou méně vzdělaní a to ovlivňuje prevenci proti infekčním chorobám, ke kterým jsou náchylnější. Některé choroby ohrožují i bohaté oblasti. Jde např. o virus HIV, který je původcem smrtící nemoci AIDS. V souvislosti s touto nemocí se hovoří o tom, že 10% všech obyvatel Afriky je virem HIV nakaženo, ale ve skutečnosti je nakažených je mnohem více.

Nejnáchylnější skupinou jsou především narkomani, z čehož plyne provázanost mezi epidemiemi a drogovou závislostí.⁷⁸ To potvrzuje ve své knize Bod zlomu Malcolm Gladwell, kde uvádí názor federální instituce Centrum pro kontrolu nemocí na epidemii syfilidy, která v polovině 90. let trápila město Baltimore. Během roku 1995-1996 se v tomto městě zvýšil počet dětí narozených s touto nemocí o 500%. Za zvýšení nemocnosti může rozmach cracku, drogy, jejíž

⁷⁵ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 169-170.

⁷⁶ Pozn. K roku 2002.

⁷⁷ NORBERG, Johan. *Globalizace*. 1. vyd. Praha : Alfa Publishing, 2006. s. 20.

⁷⁸ JENÍČEK, V. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 207.

kouření údajně způsobuje zvýšení sexuálně rizikového chování, které vede k šíření pohlavních nákaz.⁷⁹

Globální charakter ovšem nemají pouze pohlavně šířené nemoci, ale také např. tuberkulóza, která byla považována za vymýcenou, ale v roce 1997 na ni zemřelo 2,5 milionů lidí. Mezi další nemoci, které postihují především chudé země, patří malárie, tyfus a cholera.

Další nemocí, které se rozšiřují i v bohatých zemích, jsou viry. Často způsobují mediální poprask, vyvolávající celosvětovou paniku. Prvním byl SARS (Syndrom akutního respiračního selhání). Jedná se o virovou nákazu, která se poprvé objevila v listopadu roku 2002 v Číně. Během dvou let se tímto virem nakazilo několik tisíc lidí. Nejhorší následky měl virus u starších a oslabených jedinců.⁸⁰

V březnu roku 2009 se v Mexiku objevila zmutovaná verze chřipkového viru H1N1, tzv. prasečí chřipka,⁸¹ která způsobila strach z celosvětové pandemie.

V globálním světě můžeme pozorovat paralely mezi rychlostí šíření paniky a viru. Na jedné straně je obava z šíření virů a na druhé se poukazuje na to, že obyvatelé globálního světa jsou zranitelní. Možná zranitelnější, než kdykoliv předtím.

➤ **Problémnekontrolovtelné mezinárodní migrace**

Použitím všech dostupných vymožeností moderní společnosti, „překračuje“ člověk větší vzdálenosti za kratší dobu, než tomu bylo v minulosti. Někdy člověka k cestování vedou povinnosti, jindy je to z vlastní iniciativy. Lidé v pohybu se dělí na „*turisty a tuláky*“.⁸² Turisté jsou na vrcholu společnosti, cestují rádi a z vlastní iniciativy. Tuláci jsou často násilně vyhošťováni z míst bydliště a někdy migrují z vlastního uvážení⁸³ nebo popudu a to ne proto, že by chtěli cestovat, ale proto, že situace v jejich zemi je neúnosná. Sociální nejistoty, války,

⁷⁹ GLADWELL, Malcolm. *Bod zlomu : o malých příčinách s velkými následky* /. 1. vyd. v českém jazyce. Praha : Dokořán, 2006. s. 17.

⁸⁰ SARS: příznaky, léčba (syndrom akutního respiračního selhání). *Vitalion: Lepší informace, lepší zdraví*. [online]. © 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://nemoci.vitalion.cz/sars/>.

⁸¹ Prasečí chřipka, chřipka H1N1: průběh a příznaky prasečí chřipky. *Prasečíchřipka.cz* [online]. (c) 2009 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.prasecichripka.cz/>.

⁸² BAUMAN, Z. *Globalizace : důsledky pro člověka*. Praha : Mladá fronta, 1998. s. 93-120.

⁸³ BAUMAN, Z. *Globalizace : důsledky pro člověka*. Praha : Mladá fronta, 1998. s. 105.

chudoba, zaostalost a politická situace jsou aspekty, které nutí občany opustit místo, kde by mnohdy rádi zůstali.⁸⁴ K roku 1995 bylo na Vysokém komisariátu OSN vedeno 27 milionů nucených běženců.

Migrace je důsledkem globalizace a zároveň globalizaci tvoří. Lidé, kteří opustili svou zemi, tvoří 3% z celkové populace.⁸⁵ Lidé, kteří opouštějí svou rodnou zem, si sebou nesou kulturu, která je bude provázet v nové cílové zemi.⁸⁶ Může to mít pozitivní i negativní důsledky, protože záleží na to, jak může odlišná kultura působit na místní obyvatele. Spolu s migrací „vyplovávají“ na povrch problémy se zločinností. Především se jedná o šíření organizovaného zločinu, korupce a vydírání.⁸⁷ Dalším závažným problémem, který je spojeným s migrací, je obchod s lidmi. Lidé bývají pomocí různých hrozeb zneužíváni k prostituci, nucené práci, prodeji orgánů a jiným nezákonným praktikám.⁸⁸

V současné době „bez hranic“ je velice složité mezinárodní migraci osob uhlídat a velice důležitá je prevence, kterou by měly vykonávat státní orgány.

➤ **Informační gramotnost**

Současná společnost bývá nazývána společností informační, protože informace se rychle šíří po celém světě a stávají se jedním ze znaků globalizace. K tomu, aby byly informace efektivní, je zapotřebí dvou věcí.

1. informatizaci, což je „proces pronikání informační techniky a technologie do společnosti“.⁸⁹ Pomocí informačních technologií se lidé v globálním světě přibližují. Informační a komunikační technologie mají za následek zrychlení, zefektivnění komunikace a přenosu informací.

⁸⁴ LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 237.

⁸⁵ HOBBSAWM, E. J. *Globalizace, demokracie a terorismus*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2009. s. 36.

⁸⁶ EHL, Martin. *Globalizace pro a proti*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2001. s. 63.

⁸⁷ DLOUHÁ, J., ed., DLOUHÝ, J., ed. a MEZŘICKÝ, V., ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. s. 59.

⁸⁸ Obchod s lidmi - Definice. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. © 2010 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/uHi3>.

⁸⁹ CEJPEK, J. *Informace, komunikace a myšlení : Úvod do informační vědy*. Praha : Karolinum, 1998. s. 69.

Rozvojovým zemím je potřeba poskytnout dostatek informačních technologií nejen ke vzdělání a zábavě, ale především k tomu, aby byly včas informovány o problémech a byly schopny rychle jednat.

2. osvojení informační gramotnosti – jedná se o: „*schopnost jednotlivce prostřednictvím dostupných informačních metod a technologií vyhledávat, zpracovávat, vyhodnocovat a využívat informace*“⁹⁰. Nestačí totiž mít k informacím přístup, ale je nutné, aby je obyvatelstvo bylo schopno přijmout, pochopit a v případě potřeby na ně reagovat.

Jako příklad uvádím: 26. prosince 2004 došlo v Indickém oceánu k pravděpodobně největší přírodní katastrofě moderních dějin. Jedná se o tsunami tj. obrovské vlně, obvyklé délky mezi 150 – 300 km, vzniklé při zemětřesení na dně oceánu.⁹¹ V oblasti cca 160 km na západ od ostrova Sumatra vypuklo rozsáhlé zemětřesení o síle překračující 9 stupňů Richterovy škály. Katastrofa zasáhla Indonésii, Srí Lanku, Indii, Thajsko, Maledivy, Somálsko, Barmu a Seychely. Zemětřesení a následné tsunami si vyžádalo více než 220 000 lidských životů. Část lidských životů by jistě zachránilo kvalitní bezpečnostní opatření a dostatek včasných informací. V těchto zemích však neexistuje žádná varovná služba, která by obyvatelstvo o katastrofě informovala.⁹² Červený kříž ve své zprávě uvádí, že „*brzké varování je nejsamozřejmější cestou, jak může samotná včasná informace zachránit životy*“.⁹³

Z výše zmíněného vyplývá, že informovanost obyvatelstva, které je schopno s informacemi pracovat, je jedním z preventivních opatření, která mohou zmírnit následky globálních katastrof.

⁹⁰ ŠVEJDA, J., PLANKOVÁ, J. *Informační gramotnost*. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2011-07-27]. Dostupné z: < <http://zkracene.cz/IWOp> >.

⁹¹ Tsunami. *Přírodní katastrofy a environmentální hazardy: multimediální výuková příručka* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/R8UU>.

⁹² Tsunami 2004. *Přírodní katastrofy a environmentální hazardy: multimediální výuková příručka* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/x5WG>.

⁹³ Oběti tsunami doplatily na absenci varování. *Ežurnál* [online]. © 2007 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://www.part.cz/part/buxus/generate_page.php3?page_id=7603.

1.3 Evropská unie a globalizace

V této části se budu zabývat historickým snahám o integraci států v Evropě, o vzniku Evropské unie a o globálních aspektech a problémech tohoto společenství.

1.3.1 Historické snahy o evropskou integraci

Za počátek snah o evropskou integraci je považována doba panování Karla Velikého a vznik Svaté říše římské. Dalším kdo měl zájem o sloučení evropských zemí, byl Napoleon, jehož Francie byla v té době na vzestupu. Dalším zajímavým pokusem o integraci byl vznik Rakouska-Uherska na počátku roku 1867. Jednalo se o personální unii, která měla společného panovníka, ministry a delegace obou částí unie.⁹⁴

Konec 1. světové války a s ním spojený Versailleský mírový systém znamenal nové teritoriální rozložení Evropy.⁹⁵

K dalším snahám docházelo až v průběhu 2. světové války. V roce 1940 vznikl návrh vzniku politické unie mezi Velkou Británií a Francií a čtyři roky nato podepsaly exilové vlády Nizozemska, Belgie a Lucemburska dohodu, jejímž výsledkem byl vznik *Beneluxu*.⁹⁶ Dva roky po vzniku Beneluxu se skandinávské země rozhodly založit *Skandinávský výbor pro spolupráci v zákonodárství*.⁹⁷

Po skončení druhé světové války představil W. Churchill svou vizi spojené Evropy, jejímž základním rysem mělo být partnerství Francie a Německa. V roce 1946 uvedl, že: „*bez Německa nebude v Evropě rovnováha, nebude možná sjednocená západní Evropa. Evropu nedělí hranice, ale ideje.*“⁹⁸ Zejména druhá věta citátu může být považována za jednu ze základních myšlenek pozdější EU.

V dubnu 1948 vznikla Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci a jejím úkolem bylo rozdělovat pomoc, která vyplývala z Marshallova plánu a byla

⁹⁴ KUKLÍK, J. *Nadnárodní integrace v Evropě : příspěvek k aplikaci "Principů" E.F. Smidaka*. Vyd. 1. [Praha] : Havlíček Brain Team, 2007. s. 20-42.

⁹⁵ Svět po první světové válce: Versailleský mírový systém. *Dějepis.com* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/uLAe>.

⁹⁶ ROMANCOV, M. *Evropské politické a ekonomické instituce*. Praha : Eurolex Bohemia, 2002. s. 82.

⁹⁷ KUKLÍK, J. *Nadnárodní integrace v Evropě : příspěvek k aplikaci "Principů" E.F. Smidaka*. Vyd. 1. [Praha] : Havlíček Brain Team, 2007. s. 190-191.

⁹⁸ CHURCHILL, W. *Druhá světová válka, díl I., Lidové noviny*, Praha, 1992. s. 33.

první institucí, která realizovala evropskou hospodářskou spolupráci.⁹⁹ Navazovala na ni Rada Evropy, která vznikla roku 1949. Jednalo se ovšem pouze o mezinárodní organizaci, která nepodléhala vyšší integraci.

V roce 1958 vznikly transformací západoevropského integračního uskupení Evropská společenství a o 24 let později se začalo jednat o přejmenování Evropského společenství na Evropskou unii, která vznikla 1. 11. 1993.¹⁰⁰

1.3.2 Globalizace a Evropská unie

EU jsou domovem 450 milionů lidí a to je více než počet obyvatel USA a Ruska dohromady. Vytváří také ¼ celosvětového bohatství, díky čemuž je nejvýznamnější ekonomickou silou na světě.¹⁰¹ To, že je unie předním globálním hráčem dosvědčuje i počet nadnárodních společností, které jsou evropského původu. Čtrnáct z dvaceti nejvýznamnějších světových bank má sídlo v některé ze zemí EU, osm z deseti největších pojišťoven a velké množství významných průmyslových společností také sídlí v EU.¹⁰²

Pro charakterizování globalizace Evropské unii považují za nejdůležitější tyto 3 okruhy: Lisabonská strategie, Schengenský prostor a jednotná evropská měna EURO.

➤ Lisabonská strategie

Evropská unie si klade za cíl být konkurenceschopná, protože v některých oblastech zaostává. Jedná se např. o méně kvalifikovanou pracovní sílu, nízkou zaměstnanost žen a malé investice do vědy a výzkumu. Tyto a jiné problémy vedly členské státy k přijetí takzvané Lisabonské strategie, jejímž cílem je pomoci

⁹⁹ Malá encyklopedie Evropské unie, ÚMV, Praha 1997, s. 79.

¹⁰⁰ ROMANCOV, M. *Evropské politické a ekonomické instituce*. Praha : Eurolex Bohemia, 2002. s. 81-88.

¹⁰¹ *Globální hráč: vnější vztahy Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005. Evropa v pohybu. s. 3.

¹⁰² DLOUHÁ, J., ed., DLOUHÝ, J., ed. a MEZŘICKÝ, V., ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. s. 137.

vzdělání zvýšit zaměstnanost a ekonomický růst.¹⁰³ Tento původní záměr ovšem nebyl úspěšný. Ke konci roku 2004 odborníci předložili tzv. Wim Kokovu zprávu, která byla velice kritická a hovořila o nedostatečném využívání příležitostí. Určitý růst přiznala, ale vzdala se původního plánu Lisabonské strategie, která měla z EU do roku 2010 udělat nejvíce konkurenceschopnou znalostní ekonomiku světa. Výstupem z neúspěšného pokusu mělo být poučení z nedostatků a obnovení strategie.

Nová strategie se pokusila poučit z minulých chyb a konkrétně vymezila své priority. Jejím cílem bylo dosáhnout vyššího a trvalého ekonomického růstu a zvýšení zaměstnanosti spolu se zkvalitněním pracovních pozic a podmínek, ale tato strategie nebyla opět dostatečně úspěšná.¹⁰⁴

Příslibem do budoucna je iniciativa Evropa 2020, která má tři hlavní priority: rozvoj znalostní ekonomiky, podpora ekologicky šetrnější ekonomiky a zvýšení zaměstnanosti.¹⁰⁵

➤ **Schengenský prostor**

V roce 1984 uzavřela SRN s Francií Saarbrückenskou dohodu, která se týkala postupného rušení hraničních kontrol a principem byl volný pohyb zboží a osob. O rok později se k nim přidaly státy Beneluxu a v roce 1990 tyto státy potvrdily podpisem vznik Schengenské prováděcí úmluvy, která opatření specifikovala a došlo k postupnému rušení hranic. V roce 1999 se iniciativa přenesla z mezinárodní úrovně pod kompetenci Evropské unie.¹⁰⁶

Členské státy EU přijaly tato opatření:¹⁰⁷

- eliminace kontrol občanů EU na jejich vnitřních hranicích
- určení společných pravidel pro lidi, kteří přecházejí vnější hranice EU

¹⁰³ DLOUHÁ, J., ed., DLOUHÝ, J., ed. a MEZŘICKÝ, V., ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. s. 148.

¹⁰⁴ Lisabonská strategie a vnitřní trh. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. © 2005-12 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/Bhqx>.

¹⁰⁵ BŘICHÁČEK, Tomáš. „Evropa 2020“ – nová Lisabonská strategie na obzoru: O novém desetiletém plánu Evropské unie. *Revuepolitika* [online]. 1. 4. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/TLcR>.

¹⁰⁶ Co je Schengen. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. © 2005-12 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/Wex4>

¹⁰⁷ Schengenský prostor a spolupráce. *Europa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 03.08.2009 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/5KAR>.

- sjednocení podmínek pro cizí občany, kteří vstupují do zemí EU a pravidel udělování krátkodobých víz
- posílení policejní spolupráce
- posílení soudní spolupráce, vztahující se k systému rozsudků a vydávání pachatelů
- vývoj a rozvoj Schengenského Informačního systému

Schengenský prostor je jedním z hlavních rysů globální Evropy.

➤ **Jednotná evropská měna - EURO**

V roce 1994 vznikl Evropský měnový institut a k jeho povinnostem patřila příprava zavedení jednotné evropské měny. V roce 1999 přijalo 11 států EU jednotnou evropskou měnu Euro, která sloužila pouze k bezhotovostním stykům, a Evropský měnový institut byl nahrazen Evropskou centrální bankou. Od 1. ledna 2002 se Euro stalo oficiálním platidlem 12 zemí EU.¹⁰⁸ Cílem bylo, aby se EURO konkurovalo USD v rámci rezervních měn na devízových trzích.¹⁰⁹

Přínosem nové měny je zvýšení počtu mezistátních obchodů a investic, protože zavedením EURA se zjednodušily příhraniční platby. Dalším zlepšením je snížení nákladů souvisejících s transakcemi a poplatky. Byly eliminovány náklady na poplatky za směnárenské operace mezi měnami, které přešly na EURO.¹¹⁰ Vstup do eurozóny napomáhá zvýšení atraktivity země pro investory a přijetí stejné měny vyloučí její výkyvy vůči obchodním partnerům z EU.¹¹¹

Záporem je, že národní státy nemohou zvyšovat svou konkurenceschopnost pomocí devalvace měny¹¹² a to snižuje jeho suverenitu. Existují také obavy, že dojde ke zdražení ve státech, které společnou měnu přijmou.

¹⁰⁸ Dějiny měnové spolupráce. *Zastoupení v České republice* [online]. 05/01/2011 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/ef6L>.

¹⁰⁹ Pozn. Trh, na kterém se obchoduje s bezhotovostní formou cizích měn.

¹¹⁰ Měnová unie a jednotná měna. *Businessinfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 11.11.2003 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/PrWr>.

¹¹¹ WOKOUN, René. *Ekonomika v prostoru : svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Praha : Linde, 2008., s. 98.

¹¹² Pozn. Jedná se o státem řízené oslabení měny.

Vstupem ČR do EU 1. května 2004 se občanům otevřely příležitosti k volnému cestování a k získání grantů EU. Problémem ovšem je, že globalizací přišla Česká republika, stejně jako ostatní státy, o část své suverenity. Je to „nejbolestivější“ téma evropské integrace a jedním z hlavních argumentů kritiky EU. Petr Mach např. tvrdí, že: „ *Nadnárodní Evropská unie z podstaty znamená paralýzu demokracie. Národní volby se stanou fraškou, protože ať vyhraje v ČR volby kdokoliv, evropská reprezentace bude zůstatvat stále průměrná.*“¹¹³

1.4 Globalizace a Česká republika

Globalizace se dotýká celého světa a stejně jako jiné země, tak i Česká republika v ní chce plnit roli významného hráče. Základními globálními cíli České republiky jsou:¹¹⁴

- Humanistická globalizace - podporovat rozvoj světového trhu, který má být východiskem pro rozvoj solidárního a stabilního světového hospodářství
- Dokončení závazků WTO (Světová obchodní organizace) - WTO je institucí, která se zabývá otevíráním trhů; její dohody se týkají trhů zboží, služeb a duševního vlastnictví, podporuje rozvojové země a udržuje kontakty s mezinárodními organizacemi a médii¹¹⁵
- Podpora aktivit Brettonwoodských institucí a prosazování svých zájmů uvnitř těchto institucí - instituce vznikly po 2. světové válce a jedná se o Mezinárodní měnový fond a Světovou banku¹¹⁶

V České republice, stejně jako v ostatních zemích jsou patrné známky globalizace. Globalizace působí různě na celou škálu oblastí. Patrný je rozdíl mezi automobilovým průmyslem a zemědělstvím. V prvním případě je Česká republika

¹¹³ MACH, Petr. Vstup do EU by omezil svobodu občanů. *Laisses faire* [online]. 2002 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.nechtenasbyt.cz/clanek/clanek-221.html>.

¹¹⁴ DLOUHÁ, J., ed., DLOUHÝ, J., ed. a MEZŘICKÝ, V., ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. s. 165.

¹¹⁵ WTO: What we do?. *World trade organization* [online]. 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/j4hQ>.

¹¹⁶ Tématické pojmy: Brettonwoodské instituce. *Varianty: Vzdělávací program společnosti Člověk vtísni* [online]. 2008 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/xqCN>.

jedním z předních výrobců automobilů. V zemědělství se projevuje zahraniční konkurence, která spolu se stanovenými limity zemědělské produkce omezuje efektivitu a konkurenceschopnost českého zemědělství.¹¹⁷

Aby mohla Česká republika plnit významnou roli v globálním společenství, je nutná spolupráce nebo integrace s mezinárodními institucemi, ve spolupráci s kterými může prosazovat svou zahraniční politiku.

Nyní uvedu tři významné globální organizace, kterých je Česká republika členem. Jsou to: OSN, EU a NATO.

➤ OSN

Po druhé světové válce se v San Francisku sešlo 50 zástupců zemí a vypracovali chartu OSN, dokument, který určuje práva a povinnosti členských států a stanovuje principy fungování organizace. Oficiální vznik Organizace spojených národů se datuje na den 24. října 1945.¹¹⁸ Členství v organizaci je dostupné všem mírovým státům, které se zavážou plnit cíle OSN.¹¹⁹ Jsou to:¹²⁰

- udržování míru a bezpečnosti
- rozvíjení a udržování přátelských mezinárodních vztahů
- spolupráce při řešení mezinárodních problémů a podpoře základních lidských práv a svobod
- koordinovat kroky jednotlivých členských zemí k dosažení společných cílů

Československo bylo po druhé světové válce jedním z 51 zakládajících členů OSN. Po rozdělení ČSFR bylo zájmem České republiky začlenit se zpět do organizace, aby mohla bezpečně uplatňovat svou politiku. Příjímací procesy byly dokončeny 19. ledna 1993 a Česká republika se stala novým členem OSN. Česká republika v letech 2002-2003 předsedala 57. Valnému shromáždění OSN a v letech 1994-1995 byla členem Rady bezpečnosti.¹²¹

¹¹⁷WOKOUN, René. *Ekonomika v prostoru : svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Praha : Linde, 2008. s. 97.

¹¹⁸ O OSN. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>.

¹¹⁹ROMANCOV, M. *Evropské politické a ekonomické instituce*. Praha : Eurolex Bohemia, 2002. s. 47.

¹²⁰ROMANCOV, M. *Evropské politické a ekonomické instituce*. Praha : Eurolex Bohemia, 2002. s. 113.

¹²¹ Zapojení ČR do činnosti OSN. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 03.05.2010 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/VIME>.

➤ EU

1. května 2004 splnila Česká republika jednu z hlavních priorit své zahraničněpolitické strategie a stala se členským státem EU. Vstup do unie byl logickým završením minulých vztahů s Evropskými společenstvími.¹²²

EU by měla být garantem rozvoje trhu, sociální solidarity, řízeného měnového prostředí, demokracie a rovnováhy mezi členskými státy¹²³ a projevuje se to zvýšením přímých zahraničních zakázek. Investoři vidí díky EU v ČR stabilního obchodního partnera.¹²⁴

Evropská integrace je nezbytným krokem k udržení konkurenceschopnosti všech evropských států s ostatními globálními mocnostmi.

➤ NATO

Dne 4. dubna 1949 bylo podpisem Severoatlantické smlouvy založeno NATO. Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemsko, Velká Británie USA, Kanadou, Dánskem, Islandem, Itálií, Norskem a Portugalskem se zavázali k vytvoření společného systému ochrany proti vojenské intervenci a nedemokratickým ideologiím.¹²⁵

Česká republika se do organizace začlenila v roce 1999, tzn. 50 let po podpisu Severoatlantické smlouvy. Stala se tak 8 let po rozpuštění Varšavské smlouvy opět členem mezinárodní vojenské aliance.¹²⁶

Jako její rovnoprávný člen se podílí na mezinárodních misích a účastní se jich např. v Afghánistánu, Kosovu a na africkém kontinentu.¹²⁷

¹²² Historie vstupu ČR do EU: Co všechno předcházelo vstupu ČR do EU?. *Evropská komise: Evropská unie v České republice* [online]. 30/10/2010 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/VESb>.

¹²³ DLOUHÁ, J., ed., DLOUHÝ, J., ed. a MEZŘICKÝ, V., ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. s. 167.

¹²⁴ WOKOUN, René. *Ekonomika v prostoru : svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR*. Praha : Linde, 2008. s. 98.

¹²⁵ Nato: vznik. *Ministerstvo obrany České republiky* [online]. © 2004 — 2011 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/01m7>.

¹²⁶ Historie vztahů mezi Českou republikou a NATO 1985 - 2002: Období 1985 - 1993. *Natoaktual.cz: Oficiální portál informačního centra o NATO* [online]. 2000 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/kNGL>.

¹²⁷ Zahraniční mise: Další mise. *Mise.army.cz* [online]. 2. ledna 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/7txN>.

1.5 Firmy a globalizace

Sociálním prostorem je možno chápat území, kde se odehrávají různé sociální a ekonomické vztahy. V současné době přibyl k prostorům národním a mezinárodním ještě prostor nadnárodní.

Se zmíněným prostorem souvisí i působnost společností, která může být národní, mezinárodní a nadnárodní.¹²⁸ Pojmu „národní prostor odpovídá prostor národního státu. Problém může nastat ve chvíli rozlišování mezi prostory mezinárodními a nadnárodními. Firmy v mezinárodním prostoru jsou společnosti se sídlem na území konkrétního národního státu a exportující své zboží do zahraničí. Mezinárodní činnost společnosti je důsledkem internacionalizace, která představuje mezinárodní obchod se zbožím, vyráběným v rámci národních hospodářství.

Nadnárodní společnosti mohou být chápány jako důsledek globalizačních procesů. Jedná se o společnosti, které mají své pobočku v zahraničí. Největšími globálními hráči jsou obrovské nadnárodní firmy, které svým jednáním mohou ovlivňovat, a často i ovlivňují, národní státy. P. Dembinski uvádí, že se 800 největších nadnárodních firem podílí 11% na světové produkci a Mlčoch tvrdí, že 200 největších nadnárodních firem má větší objem tržeb, než jaký je rozpočet ČR.¹²⁹

Hlavním cílem majitelů všech firem je mít, co největší prosperitu, zisk a vybudovat si pevnou pozici na trhu.

Nadnárodní společnosti se snaží dosáhnout vyšší prosperity tím, že se snaží ovlivňovat národní státy. Svou činností stát oslabují a jejich působení se stává snadnější a výhodnější. Nadnárodní společnosti stát ovšem oslabují pouze částečně. Oslabují sociální funkci státu a to tím, že zaměstnávají levnou pracovní sílu ze zahraničí nebo tím, že odmítají vstupovat na trhy s vysokým zdaněním.¹³⁰

¹²⁸ LEHMANNOVÁ, Z. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 193.

¹²⁹ Cit. in. DLOUHÁ, J., ed., DLOUHÝ, J., ed. a MEZŘICKÝ, V., ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. s. 172.

¹³⁰ Ekologický právní servis: *Nadnárodní společnosti versus stát* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.responsibility.cz/index.php?id=77>

Pobočky nadnárodních společností působí v různých zemích světa a rozvojové země jsou jimi ohrožovány především v těchto bodech¹³¹:

- porušování legislativy a cenové politiky země
- ovlivňování vnitřních záležitostí země
- ovlivňování k nátlaku na vlády zemí, kde působí pobočky dané společnosti
- neakceptování zákonů, týkajících se znárodnění
- omezování práva rozvojových zemí na zacházení se svým přírodním bohatstvím

Společnost IKEA má některé své dodavatele v rozvojových zemích, ale pomocí kodexu IWAY dohlíží na dodržování základních lidských práv a stanovuje další požadavky na dodavatele.(dále to rozvedu v praktické části).

Působením nadnárodní společnosti může docházet ke střetu kultur a vyústit do konfliktů. Jako příklad uvedu situaci v obci Nošovice v Moravskoslezském kraji, kde má svou pobočku korejská automobilka Hyundai. Čeští zaměstnanci si často stěžovali na přístup korejských nadřízených a nelíbila se jim situace ohledně přesčasů. Korejci mají k zaměstnancům podobný vztah jako ke svému majetku, s určitou dávkou nadsázky a tím dochází ke konfrontaci mezi zvyky v Koreji a v České republice. Stejně to může být tam, kde má výrobu nadnárodní firma a přináší sebou svou kulturu.

¹³¹ Britské listy: *Nadnárodní společnosti a rozvojové země*[online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/9573.html>

2 Ekologické aspekty globalizace

V této části se zaměřím na ekologické aspekty globalizačních procesů. Základem je problematika konfliktu mezi přírodou a kulturou, kterou svou činností vybudovala lidská civilizace. Budu vycházet z poznatků, které interpretoval ve svých dílech Josef Šmajš, která si klade za cíl změnit uvažování lidí, které by mělo směřovat ke strategii udržitelného rozvoje. Za důležité pokládám popsat dopady lidské činnosti v globální společnosti na životní prostředí, které mohou vést až ke katastrofám.

V závěru se budu věnovat strategiím a konceptům, které se snaží změnit současné antropocentrické myšlení společnosti.

2.1 Teoretická východiska

Život na zemi si nelze představit bez přírody a lidí, ale mohou být hlavními aktéry konfliktu, který podle teoretiků ústí v ekologickou krizi.

Podle vědeckých teorií vznikl vesmír zhruba před 13,7mld. let velkým třeskem, při němž byly rozmetány částice hmoty všemi směry a postupně se soustřeďovaly do útvarů a tak vznikaly galaxie, hvězdy a planety.¹³²

Pravděpodobně před 5mld. let vzniklo Slunce tzv. termonukleární reakcí a na jejím principu funguje dodnes.¹³³ Uvnitř vzniklé soustavy se před 4,57 mld. let vytvořila planeta Země. Mezi planetami sluneční soustavy má Země zvláštní postavení, protože se na ni vyskytuje voda a atmosféra, protože obsahuje kyslík, který je nezbytný pro existenci živých organismů. Podmínky na Zemi v době vzniku, nebyly zdaleka podobné těm současným, protože tzv. „*druhotně primitivní atmosféru*“¹³⁴ tvořily molekuly prvků, kterými jsou dusík, amoniak, oxid uhličitý, sirovodík, oxid siřičitý a vodní páry. První formy života se objevily před 3,5mil. let a přibližně před 200 000 lety to byl první člověk současného typu.¹³⁵

¹³²MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 118.

¹³³ ACOT, Pascal. *Historie a změny klimatu : od velkého třesku ke klimatickým katastrofám*. Praha : Univerzita Karlova, 2005. s. 16.

¹³⁴ ACOT, Pascal. *Historie a změny klimatu : od velkého třesku ke klimatickým katastrofám*. Praha : Univerzita Karlova, 2005. s. 17.

¹³⁵MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 120.

V souvislosti se svou evolucí začal člověk vytvářet svou kulturu, která prochází vlastním vývojem a vytváří vlastní evoluční strategie a to evoluci hospodářskou a evoluci sociální oblasti kultury.

Všechny zmíněné evoluční struktury na sebe hierarchicky navazují, tzn. evoluce vesmíru je nadřazená všem ostatním, evoluce biosféry Země je nadřazená evoluci člověka a je nadřazena vývoji kultury, kterou autor rozděluje na evoluci hospodářství a ostatních kulturních oblastí.¹³⁶ Z tohoto vyplývá, že by člověk měl pro svou existenci usilovat o existenci biosféry v současné podobě.

2.1.1 Příroda

Termín příroda vychází z řeckého slova *fysis* a latinského *natura*. Oba antické jazyky chápaly tento pojem jako něco, co vzniklého bez zásahu lidské činnosti. Člověk si často neuvědomuje svou sounáležitost s přírodou a zapomíná, že musí přírodní zákony respektovat, pokud nechce zničit prostředí, ve kterém žije. Příroda je člověku nadřazená a neobejde se bez ní.

Myšlení soudobého člověka by se mělo řídit podle výroku Ulricha Becka, který jej vyslovil ve spojitosti se společností na konci 20. století, ale je bez nejmenších pochyb platný i v době současné: „*Na konci dvacátého století platí: příroda je společnost a společnost je (také) příroda*“.¹³⁷

2.1.2 Člověk

Člověk se pravděpodobně vyvíjel od druhů *Ramapithecus* a *Australopithecus*, přes zástupce rodu *Homo*, kteří mohou být s jistotou pokládáni za předchůdce člověka, až k tvoru, nazývanému *Homo sapiens sapiens*, tedy člověku současnému a znamená to člověk moudrý. Tento vývoj trval miliony let¹³⁸

Současný člověk se během své evoluce stal jediným živočichem, který je schopen vyrábět nástroje a používat je, zkracovat a zrychlovat svůj pohyb pomocí

¹³⁶ K PROBLÉMU ONTOLOGIE KULTURY : EKOLOGICKÉ A SOCIÁLNĚ EKONOMICKÉ SOUVISLOSTI. *K problému ontologie kultury : ekologické a sociálně ekonomické souvislosti : sborník věnovaný k 70. výročí narození Josefa Šmajse*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. s. 54-66.

¹³⁷ BECK, Ulrich. *Riziková společnost : na cestě k jiné moderně*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2004. s. 108.

¹³⁸ ŠÍPEK, Antonín, Jr. Vznik a vývoj člověka. *Genetika - Biologie: Váš zdroj* [online]. ©2010-2012 [cit. 2012-02-28].

dopravních prostředků, vytvářet umělecká díla a prodlužovat svůj život. Člověk, se naučil využívat, ovládat a přetvářet křehké a jedinečné přírodní systémy včetně jejich informace k tvorbě své kultury. Problémem ovšem je, že ho evoluce naučila s přírodními zdroji pouze pracovat, ale ne je chápat. Existuje-li ekologická krize nebo k ní zatím pouze míříme je jasné, že člověk je jediným tvorem, který se o ní svou záměrnou činností přičinil. Díky své genetické výbavě je ovšem také jediným tvorem, který je schopen ekologické krizi zabránit, či jí zastavit. Musí změnit strategii svého uvažování a pochopit svou podřízenost přírodě, protože její existence není závislá na člověku, ale že on sám je závislý na ní. Příroda se v případě svého ohrožení bude bránit a podle Šmajse bude „*přinucena změnit svou strategii: nemůže-li se bránit silou, brání se slabostí.*“¹³⁹ Příroda se zbaví nejsložitějších struktur, které by ji mohly dále ohrožovat, a mezi nejsložitější součásti biosféry patří především člověk.

2.1.3 Kultura

Kulturou rozumíme skutečnost, že ji tvoří jediný biologický druh na Zemi, a to člověk. Kulturu vytváří hlavně proto, aby v přírodě přežil a ovládl ji prostřednictvím kulturních artefaktů a technikou.

Kultura je v současnosti stále těžce definovatelná, protože jinak ji chápou teoretikové napříč obory a jinak antropologové, kteří pokládají za kulturu všechno co uměle vytvořil člověk a ne příroda.¹⁴⁰ Kulturu J. Šmajš chápe jako „*mladé, uměle konstituované jsoucno uvnitř staršího jsoucna konstituovaného přirozeně, uvnitř pozemské přírody.*“¹⁴¹ Kultura se stává člověku náhradním prostředím k životu, ale to není správné, protože kultuře, na rozdíl od přírody, člověk nevděčí za svou existenci.¹⁴²

Antropocentrická strategie lidské populace současné globální společnosti vede k tomu, že se lidé stali konzumenty. Již od 18. století začíná být společnost

¹³⁹ ŠMAJS, Josef. *Ohrožená kultura : od evoluční ontologie k ekologické politice* /. 2. rozš. vyd. Praha : Hynek, 1997. s. 32.

¹⁴⁰ WOLF, Josef. *Člověk a jeho svět : úvod do studia antropologických věd, základní antropologické otázky, kulturní a sociální antropologie*. Praha : Karolinum, 1999. s. 56.

¹⁴¹ ŠMAJS, Josef. *Potřebujeme filosofii přežití? : úvahy o filosofii, kultuře, poznání, vzdělání, řeči a popularizaci vědy* /. Vyd. 1. Brno : Doplněk, 2008.

¹⁴² ŠMAJS, Josef. *Ohrožená kultura : od evoluční ontologie k ekologické politice*. 2. rozš. vyd. Praha : Hynek, 1997. s. 76.

závislá na technickém pokroku a tržním mechanismu. Ladislav Blažek¹⁴³ uvádí tento řetězec: „*Výsledky přírodních věd se zúročují v rozvoji věd technických a technologických, jejich výsledky se pak materializují v rozvoji techniky a technologie. Rozvoj techniky a technologie je základním faktorem rozvoje potenciálu výroby.*“ Rozvoj produkce zvyšuje nabídku, která uspokojuje potřeby spotřebitele, který je stále náročnější. Člověk vyžaduje stále nové a vyspělejší technologie, které poškozují přírodu. Člověk z jedné strany snadno získává zboží a služby, které nezbytně nepotřebuje a na druhou stranu z nich nemá potěšení a neváží si jich. Lidé přestali šetřit surovinami a zdroji, jelikož jsou dostupné.

Faktory, které se podílí na umělém zvyšování spotřeby jsou podle Blažka¹⁴⁴:

- prestiž a konformitu - potřeba vyrovnat se ostatním, kteří již užívají určité statky
- užitek a hédonismus - užívání statku se co poskytuje jedinci potěšení a může být pro něj užitečné, ale není zdrojem prestiže
- vlastnictví a jistotu - statky, které pro jedince představují jistotu do budoucnosti

Lidé pokládají za samozřejmé, že se mají dobře a nepochybují o tom, že to bude i nadále pokračovat. Tento pokrok ovšem není dlouhodobě reálný, pokud lidé nezmění svůj postoj k přírodě. Pokrok přestává být závislým na tom, co lidem dovolí jejich technologie, ale na tom, co člověku dovolí příroda.

2.2 Vývoj ekologického a environmentálního myšlení

Etapy vývoje lidské civilizace ve vztahu k přírodě vedou k tomu, abychom si uvědomili existenci globálních ekologických problémů, které vyústily v tvorbu ekologických a environmentálních politik, konceptu evoluční ontologie a strategii trvale udržitelného rozvoje.

V úvodu vysvětlím rozdíl mezi termíny ekologie a environment.

¹⁴³ K PROBLÉMU ONTOLOGIE KULTURY : EKOLOGICKÉ A SOCIÁLNĚ EKONOMICKÉ SOUVISLOSTI. *K problému ontologie kultury : ekologické a sociálně ekonomické souvislosti : sborník věnovaný k 70. výročí narození Josefa Šmajse.* Brno : Masarykova univerzita, 2009. s. 68.

¹⁴⁴ K PROBLÉMU ONTOLOGIE KULTURY : EKOLOGICKÉ A SOCIÁLNĚ EKONOMICKÉ SOUVISLOSTI. *K problému ontologie kultury : ekologické a sociálně ekonomické souvislosti : sborník věnovaný k 70. výročí narození Josefa Šmajse.* Brno : Masarykova univerzita, 2009. s. 71.

Ekologie je oborem, studuje vztahy mezi organismy a prostředím, ve kterém žijí.

Environment je anglický ekvivalent českého pojmu životní prostředí a jedná se o obor, který se věnuje stavu životního prostředí a působení společnosti na něj.

Nyní bych rád zmínil vývoje etapy lidské civilizace ve vztahu k přírodě, a použiji k tomu etapy podle Ivany Chlapcové.¹⁴⁵

➤ **Lovec a sběrač**

Člověk se od pradávna snaží přetvářet přírodu ke svému užitku. V době kamenné začal ovládat základní primitivní nástroje a dovednosti. Dokázal vypálit lesy a pomocí svých nástrojů lovit zvěř. Tyto činnosti nebyly tak ničivé, aby dokázaly ohrozit přírodu.

➤ **Zemědělské etapa**

Člověk se naučil svou obživu „vytvářet“ a bylo to jednodušší, než ji lovit nebo sbírat.¹⁴⁶ Člověk se začal usazovat a přetvářet krajinu k pěstování, vznikala první pole a pastviny a také domestikace zvířata. Tehdejší člověk získával půdu vymýcením lesů, kterou zúrodňoval a ani touto činností nezasáhl do přírodní rovnováhy.

➤ **Odkaz novověku moderní civilizace**

Novověk můžeme datovat od přelomu 15. a 16. století, kdy nastává rozmach moderních věd (přírodní vědy, matematika a fyzika), které pomáhaly změnit vztahy člověka k přírodě a člověk začíná svět chápat jako něco mechanického. Příroda se stává tím, co je potřeba využít k prospěchu člověka. Začíná chápání přírody jako

¹⁴⁵ LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. s. 51-57.

¹⁴⁶ ACOT, Pascal. *Historie a změny klimatu : od velkého třesku ke klimatickým katastrofám*. Praha : Univerzita Karlova, 2005. s. 81-82.

„terénu a materiálu pro rozvoj kultury“.¹⁴⁷ Stanislav Komárek uvádí, že lidé se od pradávna deformovali a přetvářeli, aby se zbavili své podobnosti s přírodou. Lidé se také pokoušejí o přetváření přírody (pěstují bonsaje nebo šlechtí závojnky).¹⁴⁸

➤ Utváření globální civilizace

Lidé ke svým potřebám čím dál více využívají přírodní suroviny a málo dbají na to, aby nepoškozovali přírodu. Současné globalizační trendy (ekonomické a politické) pod záminkou ekonomického růstu a představy blahobytu konzumní společnosti, zvyšují a urychlují protipřírodní kulturu. Využívání přírodního bohatství spolu se znečišťováním ovzduší, vody, půdy, přelidňováním vede k rozšíření globálních ekologických problémů.

2.3 Globální ekologické problémy

Tato kapitola bude mít dva okruhy, o kterých hovoří Heczko.¹⁴⁹ Jedná se o **Surovinový a energetický problém a Ekologický problém.**

2.3.1 Surovinový a energetický problém

Tento problém souvisí s růstem populace na planetě a je jedním z faktorů, které ovlivňují zvyšující se spotřebu. Současná populace sobecky využívá přírodní zdroje, nemyslí na budoucí generace. Neuvědomuje si možnost vyčerpání a nenahraditelnosti zdrojů a brání se využívání obnovitelných zdrojů nebo hledání jiných alternativ.

Jednotlivci, společnost a celé lidstvo by se měli snažit šetřit surovinami a z pohledu jednotlivce jde o každodenní šetření např. vodou, papírem, elektrickou energií apod.

¹⁴⁷ ŠMAJS, Josef. *Ohrožená kultura : od evoluční ontologie k ekologické politice* /. 2. rozš. vyd. Praha : Hynek, 1997. s. 29.

¹⁴⁸ KOMÁREK, Stanislav, 1958 srp. *Příroda a kultura : svět jevů a svět interpretací*. Vyd. 2., V nakladatelství Academia 1. Praha : Academia, 2008. s. 233- 234.

¹⁴⁹ HECZKO, S. *Světová ekonomika a globální problémy lidstva*. *Britské listy* [online]. 2005[cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/26306.html>.

Pozitivní vlivy globalizace bychom mohli vidět v tom, že vznikají velké neziskové organizace např. The Living planet for mother earth a Earth first, které se věnují problematice životního prostředí, jeho ochranou nebo šíření informací o nebezpečí do kterého se současná globální společnost „řítí“. Existují také nadnárodní společnosti, které se snaží šetřit surovinami. Ze své vlastní zkušenosti mohu říci, že společnost IKEA je příkladem také společnosti a v praktické části své diplomové práce zmíním některé konkrétní příklady ekologicky šetrného využívání surovin této společnosti.

Energetika a získávání energie

Vývoj lidské společnosti je provázen zvýšenou spotřebou energie a v současné globální době ji využívá populace celého světa a je na ni zcela závislá. Ve vyspělých státech se situace měla donedávna tak, že se spotřeba energie zvyšovala přibližně přímo úměrně hospodářského růstu. V současnosti se situace změnila. Trend růstu spotřeby stále pokračuje, avšak hospodářský růst se zvyšuje mnohem více, než spotřeba. Spotřeba energie však roste velmi rychle i v rozvojových zemích.

Vysoká spotřeba energie značně zatěžuje životní prostředí, protože se jedná o vypouštění škodlivých látek do ovzduší. Nyní se k tomuto problému přidává i rostoucí obsah skleníkových plynů, které se promítají do změn klimatu.¹⁵⁰

Energie se získává z **neobnovitelných a alternativních zdrojů**.

Mezi neobnovitelné zdroje patří výroba energie z fosilních paliv, které se odpradávná vytvářely jako součást Země (nerostné suroviny). Patří mezi ně: ropa, zemní plyn a uhlí.¹⁵¹ I přestože se nejedná o získávání energie z fosilních paliv, zmíním se také o štěpení jádra z atomu.

Ropa a zemní plyn se společně vyskytují v roponosných a plynonosných horninách.¹⁵²

¹⁵⁰ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 42-43.

¹⁵¹ *Nalezeno.cz: Fosilní paliva*[online]. 2008 [cit. 2012-02-28]. ISSN 1803-4160. Dostupné z: <http://www.nalezeno.cz/fosilni-paliva.dic>.

¹⁵² JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 25.

Ropa je usazenina na tekuté či polotekuté bázi, která je známá již od středověku. K většímu rozmachu jejího užívání došlo v průběhu 19. století.¹⁵³

Různým zpracování se z ropy vyrábí pohonné hmoty, plasty (PET lahve), je součástí výroby léků a hnojiv. V menší míře bývá využívána k výrobě elektřiny a to především rozvojovými zeměmi.¹⁵⁴ Ropa je jedním z typických příkladů přírodní suroviny, kterou člověk přetransformuje na statky, které škodí přírodě. Těžbou ropy se devastuje krajina a jejím využíváním se zatěžuje životní prostředí.

Na serveru www.ropa.cz je popsána *Hubbertova teorie ropného vrcholu*.¹⁵⁵ Jedná se o křivku těžby ropy a až se těžba dostane ke svému vrcholu, začne klesat. Dále se uvádí, že se ropa začala těžit přibližně před 150 lety, a že se ještě stejnou dobu bude těžit.

Zemní plyn vzniká při vzniku uhlí nebo ropy následkem rozkladu organických složek Země. Jedná se o bezbarvý a nezapáchající plyn, který se vyskytuje ve dvou skupenstvích plynném (CNG) a kapalném (LNG).¹⁵⁶ Zemní plyn se využívá v domácnostech a v dopravě, protože je levnější než paliva z ropy a má nižší produkci emisních plynů do ovzduší¹⁵⁷.

Uhlí je hornina, která vznikala v průběhu stovek milionů let z rostlinných a živočišných zbytků, které byly uloženy v bažinách a rašeliništích.

Existují dva druhy uhlí a to uhlí černé a hnědé. Využívá se jako palivo a má využití i v chemickém průmyslu.

Zásoby uhlí jsou mnohem větší než zásoby ropy a předpokládá se, že lidstvo v současnosti těží 12% světových zásob této suroviny.¹⁵⁸

¹⁵³ ŠKORPÍK, Jiří. Fosilní paliva, jejich využití v energetice a ekologické dopady, *Transformační technologie*, 2011. Brno: Jiří Škorpík, [online] pokračující zdroj, ISSN 1804-8293. Dostupné z <http://www.transformacni-technologie.cz/fosilni-paliva-jejich-vyuziti-v-energetice-a-ekologicke-dopady.html>.

¹⁵⁴ Využití a zpracování ropy. *Ropa.cz* [online]. Copyright (2004 - 2011) [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/vyuziti-a-zpracovani-ropy/>.

¹⁵⁵ Cit. In. Budoucnost ropy. *Ropa.cz* [online]. Copyright (2004 - 2011) [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/vyuziti-a-zpracovani-ropy/>.

¹⁵⁶ Co je zemní plyn. *Zemní plyn.cz* [online]. Copyright © 2007 - 2010 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.zemniplyn.cz/plyn/#vlastnosti>.

¹⁵⁷ Použití. *Zemní plyn.cz* [online]. Copyright © 2007 - 2010 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.zemniplyn.cz/soustava/>.

¹⁵⁸ Další zajímavosti o uhlí. *Fospaliva* [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.fospaliva.wz.cz/page02.htm>.

K výrobě elektrické energie se používá i energie z **jádra**. Současné jaderné elektrárny využívají jako palivo obohacený uran, jehož zásoby se přepokládají cca na 270 let. Jedná se o levný zdroj energie a nevytváří skleníkové plyny. Nevýhodou jsou vysoké počáteční investice, problém s likvidací jaderného odpadu a katastrofální důsledky na životní prostředí v důsledku havárie.

K alternativním zdrojům energie patří vyrábění energie z obnovitelných přírodních zdrojů a z pohledu člověka z nevyčerpatelných zdrojů Slunce a Země. Mezi obnovitelné zdroje energie patří energie z vody, geotermální energie, biomasa, energie z větru, energie ze slunečního záření, využití tepelných čerpadel a energie z oceánů.

Tyto zdroje jsou mnohem výhodnější z hlediska strategie trvalé udržitelnosti, a v budoucnosti by měly nahradit energie ze zdrojů neobnovitelných. Např. získávání energie ze Slunce má velký potenciál do budoucna. Ke stavbě slunečních elektráren by se mohlo využít ohromných a nevyužitých pouštních ploch.¹⁵⁹

Z environmentálního hlediska je získávání energie z výše uvedených obnovitelných zdrojů výhodné a pouze při spalování biomasy dochází k uvolňování emisí.

Jsou příslibem do budoucna, ale největším problémem, je cena při realizaci a budování.

2.3.2 Ekologický problém

Člověk svým nezodpovědným chováním dopustil, aby se svět ocitl na hranici nebo až za hranicí globálního ekologického problému. Tím, že člověk ohrožuje přírodu, nepřímo ohrožuje i sám sebe, protože je její součástí. V této kapitole uvedu několik příkladů, kdy člověk ohrozil globální ekosystém. Své pojednání rozdělím do tří částí, kterými budou změny klimatu, snižování biologické rozmanitosti a znečišťování moří a oceánů.

¹⁵⁹ Sluneční elektrárny. *Alternativní zdroje energie* [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.alternativni-zdroje.cz/vetrne-elektrarny.htm>.

➤ Změny klimatu

Ke změnám klimatického systému patří globální oteplování, kyselé deště a problémy týkající se ozonové vrstvy.

Je třeba rozlišovat mezi základními pojmy, počasím a klimatem. Počasím se rozumí měnící se stav v daném regionu v krátkých časových intervalech a klima je stabilní vlastnost měřená v delších časových intervalech. Dalším termínem, který budu používat, je klimatický systém, který zahrnuje atmosféru, hydrosféru, kryosféru, pedosféru a biosféru, tedy vzdušný, vodní, ledový, půdní a živý obal Země.¹⁶⁰

Lidé začali s rozsáhlejším pozorováním klimatického systému, přibližně před 150 lety a existují různé přírodní důkazy, které popisují stav klimatu v historických epochách např. letokruhy stromů, vzduch zachycený v ledu a jsou relativně přesné.

Změny klimatického systému působí na člověka, který na ně může různě reagovat. Je rozdíl, jestli společnost čelí pozitivní nebo negativní změně. Při pozitivní změně klimatu se od populace očekává pozitivní odezva např. zvýšení bohatství. Je-li změna negativní, lze očekávat pozitivní i negativní odezvy populace. Lidé mohou trpět např. chudobou nebo hladem. Pozitivní odezvou můžeme rozumět využívání nových technologií a adaptací populace.¹⁶¹

Někteří vědci i laická veřejnost považují za důvod ubývání kryosféry jev, který se nazývá globální oteplování.

Globální oteplování

Teplota planety závisí na množství plynů (oxid uhličitý, oxid dusíku, metan) obsažených v atmosféře a vrstva těchto plynů brání vzniku skleníkového efektu. Pokud je vrstva těchto plynů dostatečně silná, dochází k zadržení paprsků sluneční energie a ty se odrážejí od zemského povrchu zpátky do vesmíru. Tím

¹⁶⁰ BARROS, Vicente. *Globální změna klimatu*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2006. 165 s., [24] s. barev. obr. příl. .: ISBN 80-204-1356-1. s. 23.

¹⁶¹ BARROS, Vicente. *Globální změna klimatu*. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2006. 165 s., [24] s. barev. obr. příl. .: ISBN 80-204-1356-1. s. 57-64.

dochází k celkovému ohřívání planety.¹⁶² Je nezbytné, aby lidská společnost zajistila optimální množství těchto plynů v atmosféře a zabránili uměle způsobeným výkyvům v klimatu. Jedním z kroků, které mohou pomoci je ochrana a vysazování lesů a pralesů, které zmíněné prvky přetvářejí na kyslík.¹⁶³

Al Gore varuje před apatií a nečinností lidí, protože je důležité začít rychle jednat a snížit produkci skleníkových plynů.¹⁶⁴ Ke snížení produkce skleníkových plynů by měly pomoci nové ekologické technologie a ještě „tvrdší“ omezení vypouštění emisí v továrnách a v dopravě.

Jedním z nejznámějších českých odpůrců teorie je Václav Klaus, který tvrdí, že svět nespěje ke zkáze, nýbrž se vyvíjí. „*Neexistuje žádný předem daný optimální stav světa, který máme povinnost chránit*“¹⁶⁵. Je přesvědčen o tom, že na nahrazení původní přírody lidskou kulturou není nic špatného.¹⁶⁶ Václav Klaus není jediným skeptikem, např. český novinář Ivan Brezina, nazývá globální ekologickou krizi „*módní nafouknutou bublinou*“¹⁶⁷ a nástrojem k získání moci a nahánění strachu.

Můžeme si položit otázku, jaké bude 21. století? Očekává se zvyšování průměrných teplot o 1, 5°C až 6°C a to bude mít za následek zvýšením hladiny moří a oceánů, větší sucho na jihu, větší množství srážek na severu a následkem budou častější přírodní katastrofy.¹⁶⁸

Kyselá deště

Jedná se o jev, který vzniká zvýšenou koncentrací emisí oxidu siřičitého a oxidu dusíku v atmosféře, které dopadají na zemský povrch v kapalně formě nebo v podobě suchých částic.¹⁶⁹

Příčiny vzniku lze rozdělit na přirozené a antropogenní (činnost člověka)¹⁷⁰

¹⁶² JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 59-68.

¹⁶³ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 68.

¹⁶⁴ GORE, Albert. *Země na misce vah : ekologie a lidský duch*. 1. vyd. Praha : Argo, 1994. s. 39.

¹⁶⁵ Klaus, Václav, 1941-. *Modrá, nikoli zelená planeta : co je ohroženo: klima, nebo svoboda? Václav Klaus*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2007. s. 22.

¹⁶⁶ KLAUS, Václav, 1941-. *Modrá, nikoli zelená planeta : co je ohroženo: klima, nebo svoboda? Václav Klaus*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2007. s. 20.

¹⁶⁷ KLAUS, Václav, 1941-. *Modrá, nikoli zelená planeta : co je ohroženo: klima, nebo svoboda? Václav Klaus*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2007. 164 s.

¹⁶⁸ ACOT, Pascal. *Historie a změny klimatu : od velkého třesku ke klimatickým katastrofám* /. Praha : Univerzita Karlova, 2005. s. 196.

¹⁶⁹ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 60-61.

- přirozené:
 - vulkanické erupce, lesní požáry a přírodní mikrobiologické procesy v oceánech a bažinách (producenti oxidu siřičitého)
 - mikrobiologická aktivita v půdě a oceánech, lesní požáry, reakce vzdušného dusíku s kyslíkem v důsledku tepla, vzniklého při průchodu blesku atmosférou (producenti oxidu dusíku)
- antropogenní:
 - spalování fosilních paliv, které produkuje oxid siřičitý
 - emise oxidu dusíku z dopravy.¹⁷¹

Kyselá deště mají negativní vliv na zdraví člověka a na ekosystém. Ilona Jančařová následky shrnula do sedmi bodů: zvýšená kyselost povrchových a spodních vod, poškozování a odumírání lesních porostů, vliv na zemědělské plodiny, vliv na materiály a neživé složky životního prostředí, snížení viditelnosti a vliv na lidské zdraví.

V České republice existují snahy o snižování produkcí emisí v dopravě a v průmyslu. Pod záštitou Ministerstva životního prostředí ČR je program na snižování emisí.¹⁷²

Ozonová vrstva

Ozón je tvořen třemi atomy kyslíku a jeho význam se liší v závislosti na místě, kde se nachází v atmosféře. Stratosférický ozon je štítem proti UV záření.¹⁷³ Ztenčování ozónové vrstvy může mít za následek zhoršení zdravotního stavu živých organismů a zvýšení rizik vzniku rakoviny kůže.

Ozón v troposféře je hlavní součástí smogu, který vzniká z chemických reakcí mezi těkavými organickými sloučeninami a oxidy dusíku. Má to vliv na

¹⁷⁰ JANČAŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 61-64.

¹⁷¹ Jak vzniká kyselý déšť?. *Vítejte na Zemi...: multimediální ročenka životního prostředí* [online]. 2008 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://vitejetnazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=172>.

¹⁷² Národní program snižování emisí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. © 2008 - 2012 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/narodni_program_snizovani_emisi.

¹⁷³ Pozn. elektromagnetické záření, které je součástí slunečního spektra. UV záření. *H2O CZ* [online]. 2008 © Copyright [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.h2o-logic.cz/technicke-aspekty/uv-zareni.html>.

vegetaci (ozón poškozuje povrch listů a snižuje schopnost fotosyntézy u rostlin), na zdraví obyvatelstva (negativní vliv na funkci plic) a vytváří skleníkový efekt.¹⁷⁴

➤ Snižování biologické rozmanitosti

Snižování biologické rozmanitosti je jedním ze zásadních ekologických problémů globální společnosti. Spočívá v tom, že neznamena zásadní ohrožení lidské civilizace a následky vymírání druhů se nepromítají do klimatických změn, ale jedná se o následky „nevratné“.¹⁷⁵ Člověk není schopen navrátit přírodě již vyhynulé ekosystémy.

Bedřich Moldán¹⁷⁶ tvrdí, že rychlost vymírání je v současnosti 1000 - 10 000 krát větší než v minulosti.¹⁷⁷ Dříve docházelo ke snižování, ale i zvyšování biologické rozmanitosti, ale v současné době vidíme, že největší vinu na vymírání druhů má člověk.

Martin Ehl¹⁷⁸ uvádí, že existují studie, které dokazují, že k největšímu vymíráním druhů dochází v rozvojových zemích následkem orientace na průmysl, tvorbou přehrad a sídlišť a lovem.

Civilizace se snaží zachovávat druhovou rozmanitost, tím že zakládá chráněná území a přírodních rezervace, ve kterých má člověk pouze omezená práva. Největším takovým územím je Antarktida, která je „*přírodní rezervací, sloužící míru a vědě.*“¹⁷⁹

➤ Znečišťování moří a oceánů

Hydrosféra tvoří vodní obal země a voda je životodárnou tekutinou umožňující život a je univerzálním rozpouštědlem. Člověk ke svému životu potřebuje denně 2,5 až 3 litry vody. Lidské tělo je tvořeno vodou a v kojeneckém věku obsahuje cca 80% vody a ve stáří 50-60%.¹⁸⁰

¹⁷⁴ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 64-67.

¹⁷⁵ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 243.

¹⁷⁶ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 242.

¹⁷⁷ Pozn. Myšleno doby mezi érami vymírání.

¹⁷⁸ EHL, Martin. *Globalizace pro a proti*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2001. s. 102.

¹⁷⁹ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 247.

¹⁸⁰ HERČÍK, Miloslav. *111 otázek a odpovědí o životním prostředí : chytrá kniha pro studenty, odborné pracovníky a širokou veřejnost*. Ostrava : Montanex, 2004. s. 102.

Moře a oceány pokrývají cca 70 % celého povrchu Země a množství organismů, které v nich žijících nejsou zanedbatelné.¹⁸¹ Lidská aktivita výrazně ohrožuje biologickou rozmanitost moří a oceánů nekontrolovaným rybolovem a znečišťováním. Existují snahy o omezení rybolovu, ale zejména v Japonsku se to příliš nerespektuje a některé druhy velryb jsou jejich činností ohroženy.¹⁸² Oceány a moře mají sice sebečisticí schopnost, ale i přesto jsou jejich ekosystémy ohroženy. Ilona Jančářová příčiny znečištění mořského prostředí:¹⁸³

- **lidské znečištění v důsledku běžného využívání a námořní nehody** - jedná se především o znečištění ropou, protože znečišťuje vodu i pevninu a má vliv na zdraví člověka; následky ropné kontaminace na ryby, savce a ptáky jsou veliké a většinou zahynou; ropa jim slepí srst, peří a zbaví je jejich izolačních vlastností
- **úmyslné ukládání odpadů**
- **znečištění v důsledku využívání mořského dna a podmořských aktivit**
- **znečištění z pevninských zdrojů** - přímé nebo vnesené vodou z řek
- **znečištění pocházející z ovzduší včetně spalování odpadů na moři**

Ekosystémy moří a oceánů nejsou pro člověka místem k životu, ale měl by mít na paměti to, že se jedná o podstatnou část Země a její zničení by znamenalo značné ohrožení života.

2.4 Snahy o lepší budoucnost

V České republice i ve světě existují snahy, které by změnily antropocentrické a protipřírodní myšlení lidí. Zmíním se o nájemní smlouvě se Zemí a konceptu evoluční ontologie podle Josefa Šmajse a tvorbu ekologické politiky a strategie trvale udržitelného rozvoje.

2.4.1 Nájemní smlouva se Zemí

¹⁸¹ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 212.

¹⁸² MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 214.

¹⁸³ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 75-78.

Josef Šmajš ve svém díle uvedl návrh nájemní smlouvy se Zemí, ve kterém zdůrazňuje, že člověk není pánem Země, ale pouhým nájemníkem. V „nájemní smlouvě“ se opírá o tyto body:¹⁸⁴

- **země** - nepatří žádnému organismu a ani člověk není jejím vlastníkem
- **život všech organismů** – organismy mají veliké množství přírodních informací nabytých během evoluce a snižováním biodiverzity jsou ohroženy nejen ekosystémy, ale i příroda, která přichází o tyto informace; úbytkem informací v systému vzniká neuspořádanost a může ohrozit chod systému
- **kultura testuje podstatu člověka** - schopnost podřídit se nadřazeným přírodním silám
- **konflikt kultury s přírodou** – lidská kultura nemůže přírodu nikdy porazit
- **globalizovaná kultura** – není dostatečně vzdělaná a nevede k „přírodnímu“ myšlení
- **technický pokrok** - ohrožuje samotnou lidskou kulturu
- **člověk** - má poprvé odpovědnost za svou druhovou existenci

2.4.2 Ekologická politika

Politikou rozumíme *"reakci na vznik určitého problému ve společnosti."*¹⁸⁵ Za předchůdce ekologické a environmentální politiky můžeme považovat Úmluvu o ochraně a zachování kožušinových tuleňů z roku 1919, kterou přijala Velká Británie a USA.¹⁸⁶ Za vznik ekologické politiky je považovaná konference OSN o životním prostředí, která se konala ve Stockholmu v roce 1972. Ta probíhala v pod heslem "Only One Earth", pouze jedna Země.¹⁸⁷ Ve Stockholmu byla přijata Závěrečná deklarace o životním prostředí člověka a akční plán. Je v ní uvedeno, že: *"člověk je zároveň výtvořem i tvořitelem životního prostředí a že jak přírodní, tak člověkem"*

¹⁸⁴ ŠMAJS, Josef. *Potřebujeme filosofii přežití? : úvahy o filosofii, kultuře, poznání, vzdělání, řeči a popularizaci vědy*. Vyd. 1. Brno : Doplněk, 2008. s. 99-100.

¹⁸⁵ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 18.

¹⁸⁶ JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika*. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 88.

¹⁸⁷ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 88.

*uměle vytvořené prostředí je významné pro jeho život a blahobyť.*¹⁸⁸ Stockholmské deklaraci je vyčítáno, že je orientována pouze na ochranu životního prostředí a neřeší hospodářské problémy rozvojových zemí jihu a východu.¹⁸⁹ Tento problém se snaží řešit Strategie udržitelného rozvoje.

2.4.3 Strategie udržitelného rozvoje

V souvislosti se zaměřením praktické části mé diplomové práce, považuji za nejdůležitější téma strategii udržitelného rozvoje, protože udržitelnost je jednou z hlavních priorit společnosti IKEA. Uvedu tady obecné informace, které se týkají udržitelného rozvoje, a v praktické části je budu specifikovat na příkladu IKEA.

První zmínky o ekonomické udržitelnosti pocházejí z let 1848 a 1878, kdy J. S. Mill uvedl nutnost ochrany přírody před důsledky ekonomického růstu, bez které není možné udržet a zvyšovat úroveň lidského života. V roce 1878 upozornil T.R. Malthus na vztah mezi stále početnější populací a spotřebou neobnovitelných zdrojů.

Dalším významným krokem v této oblasti je již zmíněná Stockholmská konference. OSN na ní navázala v roce 1983 tím, že na valném shromáždění ustanovila Světovou komisi pro životní prostředí a rozvoj. V roce 1987 komise pod vedením norské premiérky G. H. Brundtlandové vydala dokument „Naše společná budoucnost“, jejímž cílem bylo pokračovat a zrychlovat hospodářský pokrok, ale musí mít jinou podobu než dosud. Zpráva organizace může být považována za první dokument věnující se strategii udržitelného rozvoje.¹⁹⁰

Strategie udržitelného rozvoje by měla podle K. H. Roberta, H. Dalyho, P. Hawkense a J. Holmberga splňovat:

1. *„musí být založena na vědeckých koncepcích o tomto světě*
3. *musí obsahovat vědecky podporovanou definici trvalé udržitelnosti*
4. *celková perspektiva musí být použitelná v různém měřítku (tento bod považuji za velice důležitý, protože se týká všech forem lidské společnosti; je důležité zde zařadit také organizace a firmy, protože je důležité, aby dodržovaly koncept udržitelnosti)*

¹⁸⁸ JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. s. 19.

¹⁸⁹ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 91.

¹⁹⁰ MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 88-94.

5. *mikroekonomická perspektiva nesmí vyžadovat, aby jednotlivci byli nuceni jednat proti svým vlastním zájmům*
6. *musí být dostatečně jednoduchý, aby jej bylo možno realizovat demokratickými metodami*
7. *nesmí vyvolávat neúměrný odpor*
8. *musí umožňovat realizaci, aniž by se předem provedly velké změny ve společnosti*
9. *je žádoucí, aby mohl být využit pro vývoj nových ekonomických pravidel“¹⁹¹*

Autor zmiňuje, že tyto body jsou již v některých zemích uplatňovány v praxi a konkrétně hovoří o Švédsku, zemi, ze které pochází společnost IKEA.

V roce 1995 se v Kodani konal „Sociální summit“,¹⁹² který stanovil tři základní pilíře udržitelného rozvoje.

Ekologický pilíř

Uvádí, že člověk a jeho kultura spojená s hospodářskou činností je přímo závislá na přírodě.¹⁹³ Lidé by se měli chovat tak, aby neničili svou činností životní prostředí. Měli by přicházet s takovými technologiemi, které budou výkonné a zároveň šetrné k přírodě.

Ekonomický pilíř

Lidé by měli přestat chápat přírodu jako „bezpečný statek“, ale měli by jí přiznat ekologickou hodnotu.¹⁹⁴ Dnešní člověk, který je orientovaný na peníze a zisk si bude přírody více vážit, pokud jí bude chápat prostřednictvím financí. Toto je podle mého názoru pouze první krok ke změně stávajícího paradigmatu, pro který je typické současné antropocentrické konzumní myšlení.

¹⁹¹ Cit. in. NÁTR, Lubomír. *Rozvoj trvale neudržitelný*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2005. s. 20-21.

¹⁹² MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. s. 94.

¹⁹³ JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika* /. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 222.

¹⁹⁴ JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika* /. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 223.

Sociální pilíř

Týká se rozšiřování demokracie, lidských práv a svobod, spravedlivého společenského uspořádání, zdraví, vzdělání, informatizace a odstraňování chudoby. Všechny tyto faktory jsou důležité pro globální rozvoj společnosti.¹⁹⁵

Považuji za vhodné zmínit, že společnost IKEA se snaží podporovat všechny pilíře udržitelnosti. Jedná se především o audity IWAY, kterými společnost zabezpečuje to, aby se ve výrobních pobočkách po celém světě dodržovaly její zásady. Více se o auditech IWAY zmíním v praktické části.

Česká republika podporuje udržitelný rozvoj a k této problematice vydala „Situační zprávu ke Strategii udržitelného rozvoje ČR,¹⁹⁶“ ve které jsou uvedeny cíle a výzvy. Původní tři pilíře udržitelného rozvoje (ekologický, ekonomický a sociální) jsou doplněny o další tři:

výzkum a vývoj, vzdělávání - vzdělaná společnost má větší potenciál přistoupit na strategii udržitelného rozvoje; pochopit globální problémy (nejen ekologické) je nejvýznamnějším krokem ke změně a s tím souvisí informatizace a informační gramotnost

evropský a mezinárodní kontext - má dva strategické cíle:

- mezinárodní spolupráce na prosazování konceptu udržitelného rozvoje
- aktivitou uvnitř EU docílit její prosperity, která bude znamenat i prosperitu členských zemí

správa věcí veřejných - klade si pět cílů:

- přizpůsobování ústavního systému potřebám celé společnosti, které povede k zjednodušení přechodu k udržitelnosti
- územní samosprávné celky by měly mít dostatečnou pravomoc při rozhodování o udržitelném rozvoji

¹⁹⁵ JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika* /. Praha : C.H. Beck, 2003. s. 224-225.

¹⁹⁶ *Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR*. Praha : Rada vlády ČR pro sociální a ekonomickou strategii, 2007. s. 9-13.

- posílení účasti veřejnosti na rozhodování o udržitelném rozvoji
- veřejná správa a její instituce by měly pracovat v souladu s udržitelným rozvojem
- zvýšení ochrany před různými formami mezinárodních konfliktů

Všechny zmíněné pilíře jsou na sobě závislé a není možné dosáhnout ekologických a ekonomických cílů bez vzdělání, informovanosti a bez čistého životního prostředí není možné dosáhnout zdraví populace.

Současná situace je podle Nátra taková, že lidstvo se stále ještě neorientuje na koncepci udržitelného rozvoje, ale stále se rozvíjí neudržitelně. Příkladem toho je nedodržování 4 principů udržitelnosti:

1. *„látky pocházející z litosféry se nesmějí systematicky hromadit v ekosféře*
2. *látky produkované v společnosti se nesmějí v ekosféře hromadit*
3. *fyzikální základ produktivity a diverzity přírody nesmí být systematicky narušován*
4. *pro potřeby člověka je nutno využívat zdroje velmi účinně“*¹⁹⁷

Dále bych se rád zmínil o tom, jak se k udržitelnosti staví některé globální společnosti.

Udržitelnost společností hodnotí společnost SAM, se sídlem ve Švýcarsku, která provádí audity a hodnotí udržitelnost u 2500 firem celého světa¹⁹⁸ a např. v roce 2012 byla oceněna společnost Electrolux.¹⁹⁹

Nadnárodní společnost Johnson controls považuje udržitelnost za důležitou součást své politiky a orientuje na se výrobu různých typů baterií a akumulátorů.²⁰⁰

¹⁹⁷ *Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR. Praha : Rada vlády ČR pro sociální a ekonomickou strategii, 2007. s. 21-22.*

¹⁹⁸ SAM je CSR hodnocení zvolí domácí blue-chip společností (Na vyhledávání). *Akvariumnow.info* [online]. 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.aquariumnow.info/article9-11.html>.

¹⁹⁹ Electrolux získal prestižní ocenění za udržitelnost. *Electrolux.com* [online]. 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://newsroom.electrolux.com/cz/2012/02/06/electrolux-ziskal-prestizni-oceneni-za-udrzitelnost/>.

²⁰⁰ Pionýr trvale udržitelného rozvoje. *Varta-startstop.com* [online]. 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.varta-startstop.com/index.php?id=343&L=3>.

Společnost Primagas Czech Republic, která je součástí nadnárodní společnosti SHV Gas se specializuje na distribuci LPG. Tato společnost rozdělila svou politiku udržitelnosti do několika bodů:²⁰¹

- **LPG** – ve srovnání s benzínem a naftou je ohleduplné palivo
- **řízení podnikání** - respektují hospodářskou soutěž
- **bezpečnost** - vzhledem k nebezpečí LPG je primárním zájmem společnosti ochrana zaměstnanců, zákazníků a široké veřejnosti před haváriemi
- **životní prostředí** - jedná se o poskytování LPG nejšetrnějším způsobem
- **zákazníci** - společnost se snaží poskytovat nejlepší služby
- **zaměstnanci** - poskytování dobrých pracovních podmínek
- **komunita** - udržování dobrých vztahů

Snahy o ohleduplnost k přírodě nejsou samozřejmostí a ne všechny společnosti se přiklánějí ke konceptu udržitelnosti. Především v rozvojových zemích dochází k znečišťování životního prostředí a velkou zásluhu na to mají společnosti, které vypouštějí do okolní škodlivé látky. UNEP (program OSN pro životní prostředí) podrobně zmapoval situaci v africké Nigérii a zjistila znepokojivé výsledky. V obcích kmene Ogoni v jižní Nigérii je pitná voda kontaminována uhlovodíky, voda ve studních je kontaminována benzenem a hrozivým zjištěním byl i nález 8 cm vrstvy rafinovaného oleje na hladině podzemních vod a jedná o nejrozsáhlejší ropné znečištění vůbec.²⁰²

²⁰¹ PRIMAGAS. *Závazek udržitelnosti společnosti primagas* [online]. 2 s. Dostupné z: <http://www.primagas.cz/primagas/o-spolecnosti2/>.

²⁰² UNEP Ogoniland Oil Assessment Reveals Extent of Environmental Contamination and Threats to Human Health. *UNEP NEWS CENTRE* [online]. 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.unep.org/newscentre/Default.aspx?DocumentID=2649&ArticleID=8827&l=en>.

3. Obecné informace o IKEA

Logo IKEA je modrožluté a odráží barvy švédské vlajky.

V životě Švédů má příroda a domov významnou roli. Je pro ně typické, že je v něm hodně světla, čerstvého vzduchu a domov je jednoduchý a funkční. „Z toho vychází sortiment IKEA, který je moderní, nadčasový, funkční a přitom atraktivní a odráží se v něm švédské tradice.“²⁰³

Vize a obchodní myšlenka IKEA:

„Vizi IKEA je přispívat k lepšímu každodennímu životu mnoha lidí. Obchodní myšlenka tuto vizi podporuje tím, že nabízí široký sortiment výrobků pro zařízení domácnosti s dobrou funkcí a designem za ceny tak nízké, aby si je mohlo dovolit co nejvíce lidí.“²⁰⁴

Myšlenka lidských zdrojů:

„Dát poctivým a přímým lidem možnost rozvoje, a to jak osobního, tak i profesního, abychom společným úsilím vytvářeli lepší každodenní život pro nás i naše zákazníky.“²⁰⁵

Realizace:

„K vytvoření úspěšné obchodní myšlenky je třeba mít sen. K uskutečnění snu jsou potřeba lidé.“²⁰⁶

Nadnárodní společnost IKEA, ve které pracuji, má vizi vytvářet lepší každodenní život pro většinu lidí (produkty, ochrana životního prostředí). Součástí její práce je přijímat zodpovědnost za lidi a životní prostředí.

Nechce plýtvat jakýmikoliv zdroji, a proto se snaží vyrábět z „mála“. K tomu je ovšem zapotřebí inovací, které využívají zdrojově efektivní materiály se zpětnou vazbou opětovného využití a recyklací výrobků.

²⁰³ IKEA. *Příručka pro zaměstnance*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 6.

²⁰⁴ IKEA. *Příručka pro zaměstnance*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 3.

²⁰⁵ IKEA. *Příručka pro zaměstnance*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 3.

²⁰⁶ IKEA. *Příručka pro zaměstnance*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 3.

IKEA společně se svými zákazníky, zaměstnanci, dodavateli a partnery, kterými jsou například WWF, UNICEF a SAVE THE CHILDREN, může dosáhnout velkých změn.

3.1 Historie IKEA - jak to všechno začalo

V roce 1926 se narodil zakladatel IKEA Ingvar Kamprad. Vyrůstal v jižním Švédsku ve Smålandu na farmě jménem 'Elmtaryd' poblíž vesničky Agunnaryd. Už jako malý chlapec si představoval, že si jednou založí svou vlastní firmu.

Ingvar Kamprad byl velmi podnikavé dítě a již ve věku pěti let začal sousedům prodávat zápalky. Přišel na to, že pokud je nakoupí ve velkém množství ve Stockholmu, může je dále samostatně prodávat za nízkou cenu, a přesto z toho bude mít zisk. Později svůj prodej rozšířil o semena květin, blahopřání, vánoční ozdoby, tužky a kuličková pera.

Ve věku 17 let dostal od otce za své studijní úspěchy odměnu ve formě peněz, které Ingvar obratem investoval do založení vlastního podniku, který nazval **IKEA**. Název je tvořen iniciály jeho jména **I.K.** a prvními písmeny názvů Elmtaryd a Agunnaryd, tedy farmy a vesnice, kde vyrůstal, protože to dokazuje, jak jsou pro něj důležité jeho švédské kořeny. IKEA začala prodávat pera, peněženky, rámy na obrázky, ubrusy, hodinky, šperky, nylonové punčochy, tedy vše, co bylo žádané, a za nízkou cenu. Výrobky prodával individuálně po telefonu.

Po druhé světové válce se jeho podnikání rozrostlo do té míry, že již nevládal prodávat po telefonu a začal inzerovat v místních novinách. Začal provozovat zásilkovou službu, kdy objednané zboží dopravoval železnicí na určenou adresu.

V roce 1948 byl do sortimentu IKEA zařazen nábytek. Nábytek vyráběli místní výrobci a odezva u zákazníků byla velice pozitivní a sortiment se rozšiřoval. V roce 1951 přišel Ingvar Kamprad s nápadem, jak co nejvíce oslovit ještě větší počet zákazníků a vydal první katalog IKEA (viz. příloha č.1).

V roce 1953 bylo otevřeno první předváděcí centrum nábytku ve švédském Älmhultu. Zákazníci mohli nábytek nejen vidět, ale dokonce si jej vyzkoušet. IKEA ukázala, že i při nízké ceně jsou její výrobky kvalitní a funkční. Toto centrum se

zrodilo v důsledku cenové války s hlavním konkurentem, kdy obě společnosti snížily ceny, a kvalita výrobků byla ohrožena.

V roce 1956 přichází IKEA s unikátní myšlenkou plochého balení nábytků, který si zákazníci mohou sami snadno smontovat. Ploché balení snižuje mzdové náklady, náklady na dopravu a skladování. Návrháři navrhují výrobky tak, aby je bylo možné zabalit nesmontované. Výsledkem je nízká cena výrobků. Myšlenka plochého balení vzešla od jednoho zaměstnance, který odšrouboval nohy od stolu LÖVET, protože se mu nevešel do auta a nechtěl ho během přepravy poškodit. Po tomto „objevu“ se ploché balení a to, že si zákazníci montují nábytek sami, stalo součástí koncepce IKEA.

Společnost IKEA se rozrůstá a v roce 1958 je ve Švédsku v Älmhultu otevřen první obchodní dům. Má 6700 čtverečních metrů a jedná se o největší obchodní dům s nábytkem ve Skandinávii. O dva roky později se v tomto obchodním domě otevřela restaurace, která je od té doby součástí každého obchodního domu. Za zmínku stojí, že v roce 1965 byl ve Stockholmu otevřen největší obchodní dům IKEA o rozloze 31 000 čtverečních metrů. Jmenuje se Kungens Kurva a má kruhový tvar po vzoru Guggenheimova muzea v New Yorku. Při slavnostním otevření čekalo ve frontě tisíce lidí. Součástí obchodního domu byl i samoobslužný sklad, který je v současnosti neodmyslitelnou součástí koncepce IKEA.

V roce 1963 otevřela IKEA svůj první obchodní dům mimo území Švédska a to v norském Oslu. Další expanze mimo Skandinávii pokračovala po roce 1973, kdy byl otevřen obchodní dům ve Švýcarsku a Německu (1974). IKEA rozšiřuje prodej do dalších zemí světa včetně Japonska (1974), Austrálie a Hong Kongu (1975), Kanady (1976), Singapuru (1978) a USA (1985) a Číny (1998). První obchodní dům IKEA v Latinské Americe byl otevřen 17. února 2010 v Santo Domingo v Dominikánské republice.

V Evropě se otevírají další nové obchodní domy ve Francii (1981), Španělsku (1981), Belgii (1984), Spojeném království (1987), Itálii (1989), Maďarsku (1990), České republice a Polsku (1991), Rusku (2000) a Portugalsku (2004)..

Největším trhem IKEA je Německo se 44 obchody a následují Spojené státy s 37. Největší obchodní domy IKEA jsou:

•	Stockholm Kungens Kurva, Švédsko	55.200 m ²
•	Šanghaj, Čína	49.400 m ²
•	Shenyang, Čína	47.000 m ²
•	Tianjin, Čína	45.736 m ²
•	Berlin Lichtenberg, Německo	45.000m ²

- Největší obchodní dům na jižní polokouli je v Sydney v Austrálii o rozloze 39.000 m².
- V roce 2012 IKEA plánuje otevření prvního nákupního centra v Chorvatsku, který bude jedním z 5 největších v Evropě a bude mezi 10 největšími na světě.
- V roce 2013 IKEA plánuje otevření prvního obchodního centra v litevském Vilniusu, který bude největší prodejní centrum nábytku v pobaltských státech.
- V současné době má IKEA 332 obchodních domů v 38 zemích světa a zaměstnává 131 000 lidí.
- Celková návštěvnost obchodních domů v roce 2011 byla 699 milionů návštěvníků.
- Webové stránky www.ikea.com navštívilo v roce 2011 870 milionů návštěvníků
- Za finanční rok 2011 vzrostl obrat oproti roku 2010 o 6,9% a celkový zisk byl 24,7 miliard EUR.

IKEA se stala v průběhu šedesáti let globální firmou, která ovlivňuje zákazníky, zaměstnance a dodavatele.

3.2 Koncept obchodních domů IKEA

Obchodní domy IKEA jsou velké modré budovy se žlutými prvky a nápisy. Toto barevné provedení symbolizuje švédské národní barvy. Uspořádání a rozvržení

je pro všechny obchodních domy na celém světě stejné. Jsou „jednosměrné“, což znamená, že vede zákazníky jedním směrem a záměrem je, aby si prošli a viděli celý sortiment a služby v plném rozsahu. Součástí střechy jsou světlíky, které umožňují pronikání denního světla do prostoru prodejny a tím snižují náklady na energii.

Obchodní dům je rozdělen do dvou podlaží.

V prvním, které se nazývá „showroom“ navštíví zákazník jako první, kde jsou kromě výrobků „ukázkové“ pokoje, které mají zákazníka inspirovat v zařízení vlastního bydlení. Dále jsou zákazníkovi předvedena řešení ve funkčním, stylovém a barevném provedení. Součástí prvního podlaží je také restaurace, která nabízí tradiční švédská jídla např. švédské masové kuličky s bramborovou kaší, smetanovou omáčkou a brusinkami; zapečená treska se zeleninou a artyčokovou omáčkou a lososový fileť. Kromě těchto tradičních švédských jídel si zákazník může vybrat párek v rohlíku, brusinkovou šťávu nebo dezerty. Restaurační nabídka je doplněna i o tradiční jídla dané země. Restaurace se otevírá minimálně půl hodiny před otevřením obchodního domu, kde si zákazníci mohou pochutnat na snídani, která je typická pro danou zemi. V Kanadě je to vejce, klobása, slanina nebo lívance; v USA míchaná vajíčka, slanina, brambory, palačinky nebo toasty; v Austrálii bramborák, slanina, míchaná vejce, klobása, zelenina a pečené fazole; v Německu se snídaně skládá ze dvou housek, plátku uzeného lososa, sýra a salámu, másla, marmelády a kávy.

Přízemí můžeme rozdělit na dvě části, které jsou „Market Hall“ a samoobslužný sklad. V „Market Hall“ si zákazník vezme nákupní vozík nebo tašku a postupně prochází jednotlivými odděleními, kde si z regálu vybírá zboží, které se mu líbí. V samoobslužném skladu je umístěn nábytek v plochem balení, který si zákazník sám vkládá do vozíku. Výstupním bodem jsou pokladny.

V prostoru za pokladnami je obchod se švédskými specialitami, který nabízí sortiment potravin vyrobených malými, středními a velkými výrobci přímo ve Švédsku. Jsou to švédské masové kuličky, omáčky, koláčky, sušenky, losos, brusinkový džem a šťáva, čokolády, karbanátky, palačinky a dorty. Všechny

potravinářské výrobky v IKEA jsou vyrobeny na základě švédských receptů a tradic.

Součástí každého obchodního domu je také dětský koutek, kterému se říká Småland. Je to název provincie ve Švédsku, kde se narodil Ingvar Kamprad. Dětský koutek má připomínat krajinu typickou pro Švédsko.

Většina obchodních domů se nachází na okrajích měst, protože jsou součástí obchodních center a náklady na pozemní a dopravní dostupnost jsou nižší. Otevírací doba pro zákazníky je od 10:00 do 22:00 hodin 7 dní v týdnu, ale jsou i výjimky, kde je otevírací doba kratší. Některé obchodní domy jsou v provozu 24 hodin denně, protože dochází k doplňování zboží, úklidu a údržbě.

3.3 Katalog

IKEA vydává každý rok katalog svých produktů. Je plný inspirace a dobře navržených řešení pro zařízení domácností, pro každodenní potřebu a „každou“ peněženku. Katalog obsahuje kolem 4000 fotografií, které ukazují přibližně 2000 výrobků z celkového počtu 10 000. Většina fotografií vzniká ve švédském Älmhultu, kde IKEA provozuje největší fotografický ateliér v severní Evropě a má rozlohu 8000 metrů čtverečních.

První byl vydán ve švédštině v roce 1951 a měl 250 000 výtisků. Katalog je považován za hlavní marketingový nástroj a spotřebuje 70% marketingového rozpočtu. Je distribuován poštou nebo je k dispozici přímo v obchodním domě. Dále je možné si úplnou verzi katalogu prohlédnout i v mobilním telefonu a první iPhone verze byla spuštěna v roce 2009 (viz. příloha č. 1).

Společnost IKEA se snaží o „udržitelnější“ podobu svého katalogu a neustále přichází na nová řešení a snahou je pečovat o životní prostředí a přírodní zdroje. *„IKEA si je vědoma toho, že svým působením negativně ovlivňuje životní prostředí, ale snaží se podílet na řešení a zvažuje všechna pro a proti. Toto snažení nikdy neskončí.“*²⁰⁷

V roce 1992 se katalog IKEA stal první barevnou publikací na světě, která byla vytištěna na zcela „čistě“ nechlorovaný papír. Od té doby se bělicí technologie

²⁰⁷ IKEA. Growing IKEA - Together. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2011. s. 5.

papíru dále vyvíjely a dnes víme, že hlavní škodlivou látkou v papírenské bělicí technologii je právě elementární chlór. IKEA používá papír bez chlóru (TCF) a papír neobsahující elementární chlór (ECF).

Od roku 2002 dodavatelské firmy papíru a tisku pravidelně poskytují informace o vlivu výroby na životní prostředí např. spotřeba vody, energií, vypouštění odpadních vod a emisí do ovzduší. S pomocí těchto údajů IKEA vypočítává indikátory dopadu jednoho výtisku katalogu na životné prostředí za rok. Od roku 2011 IKEA provádí audity u dodavatelů.

V letech 2008 – 2009 se zmenšila velikost katalogu IKEA a tím se snížil dopad každého výtisku na životní prostředí. Emise CO₂ poklesly o 12% a spotřeba vody o 17%. V roce 2010 IKEA svým působením na dodavatele papíru a tisku, kteří se podílejí na výrobě katalogu, dosáhla dalšího snížení emisí CO₂ o 20% a spotřeby vody o 6%.

Jen pro informaci uvádím číselná fakta o katalogu pro finanční rok 2012:

- 376 stran
- 59 tištěných verzí ve 42 zemích
- 30 jazykových verzí
- 208 milionů výtisků
- 26 tiskáren po celém světě
- 39 dodavatelů katalogu

3.4 Výrobky

„Nabízet našim zákazníkům široký sortiment dobře navrženého a funkčního bytového zařízení, dobré kvality za ceny tak nízké, aby si je mohlo dovolit koupit co nejvíce lidí.“²⁰⁸

Toto je obchodní myšlenka, kterou IKEA vyznává a podrobně ji tady popíšu.

²⁰⁸ IKEA. *Příručka pro zaměstnance*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 3.

IKEA nabízí široký sortiment od zařízení domácnosti, obývacích a dětských pokojů, ložnic, kuchyní až po hračky a dekorace. Celkově má cca 10 000 druhů zboží. Dále nabízí výrobky v různých stylech od tradičního, minimalistického, romantického až po moderní. Největší výhodou je možnost sortiment vzájemně kombinovat, co do funkce i stylu. V IKEA si vybere opravdu každý.

Kvalitní výrobek za vysokou cenu nebo nekvalitní výrobek za cenu nízkou dokáže vyrobit téměř každý. IKEA vyrábí výrobky s nízkou cenou a přitom kvalitní. K tomu, aby to bylo možné, je potřeba najít takové postupy, které znamenají efektivní vynaložení nákladů. Z toho vyplývá a potvrzuje se, že lidé v IKEA „vidí věci jinýma očima“.

Jako příklad uvádím využití voštinové desky u stolku LACK v roce 1980. *„Jeden z vývojových pracovníků IKEA se rozhodl využít dveře jako stolní desku. Inspirovala ho k tomu návštěva továrny na dveře, která pro výrobu dveří používala tzv. voštinovou desku, což je v podstatě tenká dřevěná vrstva na jádru z vlnité lepenky uspořádané do tvaru připomínajícího včelí plástev. Výsledkem je silná a přitom lehká konstrukce s minimálním použitím dřeva, která šetří výrobní náklady i životní prostředí.“*²⁰⁹

Ingvar Kamprad používá pojem „demokratický design“²¹⁰. Je to způsob jakým IKEA navrhuje výrobky, aby splnily požadavky a potřeby mnoha lidí. Skládá ze 4 dimenzí, které musí každý výrobek splňovat. Výrobek musí být funkční, být dobře navržen, mít dobrou kvalitu, nízkou cenu a musí být udržitelný.

Prvním krokem při tvorbě výrobku je „cenovka“. Teprve potom začíná vývoj výrobku tak, aby se vešel do stanovené ceny. Vývojoví pracovníci a návrháři IKEA spolupracují přímo s dodavateli v továrnách, což umožňuje dodržet stanovenou cenu s maximálním a efektivním využitím výrobního zařízení a nejlepším designem. Úkolem je hledání chytrých řešení, která vycházejí vstříc potřebám zákazníků. Vývojem sortimentu se zabývá IKEA of Sweden sídlící ve švédském Älmhultu. Velikou výhodou výrobků IKEA je, že se prodávají jako „stavebnice“ v rozloženém stavu v plochem balení. Snižují se tak náklady na dopravu a na obaly, protože se v kamionech nepřeváží „vzduch“ a jeho objem je

²⁰⁹ IKEA. *Nekončená řešení*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2010. s. 83.

²¹⁰ IKEA. *Nekončená řešení*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2010. s. 98.

plně využít. Je to také praktické pro zákazníky, protože cca 1/3 evropských zákazníků využívá při přepravě zakoupeného zboží veřejnou dopravu.

Výrobky se navrhují ve Švédsku, ale z velké části jsou vyráběny v rozvojových zemích, aby náklady na jejich výrobu byly co nejnižší.

IKEA má své dodavatele v 55 zemích světa, 2/3 z toho jsou z Evropy, 1/3 z Asie a malé množství produktů se vyrábí v Severní Americe. Největšími dodavateli jsou Čína (20%), Polsko (18%), Itálie (8%), Německo (6%) a Švédsko (5%).

Zakladatel společnosti Ingvar Kamrad je dyslektik²¹¹ a proto si pro snadnější zapamatování výrobků vymyslel systém jejich pojmenování. Většina názvů má švédský původ.

- Čalouněný nábytek, konferenční stolky, ratanový nábytek, regály: švédská města (Klippan, Karlstad)
- Postele, skříně: norská města (Malm, Brimnes)
- Jídelní stoly a židle: finská města
- Knihovny: povolání
- Koupelnový nábytek: skandinávská jezera, řeky a zátoky
- Kuchyně: gramatické pojmy, někdy i další jména
- Židle, stoly: mužská jména
- Tkaniny, záclony: ženská jména
- Zahradní nábytek: švédské ostrovy
- Koberce: dánská města
- Osvětlení: pojmy z hudby, chemie, meteorologie, roční období, měsíce, dny,
- Ložní prádlo, přehozy, polštáře: názvy květin, rostlin a drahých kamenů
- Výrobky pro děti: názvy savců a ptáků, adjektivum

²¹¹ Dyslexie - Je to porucha schopnosti naučit se číst u dítěte s průměrnou nebo nadprůměrnou inteligencí. Dítě má v oblasti čtení horší výkon než v jiných předmětech, čte pomalu, obtížně slabikuje, nebo naopak čte rychle, zbrkle s mnoha chybami, slova si domýšlí.
<http://www.awarelatexcentrum.cz/specificke-poruchy-uceni>

- Závěsné systémy: matematické a geometrické termíny
- Kuchyňské náčiní: cizí slova, koření, bylinky, houby, ryby, ovoce a bobule
- Krabice, nástěnné dekorace, obrazy, rámy a hodiny: hovorové výrazy

Pro názornost uvádím pár příkladů. DUKTIG (dobrý, dobře vychovaný) je řada dětských hraček, OSLO je název postele, BILLY (švédské mužské jméno) je populární knihovna, DINERA (ve smyslu večeřet) je název pro nádobí, KASSETT (kazeta) je název pro ukládání médií, řada kancelářského nábytku je EFEKTIV (efektivní, účinné), SKÄRPT (ostrý nebo chytrý) je řada kuchyňských nožů.

Může také docházet k problémům ve významu pojmenování, kdy skandinávské označení znamená úplně něco jiného, protože IKEA působící v mnoha zemích s různými jazyky. Pro příklad uvádím zkušenosti na českém trhu, které jsou spíše úsměvné. IKEA zařadila do své nabídky v srpnu 2008 koberec Hoven, pojmenovaný po dánském městě, ale po 2 měsících byl přejmenován na Fare; od roku 2011 se prodává odkapávač na nádobí s názvem Flundra.

Ve světě nejvíce zaujaly názvy kuchyňských skříněk Faktum, protože anglicky mluvícím zákazníkům název připomínal sprosté slovo Fuck a z nabídky zmizel pracovní stůl Fartfull, v překladu „uprděný“.

Jako zajímavost v nabídce IKEA bych uvedl skládací domy BoKlok, které jsou nízko energetické a využívají pouze přírodní a ekologicky šetrné materiály. Začaly se montovat ve Švédsku v roce 1996 ve spolupráci s firmou Skanska. Výstavba se rozšířila do Norska, Finska, Velké Británie a do Německa. Dům BoKlok je projektován „na míru“ výrobkům IKEA (skříním, umyvadlům nebo postelím).

3.5 Distribuce a nákup

IKEA má 31 distribučních center v 16 zemích, které dodávají zboží do obchodních domů a 45 obchodních kanceláří v 31 zemích. Toto pokrytí umožňuje budovat „úzké“ vztahy s dodavateli, kterých má 1 350 v 50 zemích.

4. IKEA ovlivňuje

- Dodavatelé
- Zaměstnanci
- Zákazníci

4.1 Dodavatelé

IKEA je maloobchodní společnost, která se orientuje na výrobu, a její výrobky musí být vyráběny za určitých pracovních podmínek.

Dodavatelé IKEA se nacházejí po celém světě a k největším patří Čína, Polsko, Itálie Německo a Švédsko. Vztah k nim a spolupráce s nimi je velmi důležitá, protože výměna informací a nápadů přispívá k úspěchu. Designéři a vývojoví pracovníci často pracují přímo v továrnách. Mají vliv na pracovní postupy dodavatelů, podporují je v rozvoji a aktivně přistupují k jejich společenským a environmentálním iniciativám. Spolupráce je založena na dodržování „přísných“ pravidel, která jsou obsažena v kodexu chování IKEA – The IKEA Way on Purchasing Products, Services and Materials (IWAY).²¹²

4.1.1 IWAY

IWAY specifikuje celou řadu základních požadavků na dodavatele a zároveň stanovuje, co mohou požadovat oni. IWAY se týká všech dodavatelů bytového zařízení IKEA a jsou povinni s tím obeznámit své zaměstnance a subdodavatele.

IWAY stanovuje:

- Zákaz nucené práce

²¹² IWAY - je založen na mezinárodních konvencích a deklaracích, zahrnuje rovněž ustanovení Deklarace základních lidských práv a svobod OSN (1948), deklaraci Mezinárodní organizace práce k základním principům a právům při práci (1998), Deklaraci z Rio de Janeiro o životním prostředí a rozvoji (1992). Zahrnuje oblast pracovních podmínek, aktivní prevence dětské práce, životního prostředí a odpovědného lesního hospodářství a řadu dalších. IKEA. *Nekončená řešení*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2010. s. 109.

- Zákaz dětské práce
- Zákaz diskriminace
- Zaměstnanci musí dostat alespoň minimální mzdu a kompenzaci za práci přesčas
- Pracovní prostředí musí být bezpečné a zdravotně nezávadné
- Zaměstnanec odpovídá za zpracování odpadu, emisí a zacházení s chemikáliemi
- Zaměstnanec musí dodržovat zákony a nařízení dané země

Každý „větší „ dodavatel má svůj kodex chování, který musí být vzájemně propojen s IWAY tak, aby vyhovoval požadavkům IKEA.

Jako příklad uvedu společnost Mac Carpet v Egyptě, která vyrábí a dodává koberce. Před rokem 2002, kdy začala spolupráce s IKEA, nikdo nevěnoval zvláštní pozornost ekologii, bezpečnosti práce, výrobním postupům a ani ukládání nebezpečných odpadů. Činnost společnosti se změnila, protože dodržování zásad IWAY je prvořadá. Zaměstnanci jsou při vstupu do zaměstnání proškolení o nakládání s nebezpečnými látkami a o bezpečnosti při práci. Dále došlo ke změně v ukládání chemických látek a nebezpečných odpadů v souladu s životním prostředím, odpadní vody jsou čištěny, snížilo se množství obalovacího materiálu a zaměstnanci používají při práci ochranné pomůcky (masky proti výpadům čpavku).

Za dlouhé roky své činnosti se IKEA setkala i se situací, kdy není snadné změnit přístup a chování dodavatelů. Rozdíly v kultuře, tradicích, zákonech a předpisech mohou hrát v různých zemích různé role, když se jedná o chápání pracovní, sociální a ekologické problematiky. Kodex chování IWAY byl nápomocen dodavatelům, kteří chtěli své chování změnit. Nápomocná byla i média, která se postarala o to, že se podmínky dodavatelů dostaly do povědomí veřejnosti. Na počátku 90. let ho někteří dodavatelé přijali jen proto, že se to od nich vyžadovalo, ale dnes v něm vidí většina výhody. Rozdíl je vidět převážně v Asii, kde došlo k pozitivním změnám.

Audity IWAY

V dodavatelských zemích provádí IKEA pravidelné audity IWAY. Audity probíhají 1x za 2 roky (jsou ohlášené i namátkové) a jsou rozděleny do tří částí (prohlídka továrny, rozhovory s dělníky a manažery, kontrola dokumentace týkající se IWAY). Audity jsou prováděny buď společností IKEA nebo třetí stranou např. KPMG, Intertek Testing Services PriceWaterCooper House. V roce 2012 provádí audity po celém světě 80 auditorů. Novým dodavatelům stačí v začátku spolupráce splnit část kodexu IWAY, který se nazývá IWAY MUST. Je to zákaz dětské a nucené práce, znečišťování životního prostředí, bezpečnost práce, pravidelná pracovní doba a mzda a pracovní pojištění. Po roce musí noví dodavatelé splňovat ještě další podmínky, kterými jsou: nakládání s nebezpečnými odpady a chemikáliemi, protipožární opatření, zdraví a bezpečnost zaměstnanců, pracovní pomůcky, diskriminace²¹³, svoboda sdružování a kolektivní smlouva, trestání, obtěžování a zneužívání²¹⁴. Vše se kontroluje a zapisuje do hodnotících formulářů IWAY (viz. příloha č. 2).

Pokud nejsou principy IWAY dodržovány jsou dodávky od dodavatele zastaveny do doby, než je sjednána náprava. Tento dodavatel získá status „RISK supplier“ a je vytvořen akční plán na nápravu, po které sleduje IKEA dodavatele po dobu šesti měsíců. V oblastech mimo IWAY MUST má dodavatel 90 dní na odstranění nedostatků. Problémy v dodržování zásad IWAY se vyskytují hlavně v Jižní Asii, Indii a Číně.

IKEA pomocí skupiny The Compliance and Monitoring Group (CMG) dohlíží na auditory, jestli posuzují skutečnosti na celém světě stejně a jestli jsou interní předpisy IKEA dodržovány. Skupina CMG spolupracuje s místními

²¹³ Dodavatel IKEA nesmí diskriminovat pracovníky na základě rasy, vyznání, víry, pohlaví, mateřství, věku, politické příslušnosti, národnosti, zdravotního postižení, sexuální orientace nebo na jiném základě. IKEA. *IWAY standard*. Vyd. 4. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 17.

²¹⁴ Dodavatel IKEA se nebude podílet nebo podporovat používání tělesných trestů, hrozby násilí nebo jiných forem psychického nebo fyzického nátlaku; nesmí využívat systémů trestů; nesmí se podílet, podporovat nebo povolovat jakoukoli formu obtěžování nebo zneužívání na pracovišti. IKEA. *IWAY standard*. Vyd. 4. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 17.

organizacemi a institucemi, aby mohla lépe monitorovat standardy a globální iniciativy.

Zavedením kodexu IWAY do výroby dochází ke zlepšení pracovních podmínek, které se týkají zaměstnanců a ochrany životního prostředí. Jako příklady uvádím Indii a Čínu.

„V Indii je problémem nedostatek čisté pitné vody. Díky tlaku ze strany IKEA došlo k tomu, že dnes mají všichni výrobci fungující čističky vody a jejím zavedením se také snižuje dopad výroby na životní prostředí.“²¹⁵

„V Číně je velkým problémem migrace pracovníků. Jedná se o lidi, kteří původně pracovali na rýžových polích a k tomu, aby uživili a zajistili svou rodinu migrují za prací do měst. Jsou povětšinou nevzdělaní, neznají pracovní zákony ani sociální práva a toho zaměstnavatelé zneužívají. IWAY dohlíží a dbá na to, aby nebyli majiteli továren vykořisťováni a dostávali za svou práci mzdu. Díky tomu dochází ke zlepšování sociálního postavení pracovníků.“²¹⁶

4.1.2 Dětská práce

Velikým problémem v současném světě je stále ještě dětská práce. Objevuje se v mnoha zemích a také v těch, se kterými má IKEA obchodní styky.

Stanovisko IKEA je jednoznačné a to, že dětská práce se nesmí tolerovat.

IKEA se aktivně zapojuje do řady projektů, které se zaměřují na prevenci dětské práce a snaží se jednat v jejich nejlepším zájmu.

Součástí kodexu IWAY je část, která se týká prevence dětské práce (použití materiálu IWAY Standard čl.10 Prevention of child labour). Vychází z ustanovení Úmluvy o právech dítěte OSN (1989) a její zásady postupovat vždy v nejlepším zájmu dítěte, z ustanovení Úmluvy Mezinárodní organizace práce (ILO) č. 138 o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání a Úmluvy o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce (Úmluva č. 182) z roku 1999.

²¹⁵ IKEA. *Nekončená řešení*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2010. s. 114.

²¹⁶ IKEA. *Nekončená řešení*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2010. s. 115.

Společnost IKEA má dětského ombudsmana, který odpovídá za to, že kroky IKEA budou vždy prováděny v nejlepším zájmu dítěte a v souladu s Úmluvou o právech dítěte OSN.

IKEA provádí u dodavatelů kontroly a dbá na to, aby děti nepracovaly a chodily do školy. Pokud je zjištěna dětská práce u dodavatele a tím porušen kodex IWAY, je penalizován a dítě je posláno do školy. IKEA provádí návštěvy ve škole, kterou dítě navštěvuje, včetně neohlášené kontroly u dodavatele. Pokud dodavatel v rámci stanovené lhůty nesjedná nápravu, nebo nadále překračuje ustanovení kodexu, ukončí s ním IKEA veškerou spolupráci.

IKEA se snaží předcházet dětské práci nejen pomocí pravidelných kontrol, ale vyžaduje od svých dodavatelů dokumentaci, ve které se musí právně prokázat datum narození všech pracovníků. Dodavatel je dále povinen informovat společnost IKEA o všech místech, kde má své provozy a kdo jsou jeho subdodavatelé.

Dětská práce je veliký problém a vyžaduje zainteresovanost mnoha stran a institucí. IKEA má program „Sociální iniciativa IKEA“²¹⁷, který spolupracuje s UNICEF a nadací „Save the Children – Zachraňte děti“.

Sociální iniciativa IKEA zaměřuje svůj vliv zejména na oblast Asie, protože zde podle statistik pracuje 122 milionů dětí. Nejzávažnější je situace v jižní Asii (Indie a Pákistán), kde je postavení dětí a žen dlouhodobě neuspokojivé. IKEA má navíc v této oblasti dlouhé obchodní zkušenosti.

4.2 Zaměstnanci

IKEA je globální společností a důkazem toho je, že má 332 obchodních domů v 38 zemích světa a zaměstnává 131 000 lidí, kteří jsou nedílnou součástí celého konceptu.

²¹⁷ Sociální iniciativa IKEA - Sociální iniciativa IKEA vznikla v roce 2005, aby se zhostila plnění závazku, který si IKEA dala - investovat do sociálních programů na celosvětové úrovni. To, co kdysi začalo jako boj IKEA proti práci dětí v řetězci našich dodavatelů, se rozvinulo v obecný závazek „vytvářet lepší každodenní život pro většinu“ dětí.

Posláním Sociální iniciativy IKEA je bojovat za práva dětí a zlepšovat životní šance mnoha dětí, tedy přispívat k zásadním a trvalým změnám. Našimi hlavními partnery jsou dvě přední celosvětové organizace na ochranu práv dětí, UNICEF a Zachraňte děti.

http://www.ikea.com/ms/cs_CZ/about_ikea/our_responsibility/ikea_social_initiative/index.html

Základní myšlenkou lidských zdrojů je „*dát poctivým a přímým lidem možnost rozvoje, a to jak osobního, tak i profesního, abychom společným úsilím vytvářeli lepší každodenní život pro nás i naše zákazníky*“²¹⁸.

Zaměstnanci jsou nejdůležitějším faktorem, který pomáhá dosahovat úspěchu IKEA konceptu. Firemní kultura je unikátní, protože je založena na vizích a hodnotách, kterými jsou jednoduchost, respekt, rozvoj, zodpovědnost, rozdílnost myšlení, různorodost, skromnost a vedení příkladem a jsou popsány v Testamentu obchodníka s nábytkem od Ingvara Kamprada (viz. podkapitola 4.2.1.), Jedná se o prostředí, kde nejsou bariéry mezi vedoucími a zaměstnanci, a kde je každý součástí týmu. Důkazem toho je, že všichni zaměstnanci nosí stejné modro-žluté uniformy, vztahy jsou neformální a všichni pracovníci si mezi sebou tykají. Přirozenou součástí kultury na pracovišti je empatie a ohleduplnost. Další výhodou je možnost rozvíjet se a učit se novým věcem a to bez ohledu na to, je-li to muž či žena. Gender princip, uplatňovaný ve Švédsku, platí i v českých pobočkách IKEA.

Cílem IKEA je být dobrou společností pro své zaměstnance se zájmem jeden o druhého.

Tajemství značky a úspěchu společnosti tkví pravděpodobně v jeho firemní kultuře a také v tom, že má miliony fanoušků. Dá se říci, že každá osoba v organizaci včetně zákazníků a dodavatelů, se stává součástí konceptu IKEA.

Za svůj lidský přístup k obchodní činnosti a neúnavnou snahu o lepší vztahy v podnikání, byl Ingvar Kamprad v prosinci 2004 v New Yorku vyznamenán prestižní cenou Švédsko-americké komory Lucia Trade Award²¹⁹.

Dále se IKEA v hodnocení „Best Employers“²²⁰, které se provádí v České republice od roku 2004, umístila na prvním místě v roce 2007 a na čtvrtém v roce 2010²²¹. Andrew North, její současný generální ředitel, k tomu říká: „*Naší obchodní myšlenkou je vytvářet lepší každodenní život pro mnoho lidí. Klíčovým faktorem k dosažení naší obchodní myšlenky bylo a je přijímání lidí, kteří jsou odhodláni sdílet vizi a kulturu IKEA. My v IKEA nechceme pouze zaplnit pracovní místa,*

²¹⁸ IKEA. *Příručka pro zaměstnance*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2008. s. 4.

²¹⁹ <http://www.saccny.org/awards/lucia-trade/?page2>

²²⁰ žebříček nejlepších zaměstnavatelů podle hodnocení zaměstnanců

²²¹ <http://was2.hewitt.com/bestemployers/europe/czechrepublic/czech/pages/results2007.htm>

*chceme být všichni na jedné lodi*²²². Je nutné dodat, že výzkum Best Employers není bezplatný a obnáší to nemalou finanční částku. IKEA se ho účastnila 2 krát a při posledním hodnocení v roce 2010 se umístila na 4. místě, což bylo ovlivněno doznívající hospodářskou krizí a snížením pracovních hodin. V této době IKEA své zaměstnance nepropouštěla, ale došlo ke snížení pracovních hodin na úroveň zaměstnaneckých úvazků. Jen pro vysvětlení uvádím, že 70% zaměstnanců má částečný úvazek, ale v průměru odpracují více, než mají ve smlouvě (nesmí, ale překročit 40 hodin týdně).

4.2.1 Testament obchodníka s nábytkem a hodnoty IKEA

V této části bych Vás rád seznámil s vizí, myšlenkami a hodnotami, na kterých je postavena společnost IKEA. Budu vycházet z knihy Testament obchodníka s nábytkem (The Testament of a Furniture Dealer), kterou v roce 1976 napsal Ingvar Kamprad a v roce 1996 ji doplnil o kapitolu s názvem Slova, která má novým zaměstnancům usnadnit pochopení filozofie IKEA. Tento dokument má silný vliv na rozvoj a životaschopnost kultury IKEA.

V první části Ingvar Kamprad objasňuje: *„filosofii sortimentu a cen, pravidla a metody práce, které vykrystalizovaly v základní stavební kameny našeho myšlení a které vytvářejí a budou vytvářet z IKEA jedinečnou firmu*²²³. Výrobky IKEA mají svou vlastní charakteristiku, která odráží způsob myšlení (lehčí, přirozenější a svobodnější způsob života). Mají mít pěkný tvar, barvu, vyjadřovat radost a mladí. Jsou určeny všem mladým duchem, bez rozdílu věku. Základní sortiment má být ve Skandinávii chápán jako typický pro IKEA a mimo ni jako typicky švédský. Nízká cena výrobků nesmí být na úkor kvality a funkce. V každé skupině výrobků musí být nabídka za takovou cenu, která „vyrazí dech“. Musí být stále zachován cenový rozdíl v porovnání s konkurencí.

*„Bez nízkých nákladů nikdy nedosáhneme svého cíle!*²²⁴ Tímto citátem a myšlenkami Ingvar poukazuje na důležitost šetrného využívání přírodních zdrojů (udržitelnost) a snaží se své myšlenky dále přenášet na své zaměstnance, zákazníky

²²² <http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0305.php>

²²³ Testament obchodníka s nábytkem str. 7

²²⁴ Testament obchodníka s nábytkem str. 9

a dodavatele na celém světě. IKEA je příkladem globální firmy, která ovlivňuje velké množství lidí. Plýtvání zdroji je jedním z nejzávažnějších problémů lidstva. Za plýtvání se nepovažují pouze suroviny, ale také plýtvání časem, lidskými zdroji nebo dopravou.

Velikou tradici má princip „jednoduchost“, která znamená efektivnost jak ve výrobě, tak v chování lidí. Mají zájem jeden o druhého, jsou otevření, nekomplikovaní a často dělají mnohem více, než musí. Můžu říci, *„že celou společností prostupuje duch IKEA, který je založen na nadšení, touze po zlepšení, hospodárnosti, zodpovědnosti a ochotě pomoci“*.

Druhá část knihy „Slova“ pojednává o hodnotách IKEA.

Oproti jiným firmám, vtiskla IKEA slovům a frázím svůj vlastní význam. Výhodou je, že si tento význam můžeme převést do praxe, komunikace a sdílených hodnot. V dnešní rychle se měnícím světě může dojít k nesprávnému vysvětlení používaných slov a frází, a proto popsané a vysvětlené hodnoty IKEA umožňují stávajícím a novým zaměstnancům sjednotit se a mít na věci podobný názor.

Hodnoty jsou nejdůležitější částí, a proto bych je rád popsal tak, jaký mají význam pro IKEA.

1. Pokora

Pokora především znamená respekt.

Jsme pokorní vůči naší konkurenci, respektujeme jejich znalosti a uvědomujeme si, že musíme být neustále lepší než oni. Vážíme si našich spolupracovníků, jejich názorů a aktivně jim nasloucháme. Máme také respekt k úkolům, které jsme si sami stanovili.

Musíme být ochotni přijmout kritiku od zákazníků, dodavatelů a lidí ve svém okolí. Pozornost, respekt, přátelství, štědrost, upřímnost, přiznat své chyby a naslouchat druhým, jsou vlastnosti, které chceme podpořit v rámci organizace IKEA. To je to, co máme na mysli pokorou.

2. Silná vůle

Silná vůle je další důležitá vlastnost, kdy přesně víme, co chceme, a naším přáním je toho dosáhnout.

Silná vůle znamená, snažit se dostat k cíli svou vlastní cestou. Neznamená to, ale nerespektování názorů jiných lidí, ale je to nekonečná konfrontace názorů a diskuse s ostatními. Síla vůle znamená především dohodu o vzájemných cílech a překonat vše, co nám stojí v cestě k jejich uskutečnění a dosažení.

3. Jednoduchost

Toto slovo je složité, protože lidé mají tendenci pochopit ho špatně. Nemá to nic společného s využíváním „složitých“ moderních technologií, ale efektivně používat zdravý rozum a jednat přirozeně. Budeme-li dělat to, co je přirozené, vyhneme se složitému řešení. Čím méně pravidel, jednodušších instrukcí, tím snadnější a přirozenější je jejich dodržování.

Jednoduchá řešení jsou ta, která jsou efektivní.

4. Pro co nejvíce lidí

Budeme stát na straně co největšího počtu lidí, to znamená převzít zodpovědnost za zájmy „obyčejných“ lidí, bez ohledu na to, zda je to dobré nebo špatné pro naše vlastní, krátkodobé zájmy. V praxi to znamená najít a nahradit drahou výrobu za levnější a tím snížit cenu pro spotřebitele.

Náš příspěvek k lepšímu každodennímu životu pro mnoho lidí znamená, že každý i s „tenkou peněženkou“ by měl mít možnost využívat funkční a příjemný domov.

5. Hospodárnost

Při každodenní práci se snažíme dosahovat dobrých výsledků s malými zdroji. Vždy máme na mysli všechny ty malé náklady, které tak snadno narůstají, a víme, že čas jsou peníze. Důmyslná a šetrná řešení jsou dobrým příkladem pro ty, kteří se rozhodli snížit náklady a zabránit tak dalšímu nárůstu investicím.

Bez nízkých nákladů nemůžeme našim zákazníkům nabízet výrobky za nízké ceny.

6. Odvážit se být jiní

Odvaha být jiný je jedním z nejdůležitějších kritérií, která stojí za úspěchem IKEA. Neustále se ptáme, proč věci děláme tak jak je děláme. Díky tomu se neustále vyvíjíme a zdokonalujeme, zkoušíme nové způsoby a hledáme nová řešení. Neustále se ptáme sami sebe: "Proč?", "Proč ne", nebo "Existuje jiný způsob, jak toho dosáhnout?" Doporučujeme našim spolupracovníkům přijít s nekonvenčními nápady a odvahou je vyzkoušet.

7. Strach z chyb

Strach z chyb je nepřitelem rozvoje, protože je přirozené chybovat, chyby napravovat a z chyb se poučit. V IKEA lidem dovolujeme udělat občas chybu, ale nedává právo odvádět špatnou práci. Z chyb se poučíme a pomohou nám udělat krok dopředu, hledat nové cesty a východiska. Podporujeme iniciativu dělat chyby a poté je napravovat.

8. Být neustále na cestě

V IKEA cítíme větší nadšení z hledání cest, jak dosáhnout cíle, než cíle samotného. Neustále se ptáme sami sebe, co děláme dnes a co můžeme zítra udělat ještě lépe. Je to vlastně souhrn všech našich hodnot a všeho v co věříme.

9. Dotknout se skutečnosti

Důležité je být přímo v centru dění. Dáváme pozor na prodejní prostory – záleží na každém detailu. IKEA má malé centrální kanceláře – prioritou je pro nás prodejní plocha, nikoli kancelář. Pracujeme s rutinami a procedurami, které mají vliv na realitu a nejsou jen popsáným papírem.

10. Přijímání a delegování zodpovědnost

Ti, kteří mají touhu a odvahu přebírat zodpovědnost najdou u IKEA podporu. Musíme mít také odvahu podpořit lidi, kteří vykazují potenciál ještě předtím, než získají zkušenosti.

Věříme, že strach z chyb je základem byrokracie a nepřítelem rozvoje. Neobávej se tedy uplatnit svá privilegia, práva a povinnosti dělat rozhodnutí a přebírat za ně zodpovědnost.

11. Pospolitost a nadšení

Mnohé výzkumy ukázaly, že zaměstnanci nepovažují věci, jako je plat, pracovní doba nebo služební auto, jako nejdůležitější věc. Jsou pro ně důležitější zajímavé úkoly, ocenění spolupracovníky a manažery, radost z toho, že jsou součástí úspěšného týmu a pocit sounáležitosti a pospolitosti jsou mnohem důležitější než kritéria.

Uvědomujeme si, že se navzájem potřebujeme a každý je připraven podat pomocnou ruku. Rozvíjení tohoto pocitu sounáležitosti a nadšení pro to, co děláme, je rozhodující pro náš úspěch a to nám dává náskok před konkurencí. Pomáhá nám to přivést nové talentované spolupracovníky.

12. Vedení příkladem

Buďte ostatním vždy dobrým příkladem svým chováním. Vytvářejte pocit pohody a dobré pracovní prostředí. Žádná metoda totiž není tak efektivní jako dobrý příklad. IKEA je nízkorozpočtová společnost tzn., že se neupřednostňují zájmy vedení před zájmy zaměstnanců; nepoužívání se luxusních služebních vozů, lety v první třídě, oddělené jídelny a umývárny pro vedoucí pracovníky

13. Neustálá touha po něčem novém

Jakmile dokončíme jednu věc, musíme si uvědomit, že je stále ještě co zlepšovat. Přesvědčení, že jsme „neustále na cestě“ je důležité, protože jsme vždy

na začátku něčeho nového a vzrušujícího. Tím se stává samozřejmostí, že řešíme s nadšením nové výzvy. Jsme ochotni ke změnám a podporujeme nová řešení.

Tento Testament je jedinou normou, kterou IKEA ovlivňuje své zaměstnance. Je to přirozená cesta, ve které se odráží tzv. „švédskost“ a tím, že se jedná o globální firmu, tak dochází k ovlivňování myšlení lidí po celém světě.

4.2.2 Růst zaměstnance

IKEA zaměstnává v České republice 730 zaměstnanců.

Každý nový zaměstnanec se po zapracování a seznámení s prostředím účastní řady školení, např.:

- INTRO – historie, vize a hodnoty IKEA
- ENVIRO – dopady na životní prostředí, udržitelnost, tvorba a výroba výrobků
- IKEA WAY – jakým způsobem IKEA funguje
- Materiálové školení – skladba výrobků (dřevo a bavlna)
- Range presentation – způsob, jak nejlépe vystavovat a prezentovat výrobky zákazníkům
- Style groups – způsob kombinace výrobků podle stylových skupin

Z důvodu rozšiřování znalostí a schopností svých zaměstnanců provádí IKEA další školení, která jsou určena jak pro manažery, střední management a ostatní personál (jde to ruku v ruce s hodnotou „být neustále na cestě“).

Dále má každý zaměstnanec se svým vedoucím jednou ročně rozvojový pohovor, ve kterém si stanovují cíle a úkoly pro nadcházející období. Je to otevřený rozhovor, ve kterém může zaměstnanec říci svému vedoucímu své postřehy, potřeby a čeho by chtěl dosáhnout.

Každý rok se v IKEA provádí průzkum spokojenosti zaměstnanců VOICE, ve kterém mohou všichni vyjádřit svůj názor na pracovní prostředí, pracovní

podmínky, vedení a vztahy na pracovišti. Tento průzkum je anonymní a na základě jeho výsledků se vytvoří plán, podle kterého se na změnách společně pracuje.

Uvádím příklad, kdy jedním z výstupů z VOICE za rok 2011 bylo to, že je rozdíl ve vnímání hodnot mezi manažery a ostatními zaměstnanci. V Ostravě se k tomu přistoupilo tak, že se konal dvoudenní „workshop“ pro manažery a střední management ve, kterém došlo k ujasnění a sjednocení názorů na jednotlivé hodnoty. Byl vytvořen plán, jak do tohoto projektu zapojit i ostatní zaměstnance. Pro každý měsíc je stanovena jedna hodnota a úkolem vedoucích je, aby na pravidelných měsíčních „meetinzích“ s ní seznámili své zaměstnance. V průběhu měsíce si zaměstnanci spolu s vedoucím pojmenovávají v rámci hodnoty činnosti, které dělají. Dochází k lepšímu vnímání hodnot u všech zaměstnanců.

V IKEA má každý zaměstnanec možnost kariérního růstu, což je také snahou celé společnosti. Má zájem, aby lidé nesetrvávali dlouhou dobu na jednom místě, protože to může vést až k „vyhoření“, ale aby postupovali výše. Možnosti jsou velice široké, protože zaměstnanec může růst vertikálně (zástupce vedoucího, vedoucí, střední management, manažer) i horizontálně (prodejní oddělení, logistika, IT, oddělení designérů, personální oddělení, finanční oddělení nebo marketing).

Zaměstnanec má dále možnost přístupu k volným pozicím v celé IKEA po celém světě.

4.2.3 Balíček firemních benefitů

IKEA si klade za cíl být dobrým zaměstnavatelem se spokojenými zaměstnanci, kteří mají pocit, že za práci dostávají patřičnou odměnu. IKEA nabízí jedinečný systém odměňování a výhod, který se skládá z pěti různých oblastí (rozvoj, pracovní prostředí, kultura, plat a benefity), jejichž cílem je získat, motivovat a udržet si schopné a talentované zaměstnance a mít tak náskok před konkurencí. IKEA chce vytvářet lepší každodenní život pro většinu lidí nejen doma, ale také v práci.

Pro finanční rok 2012 byl vytvořen nový systém firemních benefitů a byla zohledněna přání, která vzešla z pravidelného ročního průzkumu VOICE. Jsou to:

- Flexibilita při plánování směn, dnů v týdnu

- Preventivní lékařská péče
- Po pěti letech týden dovolené navíc
- Hlídané zaměstnanecké parkoviště
- Vánoční párty
- Každoroční rozvojový pohovor s vedoucím
- Podpora při plánování kariéry a rozvoje
- Otevřený přístup k volným pozicím v celé IKEA
- Podpora mobility
- Tréninkový katalog – k dispozici on-line přihlášky na tréninky a školení
- Přístup na internet
- Zvýhodněné penzijní a životní pojištění
- Příspěvek na aktivity oddělení
- Příspěvek na městskou hromadnou dopravu
- 15% zaměstnanecká sleva
- Stravování v kantýně, na které IKEA přispívá 46 Kč denně
- Nápoje v neomezeném množství zdarma
- Příplatky za odpracované víkendy a svátky
- Slevy u vybraných společností
- Dárky k 10ti a více letům u IKEA
- Vánoční dárek
- Dárky u příležitosti významné životní události
- Služební cesty – nadstandardní limity na diety

4.3 Zákazníci

Obchodní domy IKEA navštívilo v roce 2011 přibližně 699 milionů návštěvníků. Obchodní dům IKEA v Ostravě navštívilo přibližně 1,7 mil návštěvníků a z toho bylo 2/3 zákazníků. V příloze je mapa České republiky, kde jsou vyznačené oblasti, ze kterých přijíždějí zákazníci (příloha č.3). Z těchto výsledků můžeme jednoduše odvodit, že o IKEA je mezi zákazníky veliký zájem, a proto má IKEA „moc“ ovlivňovat velké množství lidí nejen u nás, ale po celém světě. Hledají zde především inspiraci, nápady a řešení, jak si zařídit svůj domov.

➤ Získávání informací o zákaznících

IKEA provádí pravidelné výzkumy týkající se lokálního trhu, spokojenosti zákazníků, potřeb zákazníků, jakého preferují výrobce při zařizování bydlení atd.

Jako příklad uvedu dva výzkumy Brand Capital a Market Relevance, které se provádějí jednou ročně a jednou za čtyři měsíce se provádí sběr 10 nejčastějších otázek.

Brand Capital je výzkum, který probíhá na úrovni dané země. Otázky jsou rozděleny do pěti okruhů:

1. výrobky – šířka a hloubka sortimentu, styl, kvalita výrobků a povědomí o nízké ceně
2. povědomí o značce IKEA – inspirace, činnost společnosti v otázkách udržitelnosti
3. přednosti IKEA – zdali je IKEA první volbou při zařizování bydlení a v čem se liší oproti konkurenci
4. obchodní dům – četnost návštěv zákazníků
5. katalog a internetové stránky

Z průzkumu vyplývá:

- IKEA je na prvním místě při výběru výrobků v jednotlivých oblastech (výjimkou jsou příkrývky a polštáře, ložní prádlo a zahradní nábytek)
- výhoda oproti konkurenci v oblasti cen a kvality (to vnímá 56% zákazníků)
- webové stránky navštívilo za poslední rok 50% dotázaných a na základě toho z nich nakoupilo 34%
- zákazníci vnímají inspiraci v 91% a cenovou dostupnost v 83%; potenciál je v nabízených řešeních

Market Relevance je výzkum, který si vytváří každý obchodní dům a cílem je získat od zákazníků informace o tom: jak vypadají jejich domovy, kolik lidí bydlí

v bytě, kolik mají pokojů, velikost pokojů, s čím jsou doma spokojeni a co by si přáli změnit.

Z průzkumu obchodního domu v Ostravě vyplývá:

- nejvíce lidí bydlí ve starém typu panelových domů (43%) o průměrné velikosti bytu 73 m² (3+1)
- velikost obývacího pokoje je 15-20m², kuchyně 11m², ložnice 13m² a dětského pokoje 13m²
- další zjištění jsou, že kuchyně má nejčastěji tvar do písmene L, 17% lidí v obývacím pokoji pravidelně spí a nejběžnější rozměr postele je 160x200 (43%)

10 nejčastějších otázek je výběr dotazů od zákazníků, které se průběžně zapisují a vyhodnocují každé 4 měsíce. Princip spočívá v tom, že si zaměstnanci zapisují otázky, které zákazníci nejčastěji kladou. Týkají se sortimentu, funkce a složení výrobků nebo služeb pro zákazníky. Jako příklad uvádím dotaz zákazníka: „Máte pánev na palačinky?“ v sortimentu není a zaměstnanec předává dotaz svému nadřízenému. Ten jej vyhodnotí a posílá žádost o doplnění sortimentu na vedení společnosti do Švédska. Na tomto příkladu bych chtěl ukázat, jak IKEA pečuje o potřeby svých zákazníků a jak je každý zaměstnanec důležitý (snahou je, aby se cítil zapojený a měl pocit, že i on může něco změnit).

Na základě těchto průzkumů se přizpůsobují ukázkové pokoje, umístění sortimentu a doplňků, vhodné barevné kombinace a nápady, které se hodí k nim domů. Záměrem je, aby si největší počet zákazníků řeklo, že uspořádání a velikost pokojů je jako u „nás“ doma. Tímto dochází k tomu, že si zákazník koupí úplně stejné nabízené „řešení“. Dochází k většímu rozsahu služeb a ke schopnosti uspokojovat potřeby zákazníka po celém světě tzn., že pro vyhlédnuté křeslo se nemusí cestovat do Švédska, ale můžete si ho koupit v každém větším městě, kde je IKEA. Tím ovšem dochází ke ztrátě národní identity, stírání kulturních tradic a ke standardizaci spotřebitelské veřejnosti.

➤ Vliv švédské kultury na zákazníky

Lidé si Švédsko spojují se zdravým způsobem života. Je to země, která se stará o chudé stejně tak dobře jako o bohaté. Jde to ruku v ruce s vizí IKEA, která chce vytvářet lepší každodenní život pro většinu lidí. Považuje své zákazníky za partnery, protože tím že si například vychystávají zakoupené zboží nebo sestavují nábytek vlastními silami, přispívají k tomu, že IKEA může nabízet zboží za nízkou cenu.

Pro švédskou domácnost je typický střízlivý a neokázalý vzhled, který je spojen s přírodou, kde je plno světla a čerstvého vzduchu.

V zemi, kde je po velkou část roku chladno a málo světla dokáže světlé dřevo, přírodní textilie nebo neupravený povrch některých výrobků navodit pocit slunečné letní pohody po celý rok. Tyto vlivy se odráží v celém konceptu IKEA a přenáší se i na zákazníky.

Globální povědomí a šíření švédské či skandinávské kultury podporuje IKEA také tím, že se v obchodních domech slaví švédské svátky.

Nejvýznamnějšími svátky jsou:

- svátek slunovratu – MIDSOMMAR²²⁵
- svátek svaté Lucie²²⁶

Midsommar se slaví 24. června a vycházejí ze starodávných oslav letního slunovratu. Je to pradávný švédský svátek světla, léta a pospolitosti. Neodmyslitelně k němu patří tradiční stavění májky, sběr lučních květín, dobré jídlo, hudba a zábava.

Při oslavě tohoto svátku v roce 2011 v obchodním domě IKEA Brno vystoupil sbor LiThe Blås ze švédského města Linköping. Mladí hudebníci publikum zaujali veselou a hravou show, plnou švédské lidové hudby a humoru. Muzikanti i tanečníci tradičně vystupují v národních barvách, kterými jsou modrá a žlutá.

²²⁵Švédské tradice a oslavy. *Midsommar*. [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z http://www.ikea.com/cz/cs/store/praha_zlicin/tradition

²²⁶Švédské tradice a oslavy. *Svátek svaté Lucie*. [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z http://www.ikea.com/cz/cs/store/praha_zlicin/tradition

Svátek svaté Lucie se slaví 13. prosince a je velkou předvánoční událostí. Lucie se podle tradice tento den objevuje v dlouhé bílé košili s červenou stuhou kolem pasu a s věnečkem z brusinkových větvíček na hlavě. Lucii následuje sbor, který zpívá vánoční koledy. Podle tradice Lucie hostí své posluchače tradičním švédským šafránovým cukrovím „Lussekatte“ a teplým nápojem.

V obchodním domě IKEA Ostrava se každoročně při oslavě tohoto svátku pečou perníčky, podává se teplý punč a nabízí se švédské speciality. Obchodní domem prochází průvod dětí, které jsou oblečené, jako svatá Lucie, nabízí perníčky a zpívají koledy. Součástí je akce pro zákazníky, že ten kdo přinese 20 hliníkových kelímků od čajových svíček, se může těšit na sladkou odměnu a malý dárek. Tímto IKEA dbá na udržitelnost a hospodárnost. Navíc prvních 13 dětí, které přijdou přestrojené za svatou Lucii, dostanou také malé překvapení. Atmosféra je velmi příjemná a navozuje vánoční čas.

➤ Udržitelnost a zákazníci

Zákazník je při vstupu do obchodního domu vtažen do tzv. „udržitelného“ prostředí. První, co jej osloví, jsou samotné výrobky. IKEA se snaží o rozvoj udržitelných výrobků bez kompromisů v otázce ceny, designu a funkce. Při výrobě bylo použito udržitelných postupů a přáním IKEA je, aby to zákazníci věděli a na základě toho, si s důvěrou vybírali ze všech výrobků. V obchodním domě jsou u některých výrobků speciální informace o tom, jaký je jeho výrobní proces, kolik ušetří energie za rok (žárovky) a to podporuje u zákazníků udržitelnost.

V obchodním domě jsou na každém oddělení třídící věže na papír, plast, sklo a směsný odpad. Dále mohou zákazníci využít zpětný odběr starých katalogů IKEA, obaly od výrobků, baterie, žárovky a zářivky.

IKEA pomáhá lidem k tomu, aby měli doma více trvale udržitelný život. Vytváří povědomí o cenově dostupných řešeních produktů, které snižují energii, vodu a domácí odpad. Po celém obchodním domě IKEA jsou k dispozici brožury (viz. příloha č. 4), které nabízejí zákazníkům tipy pro udržitelnější život.

Velikým pomocníkem při rozšiřování informací o udržitelnosti jsou i internetové stránky IKEA, na kterých zákazník najde velké množství informací o udržitelné výrobě, úspoře energie a vody, projektech IKEA nebo cíle na příští roky v oblasti udržitelnosti. Jen pro informaci uvádím, že internetové stránky www.ikea.com navštívilo v roce 2011 cca 870 milionů návštěvníků.

5. Spolupráce s neziskovými organizacemi

IKEA podporuje environmentální a sociální projekty. Její snahou je, aby se na ni mohli zákazníci spolehnout nejen v zařízení domácnosti krásným designem, spolehlivou funkcí a nízkou cenou, ale také v tom, že jedná jako společnost, která si je vědoma své odpovědnosti za životní prostředí a sociální podmínky lidí. Jako příklad uvádím:

WWF^{227, 228} - Světový fond na ochranu přírody (World Wide Fund for Nature)

Vzájemná spolupráce začala v roce 2002 a partnerství se zaměřuje na tři oblasti: lesní hospodářství, ekologická produkce bavlny a snižování emisí CO².

- Lesní hospodářství – snahou je prosazovat odpovědné lesní hospodářství k zajištění lesů jak pro současné, tak i budoucí potřeby. Dnes spolupracují na 13 projektech.
- Ekologická produkce bavlny – je zaměřena na snižování ekologických a sociálních dopadů při produkci bavlny v Indii a Pákistánu. Projekty podporují postupy, které snižují využívání pesticidů, chemických hnojiv a snižování spotřeby vody při zavlažování.
- Snižování emisí CO² – Projekty se týkají snižování emisí

²²⁷ Current partners. WWF and IKEA *Conservation Partnership*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z http://wwf.panda.org/what_we_do/how_we_work/businesses/corporate_support/business_partners/ikea2.cfm

²²⁸ Jedná se o mezinárodní neziskovou organizaci, která podporuje ochranu divoké přírody s cílem vytvořit svět, kde budou lidé žít v harmonii s přírodou. Ve svém znaku má ohroženou pandu velkou.

skleníkových plynů, vývoje produktů, dodavatelských operací, dopravy a chování zákazníků. V současné době spolupracují na šesti projektech.

WWF a IKEA chtějí inspirovat další společnosti a sítě pro řešení problémů životního prostředí, a aby lidé měli udržitelnější život doma.

UNICEF^{229, 230} - Dětský fond OSN (United Nations International Children's Emergency Fund)

Vzájemná spolupráce začala v roce 1999 a partnerství se zaměřuje na společenskou odpovědnost a jejich přímé zapojení do problémů týkajících se dětí, jako je dětská práce a její příčiny. IKEA se zaměřuje na prosazování a dodržování práv dítěte, na zdravé a bezpečné dětství, přístup ke vzdělání a investuje do řady programů k vytvoření trvalé změny v životě dětí a žen.

Jako příklad uvádím kampaň Plyšových hraček (Soft toy campaign) IKEA, která funguje od roku 2003. Spočívá v tom, že z každé plyšové hračky, kterou si zákazníci IKEA v předvánočním období koupí, daruje IKEA 1 euro UNICEF a nadaci Zachraňte děti (Save the Children). Tento projekt přinesl více než 11 milionů euro dětem z 15 zemí světa.

V České republice spolupracuje IKEA s pobočkami UNICEF tak, že dvakrát v roce jsou v prostorách obchodních domů prodejní stánky, kde se prodávají blahopřání a dárkové předměty UNICEF. Tato akce probíhá v období 14 dnů před Velikonocemi a 4 týdnů před Vánoce.

Save the Children^{231, 232} – Zachraňte děti

²²⁹ UNICEF. Our partners. *IKEA Foundation* [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z http://www.unicef.org/corporate_partners/index_25092.html

²³⁰ UNICEF – Dětský fond OSN je hlavní světovou organizací, která se celosvětově zabývá ochranou a zlepšováním životních podmínek dětí a podporou jejich všestranného rozvoje

²³¹ Save the Children. *Corporate partners*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z

Vzájemná spolupráce začala v roce 2000. Save the Children pomáhal ve vývoji politiky IKEA proti dětské práci. Je založena na vnitrostátních právních předpisech, příslušných úmluvách Mezinárodní organizace práce a Úmluvou OSN o právech dítěte. Od roku 2005 IKEA a Save the Children financují vzdělávací projekty v celé střední a východní Evropě, Asii a Africe.

V České republice spolupracuje IKEA například:

Hnutí Tereza^{233, 234} – IKEA se zapojuje a podporuje dva projekty, GLOBE a LES. Veškeré peníze získané z prodeje papírových tašek IKEA (2 Kč z každé tašky) jdou na podporu těchto vzdělávacích ekologických projektů pro děti.

- GLOBE – nabízí žákům praktické postupy pro zkoumání a pozorování životního prostředí v okolí školy, podporuje zájem o přírodovědné předměty a vede ke spolupráci žáků a pedagogů
- LES – od roku 1999 pomáhá tento program zapojit lesní témata do školní výuky; jedná se o přiblížení lesního ekosystému a souvisejících témat názornou a často i hravou formou, nejen ve třídě, ale hlavně v lese

Organizace Čmelák²³⁵ – Čmelák, zaměstnanci IKEA a dobrovolníci vysadili za dobu spolupráce přes 250 tisíc sazenic původních druhů dřevin, zejména buků, jedlí, klenů, mlčců, jasanů, jilmů a ptáčnic.

http://www.savethechildren.org/site/c.8rKLIXMGIpI4E/b.6148397/k.C77B/Corporate_Partners.htm#IKEA

²³² Save the Children je jednou z největších nezávislých světových organizací pro děti, která se zabývá zajištěním práva dětí na jídlo, přístřešek, lékařskou péči, vzdělání a jejich ochranou před násilím, zneužíváním a vykořisťováním.

²³³ Tereza. *Výroční zpráva*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z <http://www.terezanet.cz/vyrocnizpravy-stanovy-sdruzeni-tereza.html>

²³⁴ Sdružení TEREZA je nevládní nezisková organizace s celostátní působností. Věnuje se ekologické výchově a osvětě a podporuje spolupráci na úrovni místních komunit. Sdružení TEREZA pomáhá dětem a mládeži vytvářet zdravé prostředí pro život a rozvíjet se v zodpovědné a aktivní členy občanské společnosti. Toto poslání se opírá o čtyři hlavní pilíře činnosti – školní projekty, výukové programy, vzdělávání a osvětlu veřejnosti. Oslovuje především školy (MŠ, ZŠ, SŠ a VŠ).

Fond ohrožených dětí – KLOKÁNEK²³⁶ – IKEA podporuje činnost tohoto fondu tím, že ve všech obchodních domech v ČR jsou umístěny kasičky Fondu ohrožených dětí. Do těchto kasiček mohou přispívat nejen zákazníci, ale i zaměstnanci. Zaměstnanci IKEA se snaží splnit vánoční přání dětí z KLOKÁNKU tím, že pro ně nakupují vánoční dárky a zpřijemňují jim vánoční svátky.

Dále se IKEA snaží zapojit zaměstnance a zákazníky do různých sbírek a akcí na pomoc sociálně slabším.

Příkladem je sběr nepotřebného textilu a oblečení pro sociálně slabší občany a lidí v nouzi nebo sběr starých autolékárniček na podporu zdravotnického zařízení v keňském Itibo.

V rámci udržitelnosti a v podpoře zvýšení informovanosti o změnách klimatu se IKEA od roku 2009 účastní akce Earth Hour (Hodina Země)²³⁷, kdy v obchodním domě a na parkovišti zhasnou světla.

6. Udržitelnost²³⁸

IKEA má svůj obchodní plán na další roky dopředu a její nedílnou součástí je právě otázka udržitelnosti.

²³⁵ Organizace Čmelák - společnost přátel přírody je největší severočeskou ekologickou organizací a více než 18 let se stará o životní prostředí okolo nás; zabývá se ochranou přírody, ekologickou výchovou a osvětovou činností

²³⁶ Fond ohrožených dětí - je občanské sdružení, které pomáhá týraným, zanedbávaným, zneužívaným, opuštěným a jinak sociálně ohroženým dětem; snaží se vyhledávat náhradní rodiny pro obtížně umístitelné děti a vyhledává děti týrané nebo jinak sociálně ohrožené a snaží se jim pomoci; jedním z jejich projektů je Klokánek, jehož cílem je změnit dosavadní nevyhovující systém ústavní výchovy a nahradit jej přechodnou rodinnou péčí

²³⁷ Hodina Země - je každoroční mezinárodní akce organizace WWF, která se pořádá poslední sobotu v březnu, při které domácnosti a podniky vypnou své osvětlení a elektrické spotřebiče po dobu jedné hodiny, podporuje informovanost o změnách klimatu; poprvé se tato akce konala v roce 2007 v Austrálii a o rok později již měla celosvětovou účast

²³⁸ v roce 1987 Valné shromáždění OSN dalo podnět k problematice životního prostředí, kdy přijalo hlediska životního prostředí do roku 2000; byl zdůrazněn vztah mezi životním prostředím a rozvojem, a poprvé byl představen pojem udržitelného rozvoje – trvale udržitelný rozvoj je takový rozvoj, který zajistí potřeby současných generací, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích

http://www.un.org/wcm/content/site/chronicle/cache/bypass/home/archive/issues2007/pid/4819?ctnscroll_articleContainerList=1_0&ctnlistpagination_articleContainerList=true

IKEA chce:

- aby byla považována za odpovědnou společnost a dobrého souseda; udržitelnost je nedílnou součástí jejího podnikání
- aby byla považována za společnost, která snižuje negativní dopad na životní prostředí
- aby byla transparentní a známá jako sociálně odpovědná společnost
- aby byla známá jako společnost, která nabízí co nejvíce udržitelné výrobky, řešení a informace, které zákazníkům pomohou žít a bydlet udržitelnějším způsobem
- aby došlo k „*pozitivní spirále*“²³⁹, kdy každý vyhrává a společně se sníží negativní dopad na životní prostředí

Všechny obchodní domy IKEA mají zaměstnance, který má funkci environmentálního koordinátora. Jeho náplní práce je, jak efektivně nakládat s odpadem, se zdroji energie a na co se zaměřit v dopravě a vzdělávání. Odpadové hospodářství je jednou z priorit, protože si IKEA uvědomuje, jaký má dopad „objem“ odpadu na životní prostředí.

Další součástí, která má vliv na životní prostředí je doprava. Všechny obchodní domy jsou dostupné městskou hromadnou dopravou a navazují na ní bezplatné kyvadlové autobusy IKEA. Snahou je přesvědčit co nejvíce návštěvníků a zaměstnanců, aby do obchodních domů jezdili městskou hromadnou dopravou, protože tím chrání životní prostředí.

IKEA se zaměřuje na udržitelný způsob dopravy materiálů a výrobků (ploché balení – nepřeváží se vzduch). Od roku 2001 provozuje vlastní železniční dopravu prostřednictvím IKEA Rail AB, kdy vlak jezdí pětkrát týdně ze švédského Almhultem do německého Duisburgu.

Postupně dochází k výměně vozového parku a služební automobily jsou nahrazeny značkou TOYOTA PRIUS s hybridním pohonem²⁴⁰.

²³⁹ Pozitivní spirála – při zvýšení prodeje u konkrétního výrobku, IKEA tlačí na dodavatele, aby dodával více za nižší cenu; projeví se to nižší prodejní cenou, nárůstem výroby a prodeje – zákazník, dodavatel i IKEA jsou spokojeni.

6.1 Přírodní zdroje

Přírodní zdroje planety Země nejsou nevyčerpatelné, a proto je důležité nevyužívat je více než je potřeba. Po mnoho let se společnost IKEA zabývá tím, jak snížit spotřebu energie a vody ve svých obchodních domech.

➤ Energie

V obchodním domě IKEA byla všechna stará světla (spotřeba 35-50 wattů) nahrazena indukčními zářivkami (20 wattů). Světla v místnostech se zapínají nebo vypínají automaticky v závislosti na intenzitě denního světla, kterou detekují fotočidla. Pro další úsporu energie jsou na střeše obchodních domů solární panely pro ohřev vody; teplou vodu využívají v kuchyních, v umyvadlech a ve sprchách.

Dalším příkladem úspory energie je instalace čidel oxidu uhličitého. Čidla detekují jeho úroveň v prostorách obchodního domu a jsou připojena k systému ventilace vzduchu, který je v činnosti pouze tehdy, je-li to potřeba.

Velkým průlomem v úspoře energie můžeme považovat nízkoenergetické žárovky, které IKEA také prodává. Nízkoenergetická žárovka vydrží až 10x déle a využívá o 80% méně energie než tradiční žárovky, a tak jejich využití nabízí velké výhody pro životní prostředí. Je třeba se zmínit, že 20 wattová nízkoenergetická žárovka vydává stejné množství světla jako žárovka 100 wattová, aniž by se zahřála na vysokou teplotu. Můžeme ji namontovat do stejného prvku světla jako standardní žárovku, je dražší, ale životnost je delší (cca 10 000 hodin) a spotřeba energie nižší. Jedinou nevýhodou nízkoenergetických žárovek z hlediska životního prostředí je, že se k jejich výrobě používá rtuť. Podle nařízení EU nesmí tyto žárovky obsahovat více než 5 miligramů rtuti. V současné době žárovky IKEA SPARSAM obsahuje 2 miligramy a správnou recyklací lze i toto malé množství zlikvidovat (IKEA umožňuje zpětný odběr).

Nástupci nízkoenergetických žárovek jsou světelné diody LED (Light Emitting Diode), které jsou stejně účinné jakou nízkoenergetické žárovky, ale

²⁴⁰ Hybridní technologie - je šetrná k životnímu prostředí, nabízí nejen nízké emise (emise CO²: pouze 104 g/km), ale také výrazné úspory pohonných hmot. Nepřehlédnutelnými výhodami jsou také nízké provozní náklady, spolehlivost a extrémně tichý chod.

životnost je dlouhá (35 000 – 100 000 hodin) a neobsahují rtuť. Výhody pro životní prostředí jsou větší.

➤ Voda

Voda je základní složkou životního prostředí a je nezbytná a nezastupitelná pro existenci života na Zemi.

Společnost IKEA má ve svém programu „neplýtvat přírodními zdroji“ a voda je jedním z nejdůležitějších témat. IKEA se intenzivně zabývá snížením spotřeby vody ve svých obchodních domech, domácnostech svých zaměstnanců i zákazníků výrobou úsporných výrobků. Ve všech obchodních domech a skladech IKEA je zaměstnanec, který je odpovědný za udržitelnost a v rámci své role měří a dokumentuje spotřebu vody. Obchodní domy již zavedly různá opatření pro omezení spotřeby vody. Jedním z příkladů je IKEA ve Francii, kde do všech nových obchodních domů instalují pisoáry, které používají dešťovou vodu a vyměňují stávající, aby se snížila spotřeba pitné vody. IKEA také nabízí formou jednoduchých tištěných materiálů užitečné tipy pro trvale udržitelné bydlení, protože i pár dobrých rad může mít obrovský dopad.

IKEA se v roce 2005 účastnila vodohospodářského projektu. V indickém státě Rádžastán spolu s dodavateli postavili soustavu přehrad v blízkosti továren dodavatelů, aby zlepšili vodohospodářskou situaci. Cílem projektu bylo zadržovat dešťovou vodu a tím doplňovat podzemní vody. Došlo ke zvýšení kapacity ve studních, snížila se vzdálenost pro účel zavlažování a došlo ke zlepšení podmínek pro chov dobytka. Zvýšila se také vlhkost půdy, což mělo za následek 2 sklizně ročně místo jedné. Indičtí dodavatelé v projektu úspěšně pokračují již sami.

IKEA využívá nové technologie a příkladem je barvení textilií, při nichž se sníží spotřeba vody na polovinu. Tento šetrný způsob barvení „Soft pigment printing (SPP, potisk měkkým pigmentem)“ používá téměř u poloviny svých textilií a je vhodný pro světlejší odstíny barev. Výhodou tohoto způsobu barvení je, že textil je měkký a barvy jsou trvalejší. Pokud by se v nabídce sortimentu IKEA zvýšil podíl světlých barev, došlo by k další úspoře vody.

6.2 Suroviny

Suroviny se používají při výrobě výrobků, a čím více bude IKEA vyrábět, tím bude spotřeba surovin větší.

IKEA používá více obnovitelných, recyklovatelných a recyklovaných materiálů. Chce, aby od roku 2015 tomu tak bylo u všech materiálů, které se používají ve výrobcích.

Primární suroviny pro IKEA jsou dřevo a bavlna. Dřevo je krásný materiál, který je praktický a odolný. Bavlna je odolná, měkká a pohodlná. Obě tyto suroviny jsou obnovitelné, a pokud se o ně budeme dobře starat, budou sloužit i příštím generacím. Snahou IKEA je nabízet výrobky za nízkou cenu a vyrábět je z materiálů, pocházejících z odpovědně spravovaných lesů a bavlnových polí.

Je známo, že stromy jsou káceny nelegálně a na jejich místo nejsou vysazovány stromy nové. Plantáže bavlny zase vyžadují velké množství vody a pesticidů. V této oblasti je snahou IKEA pomáhat, protože její velká poptávka po dřevu a bavlně znamená, že může ovlivnit a propagovat metody, které jsou lepší pro lidi a životní prostředí dnes i v budoucnosti.

6.2.1 Dřevo

IKEA hovoří o dřevě, jako o zeleném zlatě. Je to úžasná surovina, protože bude-li les správně spravován, vyrostе znovu. Les je důležitý pro klima, protože zachycuje z atmosféry uhlík a pomáhá zabraňovat skleníkovému efektu. Dřevo se nemůže spotřebovat rychleji, než doroste, a proto se IKEA o lesy stará tak, aby se regenerovaly. Ve zdrojových zemích má IKEA své odborníky na lesy, kteří své znalosti o lesích rozšiřují a zajišťují, aby se ve výrobcích IKEA nepoužívalo žádné ilegálně těžené dřevo. Nejvíce používanými druhy dřeva ve výrobě jsou borovice, smrk, bříza, buk a dub.

IKEA je jednou ze společností, které v roce 1993 společně s GREENPEACE²⁴¹ a WWF iniciovali a založili FCS (Forest stewardship

²⁴¹ Greenpeace - nezávislá mezinárodní ekologická organizace působící ve více než 40 zemích světa již 40 let. Cílem je chránit životní prostředí a nenásilnými prostředky upozorňovat na jeho poškození. Přináší svědectví o globálních ekologických problémech.
<http://www.greenpeace.org/czech/cz/O-nas/>

council)²⁴². IKEA Kanada od roku 1998 spolupracuje s Tree Canada, největší organizací v zemi zabývající se výsadbou stromů, na jejich projektu „Pick a tree, plant a tree“. K roku 2012 bylo vysázeno 14 000 stromů. Toto množství zadrží tolik oxidu uhličitého, které každoročně vyprodukuje 1300 vytápěných domácností. Dále IKEA přispívá organizaci Tree Canada z prodeje vánočních stromků.

Lesnická organizace IKEA byla založena v roce 1998 a její aktivity dnes sahají do 49 zemí. IKEA v současné době zaměstnává 20 odborníků na lesy. K jejím povinnostem patří potvrdit původ dřeva, zajistit, aby vyhovovalo požadavkům a zvýšit množství dřeva, které pochází z odpovědně spravovaných lesů. To znamená, že lesy jsou káceny způsobem chránícím biodiverzitu lesa a jsou znovu vysazovány. Znamená to také to, že Ti kteří v lese pracují, přebírají zodpovědnost a současně je lesnictví ekonomicky životaschopné. Certifikace je důkazem shody. Dnes je FSC jediný certifikační systém, který v tomto ohledu vyhovuje požadavkům IKEA.

Dřevo nesmí pocházet z:

- lesů, které byly vytěženy ilegálně
- lesnických provozů, které jsou zapleteny do sociálních konfliktů souvisejících s lesy
- necertifikovaných nedotčených přírodních lesů nebo lesů s vysokou konzervační hodnotou
- tropických a subtropických přírodních lesů, které jsou přetvářeny na plantáže nebo jiné než lesní použití
- oficiálně uznávaných a geograficky identifikovaných komerčních, geneticky modifikovaných lesních plantáží

Největšími dodavateli dřeva pro IKEA jsou Polsko (21,5%), Rusko (14,4%), Čína (14,3%), Rumunsko (10,1%) a Švédsko (5,1%).

²⁴² Forest Stewardship Council (FSC) - nevládní nezisková organizace, která podporuje ekologicky šetrné, sociálně prospěšné a ekonomicky životaschopné obhospodařování lesů, a tím napomáhá chránit ohrožené a devastované světové lesy. FSC vytvořilo prestižní mezinárodní systém certifikace lesů a podniků, které dřevo z certifikovaných lesů zpracovávají ve výrobky. Logo FSC na výrobku znamená záruku, že svým nákupem podporujete lesní hospodaření šetrné k přírodě a místním lidem. <http://www.czechfsc.cz/o-fsc.html>

IKEA se snaží zvyšovat dodávky certifikovaného dřeva z dodavatelských zemí, ale stává se, že i v nich je les vykácen bez následné regenerace, pro momentální krátkodobý zisk a tím je poškozeno životní prostředí. Konkurenční výhodu na trhu mají dodavatelé s certifikovaným dřevem, které pochází z odpovědně spravovaných lesů.

IKEA společně s WWF pracují na zvýšení počtu odpovědně spravovaných lesů a přispívá tak ke zlepšení globálního lesnictví. Výsledky této spolupráce jsou evidentní. V Číně je do projektu zapojeno 90% lesů a Rusku patří druhé místo s největší certifikovanou zalesněnou plochou. Společné lesnické projekty mají za cíl zvýšit povědomí o trvale udržitelném lesnictví, snížit ilegální obchod se dřevem a posílit ochranu lesů. Ke zlepšení došlo v Rumunsku, Bulharsku, Ukrajině, Litvě, Vietnamu, Laosu a Kambodži.

Dalším projektem je „Sow a Seed“ (zasad' semínko), kterým IKEA podporuje a uskutečňuje ve spolupráci s Yasayan Sabah Group a Švédskou zemědělskou univerzitou obnovu deštných lesů na Borneu. Projekt pomáhá obnovit 18 500 hektarů deštného lesa, který byl poškozen těžbou dřeva a požárem v roce 1983. Byly již vysázeny miliony stromů, o které pečuje 150 zaměstnanců. K tomu, aby bylo dosaženo biodiverzity, jsou smíchávány různé druhy semen.

IKEA od roku 2001 financuje stipendia pro studenty, převážně z východní Evropy, na Švédské zemědělské univerzitě u Älmhultu, protože mají zájem na zvýšení úrovně vzdělání v oblasti lesnictví. Tito studenti se účastní programu „Trvale udržitelné lesnictví okolo jižního Baltského moře“.

6.2.2 Bavlina

Bavlina má komfortní vlastnosti, je prodyšná a měkká, ale její pěstování je spojeno s velkými potížemi pro lidi, kteří ji pěstují a životní prostředí. Produkce bavlny je závislá na umělých hnojivech, chemikáliích, které jsou na ochranu proti hmyzu, nemocem a plevelu a je velmi náročná na vodu. IKEA nepoužívá ve výrobě

biobavlnu²⁴³, protože produkce by nepokryla požadovanou spotřebu, a proto je jejím cílem, aby byla bavlna produkována trvale udržitelným způsobem.

IKEA spolupracuje WWF na zlepšení podmínek pěstování bavlny v Indii a Pákistánu, dva ze čtyř hlavních zemí produkujících bavlnu. V roce 2005 začal projekt „Farmer Field School“ (zemědělské školy), který se týkal nových zemědělských metod, a účastnilo se ho 450 zemědělců. Tento projekt se postupně rozšířil i na místní zemědělské organizace a výsledkem je snížení spotřeby pesticidů, umělých hnojiv, vody a zvýšení výnosů. Školitelé jsou přímo ve vesnicích, kde teoreticky i prakticky šíří zásady udržitelného pěstování bavlny.

Nové metody v pěstování bavlny:

- k zavlažování se již nepoužívá zaplavení celého pole vodou, ale zavlažování kapkové²⁴⁴, které sníží spotřebu vody na polovinu (viz. příloha č. 5)
- místo pesticidů se používají přírodní biologické výtažky
- ke sledování počtu a druhu hmyzu se používají jednoduché feromonové lapače, aby se nemusely zbytečně používat ochranné postřiky
- mezi bavlnu se sazí kukuřice, protože je to přirozená ochrana proti škůdcům (hmyz dá přednost kukuřici před bavlnou)
- do půdy se přidává hnůj a kompost jako přirozené hnojivo

Zemědělci dokázali, že se bavlna dá pěstovat udržitelným způsobem, které je přívětivější k životnímu prostředí. Používáním přírodních produktů se výrazně zlepšilo zdraví obyvatel v pěstitelských oblastech. Došlo také k výraznému zvýšení výnosů a zisku.

²⁴³ Biobavlna nebo také organická bavlna "organic cotton", je bavlna vypěstovaná bez použití syntetických chemických pesticidů, herbicidů a hnojiv. Místo zemědělských pesticidů se používají přírodní metody. Při zpracování a výrobě výrobků z biobavlny nejsou užívány toxické chemikálie. Při nošení a používání výrobků z biobavlny nejsme vystaveni možnému působení chemických residuí a zároveň svým malým podílem přispíváme k ochraně našeho životního prostředí. <http://www.bio-life.cz/bio-vyrobky/bavlna-bio.html>

²⁴⁴ je druh závlahové metody, který je založen na úsporném dávkování vody, které je cíleně vybráno pro každou rostlinu. Systém umožňuje vodou zavlažovat pouze kořeny rostliny či oblast kolem nich. Díky této metodě se zabrání zbytečnému vypařování vody a je prokázáno, že dojde k úspoře až dvou třetin klasické závlahy.^[1] Systém umožňuje individuální nastavení závlahy pro různé typy pěstovaných plodin. http://cs.wikipedia.org/wiki/Kapkov%C3%A1_z%C3%A1vlaha

6.3 Obchodní domy budoucnosti

Společnost IKEA si je vědoma dopadu fungování svých obchodních domů, skladů a kancelářských budov na životní prostředí.

Cílem IKEA je, aby všechny obchodní domy používaly pouze obnovitelnou energii. Všechny nové budovy jsou energeticky účinné a mnohé jsou navrženy k provozu na biopaliva, geotermální, solární nebo větrnou energii. Tam, kde je to možné, jsou k tomu stávající budovy přizpůsobovány. IKEA navíc pracuje na neustálém zvyšování energetické účinnosti a v roce 2011 se zvýšila tato úroveň o 25% v porovnání s rokem 2005.

V roce 2005 byl vypracován projekt IGR (IKEA Gets Renewable – „získávání energie z obnovitelných zdrojů“), který má zlepšit celkovou energetickou účinnost a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie ve všech budovách IKEA.

Jeho cílem je:

- snížit celkovou spotřebu energie a provozních nákladů
- všechny nemovitosti IKEA musí využívat obnovitelné zdroje energie
- snížit emise, které mají vliv na změnu klimatu
- výhodná investice do obnovitelných zdrojů energie - úspory využít na výstavbu nových obchodních domů

Příkladem využití projektu IGR je výstavba obchodního domu v Jerez de la Frontera na jihu Španělska v roce 2010. Jedná se o jeden z 20 obchodních domů IKEA na světě, které využívají geotermální energii²⁴⁵. Geotermální instalace je „nenápadná“, protože ji nemůžeme vidět pouhým okem. Nachází se pod parkovištěm IKEA, kde je provedeno 50 vrtů do hloubky 127 metrů a ve vzdálenosti 11 metrů od sebe. Podzemní vrty jsou spojeny se strojovnou, kde je řídicí centrum vytápění a chlazení. Toto zařízení dává 90% energie potřebné k vytápění a 20% pro chlazení. Zbytek energie dodává kotel na bionaftu.

²⁴⁵ Geotermální energie - využívá teplotu podloží, které je od hloubky 2 metrů vždy konstantní, aby se dosáhlo tepla, chladu nebo elektrické energie

Dalším příkladem „neustálého“ snažení v udržitelnosti je obchodní dům IKEA ALCORCON v blízkosti Madridu, který je novým typem „environmentálně adaptovaného“ odchodního domu, který využívá vysoký podíl obnovitelných zdrojů.

Při navrhování tohoto obchodního domu bylo snahou nalézt taková řešení, která jsou pro životní prostředí nejlepší a nejvhodnější. Spotřeba energie je ve srovnání s ostatními odchodními domy IKEA o 50% nižší.

Kromě „velmi“ dobré izolace vůči teplu i chladu je zde použito mnoho inovativních a neobvyklých řešení. Začíná to na parkovišti, kde jsou snímače, které se rozsvítí zeleným světlem, pokud je parkovací místo prázdné. Zákazníkům to ušetří objíždění dokola a hledání volného místa. Střecha je opatřena solárními panely, které zajišťují 20% roční spotřeby energie. K vytápění a chlazení vzduchu uvnitř budovy se využívá geotermálního systému. Světlíky ve střeše jsou opatřeny speciálním sklem, které umožňuje příjemnější rozptýlení světla. Sluneční parsek neprochází přímo do místnosti a díky tomu je zaručeno lepší osvětlení. V celé budově i v přilehlých prostorách se používá LED osvětlení, protože jejich životnost je 35 000 – 100 000 hodin a neobsahují rtuť. Pro srovnání uvádím úspornou žárovku IKEA SPARSAM, která má životnost 10 000 hodin a obsahuje 2 miligramy rtuti. Na toaletách se ke splachování využívá místo pitné vody dešťová, která je čerpána z velké podzemní nádrže vedle obchodního domu. K výrobě energie se také používá zpomalovací retardér, který se nachází ve vícepodlažních garážích. Nemusí jen zpomalovat, ale generátor uvnitř využívá energii z hmotnosti aut a přeměňuje ji na elektřinu. Stejnou technologii lze využít i na schodech při vstupu do obchodního domu.

Základní myšlenkou IKEA je, aby se tento nový způsob konstrukce stal v budoucnu standardem.

6.4 Výrobky

Pro společnost IKEA je důležité nejenom vyvíjet a vyrábět výrobky udržitelnou cestou, ale také, aby výrobky přispívaly k trvale udržitelnému životu. Hlavní roli při výrobě má především množství použitého materiálu a design, stejnou roli má kvalita a životnost.

Od roku 2009 používá tým pracovníků, který má na starost vývoj nových výrobků, princip osmi pravidel, který má ještě více přispět k trvale udržitelnějším výrobkům. Cílem je zapojit uvažování o trvalé udržitelnosti hned od začátku. Tato pravidla jsou jednoduchá a srozumitelná.

1. na začátku je potřeba stanovit si cíle z hlediska trvalé udržitelnosti a požadavky, kterých musí hotový výrobek dosáhnout
2. dosáhnout stejné funkce, jakosti a stylu při použití méně materiálů (příkladem je úložný box STUVA, který byl vyroben z voštinové desky, a tím došlo úspoře materiálu, snížila se váha výrobku a tím i spotřeba paliva při dopravě)
3. používat obnovitelné nebo recyklované materiály (příkladem je odpadkový koš PLUGGIS, který je vyroben z recyklovaných PET plastu)
4. přispívat k trvalé udržitelnosti i u dodavatelů
5. navrhovat výrobky, aby balení a distribuce byly efektivní (ploché balení)
6. vytvářet výrobky s dlouhou životností (příkladem jsou pohovky se snímatelným potahem – zákazník může o výrobek lépe pečovat a zároveň měnit styl)
7. vytvářet výrobky, které snižují spotřebu energie, vody a také množství odpadu
8. navrhovat výrobky, které lze snadno recyklovat (příkladem je při patrová servírovací mísa IKEA 365+, která umožní odšroubovat středový kovový držák a oddělit skleněné mísy, pak už je snadné dát kov a sklo do správného kontejneru)

Společnost IKEA nabízí, vyvíjí a poukazuje na různá řešení s cílem úspory energií, vody a třídění odpadu.

Příkladem výrobků šetřících energii jsou:

- nízkoenergetické SPARSAM nebo LED diody vyměnit za

stávající žárovky

- spotřebiče s energetickou třídou A
- indukční varná deska NUTID využívá technologii magnetického pole (je účinnější než tradiční varné desky, protože se ohřívají pouze hrnce a pánve)
- lampy SUNNAN a SOLIG používají solární články

Příkladem výrobků šetřících vodu jsou:

- kuchyňské a koupelnové baterie mají dvě nastavení pro požadovaný tok vody a voda je ještě směřována se vzduchem

Příkladem výrobků hospodaření s odpadem jsou:

- v každé kuchyňské lince je systém na třídění odpadu, který má nádoby určené na odpad z potravin, skla, plastu, papíru, žárovek a baterií
- tašky DIMPA pro třídění odpadu jsou v různých velikostech, tak aby vyhovovaly každému
- pro uchovávání potravin slouží speciální nádoby IKEA 365+, které mají u dna odnímatelnou mřížku a potraviny tak nejsou vystaveny vlhku a vydrží déle

IKEA od roku 2004 vydává každý rok Zprávu o odpovědnosti za sociální otázky a životní prostředí, která je dostupná na internetových stránkách IKEA. Hodnotí předcházející rok a stanovuje si cíle na nadcházející období. Zaměřuje se na zaměstnance, dodavatele, zákazníky, sortiment, udržitelnost a životní prostředí.

Ve Zprávě z roku 2011²⁴⁶ se hovoří o tom, jak dosáhnout, aby výrobky byly ještě více udržitelné. IKEA má v úmyslu integrovat udržitelnost na každém kroku výrobního procesu, od vývoje a získávání surovin na výrobu a distribuci, marketingu, prodej výrobků v obchodech až po jeho užívání. Každý výrobek má svou hodnotící kartu, která slouží k porovnávání 11 kritérií, kterými jsou:

²⁴⁶ Read our material. *Sustainability Reports*. [online]. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z http://www.ikea.com/ms/en_GB/about_ikea/read_our_material/index.html

- „méně znamená více“ – lepší využití materiálu u výrobku
- využití obnovitelného materiál
- využití recyklovaného materiálu
- vyroben z ekologického materiálu
- možnost oddělit a recyklovat materiály
- kvalita výrobků
- dopravní účinnost - počet výrobků na paletě
- energeticky efektivní výroba
- obnovitelné zdroje energie ve výrobě
- certifikované suroviny ve výrobě
- nové technologické postupy - menší spotřeba energie a vody, méně odpadu v domácnostech zákazníků

Výsledkem zjištění je, zdali výrobek a jeho obal je udržitelný ve srovnání s totožným nebo podobným výrobkem, který byl na trhu v roce 2008. Tento rok byl stanoven k tomu, aby se porovnaly výsledky a určil se pokrok výrobku v jeho udržitelnosti. Cílem pro rok 2015 je dosáhnout toho, aby 90% výrobků bylo označeno jako udržitelné.

7. Má zkušenost s IKEA

Ve společnosti IKEA pracuji od 1. 12. 2010. Mým důvodem pro práci v této společnosti byla nejen potřeba pracovat, ale také to, že IKEA na mě vždy působila upraveným a čistým dojmem. Jako zákazník jsem byl ohromen spoustou nápadů a možných řešení, které se zákazníkům nabízí v ukázkových pokojích, čistý, moderní a jednoduchý design a v neposlední řadě také přístup personálu ke mně, jako zákazníkovi. Jsou usměvaví, úslužní a dokážou vždy odborně poradit.

Po odeslání žádosti o zaměstnání jsem byl pozván na výběrový pohovor. Celý pohovor a následné assessment centrum na mě působilo vstřícným a příjemným dojmem. Hned v prvních dnech po nástupu jsem byl překvapen chováním všech zaměstnanců vůči mé osobě, protože mi byli nápomocní v podání informací a rad. Od samého začátku byli kamarádští a přátelští. V prvním týdnu mě

na směně navštívil ředitel a zajímal se o mé pocity, spokojenost a zdůrazňoval, že nemusím mít obavy udělat chybu, protože tím se člověk naučí nejvíce. V průběhu prvního měsíce jsem dostal na starost svůj první projekt (přestavba a výměna sortimentu v prostoru před pokladnami). Dostal jsem soupis zboží a lidi, kteří přestavbu provedou. V rámci hodnoty „přijímání a delegování zodpovědnosti“ jsem naplánoval a realizoval projekt. Od té doby jsem měl podobných a složitějších projektů více. Můžu říci, že vše, co se v IKEA dělá, je prostoupeno „duchem“ Švédska a hodnotami, které jsou sepsány v Testamentu obchodníka s nábytkem.

Další z věcí, které mě ovlivnily je přístup společnosti k udržitelnosti, třídění odpadu a uvědomování si spotřeby energie a vody. Celý život jsem byl veden k ochraně životního prostředí, třídění odpadu, a neplýtvání energií a vodou. Jako poznámku uvádím skutečnost, že má maminka pracovala na Magistrátu na odboru životního prostředí a doma se projevovalo. V IKEA je udržitelnost, setření energie a vody na prvním místě a opět se to prolíná s hodnotou „hospodárnost“. V kancelářích jsou na „každém rohu“ třídící věže a nikoho nenapadne dát odpad tam, kam nepatří. Dále se zbytečně neplýtvá papírem, protože se dá využít i z druhé strany na poznámky. Zmínil jsem pouze maličkosti, ale zaměstnanci si je vzali za své a dále je přenáší do svých domovů a na lidi, se kterými žijí.

Celkově v této globální společnosti pracuje 131 000 lidí, kteří jsou hodnotami a přístupem k udržitelnosti ovlivněni určitě stejně tak jako já a přenášejí to dále. Jako příklad uvedu, že při mých služebních cestách, nejen v České republice, ale také v Maďarsku a Itálii jsem se setkal se stejným přístupem lidí nejen vůči sobě, ale také k hodnotám, udržitelnosti a hospodárnosti.

Tímto se projevuje globální vliv švédské společnosti IKEA na člověka a jeho ekologické myšlení.

8. Sonda o vnímání obchodního domu IKEA zákazníky

Prostřednictvím této „sondy“ jsem chtěl zjistit maximální množství informací o názorech zákazníků na kvalitu nabízených služeb, vnímání IKEA a jak jsou ovlivňováni v úspoře energií, vody a v třídění odpadu.

Dále mě zajímalo, odkud a jakým způsobem se dopravili do obchodního domu IKEA.

Technika sběru dat

Zvolil jsem:

- dotazník podle předem stylizovaných otevřených a uzavřených otázek
- dotazník jsem rozdělil do 3 tematických bloků

Sonda probíhala v obchodním domě IKEA Ostrava v průběhu měsíce ledna 2012 formou pokládání otázek zákazníkům.

Sondy se zúčastnilo 100 zákazníků, z toho bylo 50 mužů a 50 žen a věkové rozložení bylo mezi 30 – 40 lety.

Získané informace jsem použil k vytvoření souhrnného vyhodnocení, které odráží názory zákazníků.

Vyhodnocení sondy

1. blok byl zaměřen na zjištění informací o způsobu dopravy do obchodního domu, vzdálenosti, četnosti a důvodu návštěv.

Druh prostředku	Celkem	Žen	Mužů
MHD	33	22	11
Auto	51	14	37
Pěšky	16	14	2

Vzdálenost	Celkem	Žen	Mužů
Do 10km	54	31	23
11km – 20km	36	11	25
21km – 40km	7	6	1
41 a více	3	2	1

Četnost návštěv	Celkem	Žen	Mužů
Jsem zde poprvé	3	1	2
1 – 2 krát ročně	13	4	11
4 krát ročně	58	24	34
Více krát ročně	26	21	5

Z výsledků vyplývá, že více než polovina zákazníků použila k dopravě automobil, z toho více muži než ženy, které využívají především MHD. Dá se usuzovat, že většina zákazníků je z Ostravy a přilehlých částí, protože dojezdová vzdálenost je do 20km. Co do četnosti návštěv jsou na prvním místě podle očekávání ženy, ale je překvapující, že cca 2/3 z oslovených mužů navštěvuje obchodní dům 4 krát ročně. Mým poznatkem při této sondě bylo, že muži při nákupu doprovázejí ženy, ale ženy navštěvují obchodní dům i samy. Vede je k tomu zájem především o bytové doplňky a sezónní zboží. Muži se hlavně zajímají o technické vybavení domácností (kuchyně nebo obývací pokoje). Toto zjištění vyplývá z níže uvedené tabulky.

Důvod návštěvy	Celkem	Žen	Mužů
Doplňky	42	30	12
Kuchyně	11	2	9
Nábytek	32	16	16
Ostatní	15	2	13

Pro upřesnění jsem se zeptal, co mají na mysli pod odpovědí ostatní, a bylo mi ve většině případů sděleno, že pravidelně přišli navštívit restauraci IKEA, protože jim tam chutná.

2. blok byl zaměřen na spokojenost zákazníků.

Ptal jsem se na otázky „*Jak se cítíte v obchodním domě IKEA?; Co se Vám tady dnes nejvíce líbilo nebo naopak nelíbilo?*“ Na první otázku reagovali zákazníci velmi kladně, většina odpovídala, že sem chodí rádi, protože si odnášení nové nápady, inspiraci a pěkné a levné výrobky. Líbí se jim prostředí, které je čisté a inspirující. Zaměstnanci jsou vždy příjemní a ochotni poradit. Dále pozitivně hodnotí to, že je zboží ihned k odběru, ale setkal jsem se i s tím, že zrovna nebylo skladem a zákazník byl zklamán. Na otázku: „*Přijdete znovu na nákup?*“ mi bylo sděleno, že přijdou.

3. blok byl zaměřen na přímý kontakt se zákazníky.

V průběhu prováděné sondy, jsem přišel také do kontaktu se 14 zákazníky, kteří si pořizovali novou kuchyň, a položil jsem jim otevřené otázky, které se týkaly vybavení nové kuchyně „*Co je součástí vaší nové kuchyně?*“ ve všech případech bylo mi sděleno, že součástí kuchyně bude třídící systém umístěným pod dřezem a úsporná vodovodní baterie. 11 z nich si záměrně vybralo energeticky úsporné spotřebiče třídy A (myčka, trouba, indukční varná deska, lednička). Na základě tohoto zjištění jsem položil otázku „*Proč jste si vybrali právě tyto úsporné spotřebiče a vodovodní baterie?*“ Jejich odpovědi byly jednoznačné a vyplývá z nich, že chtějí ušetřit nejen vodu, ale také elektrickou energii. Hlavním důvodem je tedy snaha ušetřit finanční prostředky a na druhém místě uváděli ochranu životního prostředí. Je příjemným zjištěním, že si lidé uvědomují, i když až na druhém, že životní prostředí je třeba chránit. Mou poslední otázkou bylo: „*Proč si kupujete třídící systém?*“ 10 zákazníků mi sdělilo, že dali na radu prodavače, který jim sdělil a ukázal jak využít místo pod dřezem k třídění odpadu. Zbylí 4 zákazníci si záměrně vybrali třídící systém. Na tomto příkladu se dá ukázat, jak může zaměstnanec IKEA přispět prodejem k podpoře třídění odpadu a tím pádem k ochraně životního prostředí. Zaměstnanci oddělení kuchyní mi sdělili, že pokud kupujícímu ukážou a vysvětlí princip třídícího systému, skoro vždy jsou úspěšní a zákazník si jej koupí.

Závěr sondy

Domnívám se, že na základě zjištěných informací je možno konstatovat, že podmínky pro zákazníky jsou dobré, protože při nákupu jim pomůže proškolený a nápomocný personál. Nabízí jim výrobky, které šetří energie, vodu a napomáhají při třídění odpadu. Zákazníci na to „slyší“ a jsou tím ovlivňováni.

Zákazníci vnímají příznivě prostředí v obchodním domě a to je také jeden z hlavních důvod, proč je IKEA oblíbená a navštěvovaná.

Závěr

Cílem této práce bylo zamyslet se nad globalizací a jejími dopady na ekologické myšlení. Důležitou roli v tom hraje člověk, stát, nadnárodní společnosti a instituce. Člověk svou činností, nadměrným využíváním přírodního bohatství, znečišťováním ovzduší, půdy a vod včetně přelidňování vede k rozšíření globálních ekologických problémů. Negativní vlivy globalizace na životní prostředí jsou známy široké veřejnosti, a jak jsem se zmínil, jedná se hlavně o surovinový a energetický problém, snižování biologické rozmanitosti nebo znečišťování moří a oceánů. Dnešní generace si začíná uvědomovat dopady své činnosti na životní prostředí a globalizovaný svět v tom může být nápomocen v podobě ekologických politik, které vycházejí z nadnárodních neziskových organizací, jako jsou OSN nebo UNICEF. Jsou přijata pravidla udržitelného rozvoje, podle kterých je potřeba chovat se tak, aby byly zajištěny potřeby současné generace, aniž by bylo ohroženo splnění potřeb generací příštích.

Důležitou úlohu v tom sehrávají také nadnárodní společnosti, které mají v globálním světě velikou moc a přesahují rámec národních států. Jak jsem uvedl na příkladu společnosti IKEA, která svým přístupem ovlivňuje zaměstnance, dodavatele a hlavně zákazníky. Je si vědoma dopadů své činnosti na životní prostředí, ale snaží se o nápravu. Je zainteresovaná v projektech neziskových organizací po celém světě a pomáhá zachraňovat lesy, snižovat dopady pěstování bavlny na životní prostředí, snižovat emise a snaží se o hospodárné využívání zdrojů. Na závěr si dovoluji tvrdit, že pokud by se nadnárodní společnosti chovaly tak jako společnost IKEA, ve které pracuji, nebylo by tolik ekologických problémů.

Resumé

The aim of this work was to think about globalization and its impact on environmental thinking. The important role played in that person, state, multinational corporations and institutions. Human activity, over-exploitation of natural resources, air pollution, including soil and water leads to uncontrolled expansion of global environmental problems. The negative effects of globalization on the environment are known to the general public.

The present generation is beginning to realize the impact of its activities on the environment.

Important role in the play international companies that have a global world in great power and go beyond the nation states. As I mentioned the example of IKEA.

Použité zdroje

- [1] ACOT, Pascal. *Historie a změny klimatu : od velkého třesku ke klimatickým katastrofám* /. Praha : Univerzita Karlova, 2005. 237 s. ISBN 80-246-0869-3.
- [2] BARROS, Vicente. *Globální změna klimatu* /. 1. vyd. Praha : Mladá fronta, 2006. 165 s., [24] s. barev. obr. příl. .: ISBN 80-204-1356-1.
- [3] BAUMAN, Zygmunt. *Globalizace : důsledky pro člověka* /. Praha : Mladá fronta, 1998. 157 s. ISBN 80-204-0817-7.
- [4] BAUMAN, Zygmunt. *Individualizovaná společnost* /. Praha : Mladá fronta, 2004. 290 s. ISBN 80-204-1195-X.
- [5] BAUMAN, Zygmunt. *Tekutá modernita* /. Praha : Mladá fronta, 2002. 343 s. ISBN 80-204-0966-1.
- [6] BECK, Ulrich. *Riziková společnost : na cestě k jiné moderně* /. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2004. 431 s. ISBN 80-86429-32-6.
- [7] BENTLEY, J. H. *Gross – Cultural Interaction and Periodization in World History*. 1996.
- [8] BLAŽEK, L. *Nadnárodní společnosti v České republice I.: (empirické studie)*. 1. vydání. Brno: Masaryková univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5327.
- [9] BREZINA, Ivan. *Zelená apokalypsa : průvodce eko-strachem přelomu milénia*. Praha : Centrum pro ekonomiku a politiku, 2009. 435 s. ISBN 978-80-86547-76-3.
- [10] BŘICHÁČEK, Tomáš. „Evropa 2020“ – nová Lisabonská strategie na obzoru: O novém desetiletém plánu Evropské unie. *Revuepolitika* [online]. 1. 4. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/TLcR>.
- [11] Budoucnost ropy. *Ropa.cz* [online]. Copyright (2004 - 2011) [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/vyuziti-a-zpracovani-ropy/>.
- [12] CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení : úvod do informační vědy* /. Praha : Univerzita Karlova, 2005. 233 s. ISBN 80-246-1037-X.
- [13] Co je Schengen. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. © 2005-12 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>.

- [14] Co je zemní plyn. *Zemní plyn.cz* [online]. Copyright © 2007 - 2010 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.zemniplyn.cz/plyn/#vlastnosti>.
- [15] Čína chce pokračovat v politice kontroly porodnosti, navíc zpřísní adopce. *ModerníRodina.cz* [online]. 2007 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://zkracene.cz/Ot93>.
- [16] Čína. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asi/cina/index.html.
- [17] Další zajímavosti o uhlí. *Fospaliva* [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.fospaliva.wz.cz/page02.htm>.
- [18] DAWKINS, Richard. *Sobecký gen* /. Praha : Mladá fronta, 2003. 319 s. ISBN 80-204-0730-8.
- [19] Dějiny měnové spolupráce. *Zastoupení v České republice* [online]. 05/01/2011 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/euro/dejiny_cs.htm.
- [20] DLOUHÁ, J., ed., DLOUHÝ, J., ed. a MEZŘICKÝ, V., ed. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha : Univerzita Karlova v Praze, Centrum pro otázky životního prostředí, 2006. 312 s. ISBN: 80-87076-01-X.
- [21] EAGLETON, Terry. *Idea kultury* /. Brno : Host, 2001. 152 s. ISBN 80-7294-026-0.
- [22] EHL, Martin. *Globalizace pro a proti* /. Vyd. 1. Praha : Academia, 2001. 185 s. ISBN 80-200-0897-7.
- [23] Electrolux získal prestižní ocenění za udržitelnost. *Electrolux.com* [online]. 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://newsroom.electrolux.com/cz/2012/02/06/electrolux-ziskal-prestizni-oceneni-za-udrizitelnost/>
- [24] Fakta a čísla. *IKEA: Domov nemusí být velký, ale cyhtře řešený* [online]. © 1999 – 2012 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.ikea.com/ms/cs_CZ/about_ikea/facts_and_figures/facts_figures.html.
- [25] GIDDENS, Anthony. *Unikající svět : jak globalizace mění náš život* /. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2000. 135 s. ISBN 80-85850-91-5.

- [26] *Globální hráč: vnější vztahy Evropské unie*. Lucemburk: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2005. Evropa v pohybu. 18. s.
- [27] GOLA, Petr. Zadluženost zemí ve světě. *Finance.cz: Poznejte hodnotu informace* [online]. 2010[cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/262073-zadluzenost-zemi-ve-svete/>.
- [28] GORE, Albert. *Země na misce vah : ekologie a lidský duch*. 1. vyd. Praha : Argo, 1994. 372 s. ISBN 80-85794-21-7.
- [29] HECZKO, S. *Světová ekonomika a globální problémy lidstva. Britské listy* [online]. 2005[cit. 2012-01-29]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/26306.html>.
- [30] HERČÍK, Miloslav. *111 otázek a odpovědí o životním prostředí : chytrá kniha pro studenty, odborné pracovníky a širokou veřejnost /*. Ostrava : Montanex, 2004. 150 s. :. ISBN 80-7225-123-6.
- [31] Historie vstupu ČR do EU: Co všechno předcházelo vstupu ČR do EU?. *Evropská komise: Evropská unie v České republice* [online]. 30/10/2010 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/ceskarepublika/cr_eu/index_cs.htm.
- [32] Historie vztahů mezi Českou republikou a NATO 1985 - 2002: Období 1985 - 1993. *Natoaktual.cz: Oficiální portál informačního centra o NATO* [online]. 2000 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://www.natoaktual.cz/na_cr.aspx?v=na_cr/cravztahysnato.htm.
- [33] HOBBSAWM, E. J. (Eric John). *Globalizace, demokracie a terorismus /*. Vyd. 1. Praha : Academia, 2009. 134 s. ;. ISBN 978-80-200-1725-3.
- [34] CHURCHILL, W. *Druhá světová válka, díl I., Lidové noviny*, Praha, 1992
- [35] IKEA. *Příručka pro zaměstnance*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2008
- [36] IKEA. *Nekončená řešení*. Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2010.
- [37] IKEA. *IWAY standard*. Vyd. 4. Inter IKEA Systems B.V. 2008.

- [38] IKEA. *Testament obchodníka s nábytkem* Vyd. 1. Inter IKEA Systems B.V. 2007.
- [39] Indie. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ. *Ministerstvo zahraničních věcí* [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asiae/indie/index.html.
- [40] Jak funguje jaderná elektrárna. *Cez.cz* [online]. Copyright 2012 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.cez.cz/cs/vyroba-elektriny/jaderna-energetika/interaktivni-model-je-jak-funguje-jaderka.html>.
- [41] Jak vzniká kyselý déšť?. *Vítejte na Zemi...: multimediální ročenka životního prostředí* [online]. 2008 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://vitejtenazemi.cenia.cz/vzduch/index.php?article=172>.
- [42] JANČÁŘOVÁ, Ilona. *Ekologická politika* /. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. 207 s. ;. ISBN 80-210-3599-4.
- [43] JENÍČEK, Vladimír. *Globální problémy a světová ekonomika* /. Praha : C.H. Beck, 2003. 269 s. ISBN 80-7179-795-2.
- [44] K PROBLÉMU ONTOLOGIE KULTURY : EKOLOGICKÉ A SOCIÁLNĚ EKONOMICKÉ SOUVISLOSTI. *K problému ontologie kultury : ekologické a sociálně ekonomické souvislosti : sborník věnovaný k 70. výročí narození Josefa Šmajse*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. 152 s. ISBN 978-80-7399-736-6.
- [45] KELLER, Jan. *Soumrak sociálního státu* /. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2005. 158 s. ISBN 80-86429-41-5.
- [46] KELLER, Jan. *Teorie modernizace* /. Vyd. 1. Praha : Sociologické nakladatelství, 2007. 194 s. ;. ISBN 80-86429-66-3.
- [47] KLAUS, Václav. *Modrá, nikoli zelená planeta : co je ohroženo: klima, nebo svoboda? Václav Klaus*. 1. vyd. Praha : Dokořán, 2007. 164 s. ;. ISBN 978-80-7363-152-9.
- [48] KOMÁREK, Stanislav, 1958 srp. *Příroda a kultura : svět jevů a svět interpretací* /. Vyd. 2., V nakladatelství Academia 1. Praha : Academia, 2008. 307 s. ISBN 978-80-200-1582-2.

- [49] KUKLÍK, Jan. *Nadnárodní integrace v Evropě : příspěvek k aplikaci "Principů" E.F. Smidaka /*. Vyd. 1. [Praha] : Havlíček Brain Team, 2007. 238 s. :. ISBN 978-80-87109-02-1.
- [50] LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Aktuální otázky globalizace /*. Vyd. 1. Praha : Oeconomica, 2003. 407 s. :. ISBN 80-245-0621-1.
- [51] Lisabonská strategie a vnitřní trh. *Euroskop.cz: Věcně o Evropě* [online]. © 2005-12 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/8742/sekce/lisabonska-strategie-a-vnitri-trh/>.
- [52] MACH, Petr. Vstup do EU by omezil svobodu občanů. *Laisses faire* [online]. 2002 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.nechtenasbyt.cz/clanek/clanek-221.html>.
- [53] *Malá encyklopedie Evropské unie /*. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 1997. 256 s. ISBN 80-85864-34-7.
- [54] Měnová unie a jednotná měna. *Businessinfo.cz: Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 11.11.2003 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/politiky-eu/menova-unie-a-jednotna-mena/1000521/11015/#b4>.
- [55] *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 29.7.2009 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terrorismus.aspx>.
- [56] MOLDAN, Bedřich. *Podmaněná planeta /*. Vyd. 1. V Praze : Karolinum, 2009. 419 s. :. ISBN 80-246-1580-0.
- [57] *Nalezeno.cz: Fosilní paliva* [online]. 2008 [cit. 2012-02-28]. ISSN 1803-4160. Dostupné z: <http://www.nazeleno.cz/fosilni-paliva.dic>.
- [58] Národní program snižování emisí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. © 2008 - 2012 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/narodni_program_snizovani_emisi.
- [59] Nato: vznik. *Ministerstvo obrany České republiky* [online]. © 2004 – 2011 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.mocr.army.cz/scripts/detail.php?id=2409>.
- [60] NÁTR, Lubomír. *Rozvoj trvale neudržitelný*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2005. 102 s. :. ISBN 80-246-0987-8.

- [61] NORBERG, Johan. *Globalizace* /. 1. vyd. Praha : Alfa Publishing, 2006. 203 s. .: ISBN 80-86389-44-8 OSN. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/system-osn/o-osn/>.
- [62] Obecná informace o OECD a členství ČR v OECD. MZV ČR. *Stálá mise České republiky při OECD v Paříži*[online]. 18.01.2006 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/oecd.paris/cz/zakladni_informace_o_oecd/obecna_informace_o_oecd_a_clenstvi_cr_v.html.
- [63] Obecné nemoci spojené s obezitou. *Lékaři online.cz* [online]. c. 2006 - 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.lekari-online.cz/nadvaha-obezita-hubnuti/nemoci/nemoci-obezita-nadvaha>.
- [64] Oběti tsunami doplatily na absenci varování. *Ežurnál* [online]. © 2007[cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://www.part.cz/part/buxus/generate_page.php3?page_id=7603.
- [65] Obchod s lidmi - Definice. MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Ministerstvo vnitra České republiky*[online]. © 2010 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-definice.aspx>.
- [66] Pionýr trvale udržitelného rozvoje. *Varta-startstop.com* [online]. 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.varta-startstop.com/index.php?id=343&L=3>
- [67] Použití. *Zemní plyn.cz* [online]. Copyright © 2007 - 2010 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.zemniplyn.cz/soustava/>.
- [68] Prasečí chřipka, chřipka H1N1: průběh a příznaky prasečí chřipky. *Prasečíchřipka.cz* [online]. (c) 2009 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.prasecichripka.cz/>.
- [69] PRIMAGAS. *Závazek udržitelnosti společnosti primagas* [online]. 2 s. Dostupné z: <http://www.primagas.cz/primagas/o-spolecnosti2/>
- [70] ROBINSON, William I. *Teorie globálního kapitalismu : transnacionální ekonomika a společnost v krizi* /. Vyd. 1. Praha : Filosofia, 2009. 362 s. ISBN 978-80-7007-305-6.
- [71] ROLNÝ, Ivo. *Globalizace, etika, ekonomika* /. 2., rozš. vyd. Ve Věrovanech : Jan Piszkiwicz, 2004. 298 s. .: ISBN 80-86768-04-X.

- [72] ROMANCOV, Michael. *Evropské politické a ekonomické instituce* /. Praha : Eurolex Bohemia, 2002. 150 s. ISBN 80-86432-27-0.
- [73] SAM je CSR hodnocení zvolí domácí blue-chip společností (Na vyhledávání). *Akvariumnow.info* [online]. 2012 [cit. 2012-03-14]. Dostupné z: <http://www.aquariumnow.info/article9-11.html>
- [74] SARS: příznaky, léčba (syndrom akutního respiračního selhání). *Vitalion: Lepší informace, lepší zdraví*. [online]. © 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://nemoci.vitalion.cz/sars/>.
- [75] SCRUTON, Roger. *Západ a ti druzí : globalizace a teroristická hrozba* /. Vyd. 1. Brno : Barrister & Principal, 2007. 149 s. ;. ISBN 978-80-7364-042-2.
- [76] Schengenský prostor a spolupráce. *Evropa: Přehledy právních předpisů EU* [online]. 03.08.2009 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/l33020_cs.htm.
- [77] SCHUMACHER, E. F. *Malé je milé, aneb, Ekonomie, která by počítala i s člověkem*. Vyd. 1. Brno : Doplněk, 2000 284 s. ISBN 807239035X.
- [78] *Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR*. Praha : Rada vlády ČR pro sociální a ekonomickou strategii, 2007. 164 s. ISBN 978-80-7212-462-6.
- [79] Sluneční elektrárny. *Alternativní zdroje energie* [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.alternativni-zdroje.cz/vetrne-elektrarny.htm>.
- [80] Stát Izrael: "Kdo nevěří na zázraky, není realista!". *21. století extra: revue objevů, vědy, techniky a lidí*. 2011, s. 41.
- [81] Svět po první světové válce: Versailleský mírový systém. *Dějepis.com* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=021&pod=1>.
- [82] ŠÍPEK, Antonín, Jr. Vznik a vývoj člověka. *Genetika - Biologie: Váš zdroj* [online]. ©2010-2012 [cit. 2012-02-28].
- [83] ŠKORPÍK, Jiří. Fosilní paliva, jejich využití v energetice a ekologické dopady, *Transformační technologie*, 2011. Brno: Jiří Škorpík, [online] pokračující zdroj, ISSN 1804-8293. Dostupné z <http://www.transformacni->

technologie.cz/fosilni-paliva-jejich-vyuziti-v-energetice-a-ekologicke-dopady.html.

- [84] ŠMAJS, Josef. *Ohrožená kultura : od evoluční ontologie k ekologické politice* /. 2. rozš. vyd. Praha : Hynek, 1997. 205 s. ISBN 80-85906-53-8.
- [85] ŠMAJS, Josef. *Potřebujeme filosofii přežití? : úvahy o filosofii, kultuře, poznání, vzdělání, řeči a popularizaci vědy* /. Vyd. 1. Brno : Doplněk, 2008. 101 s. ;. ISBN 978-80-7239-221-6.
- [86] ŠVEJDA, J., PLANKOVÁ, J. *Informační gramotnost*. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2011-07-27]. Dostupné z: <
<http://zkracene.cz/IWOp> >.
- [87] Tématické pojmy: Brettonwoodské instituce. *Varianty: Vzdělávací program společnosti Člověk v tísní* [online]. 2008 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.varianty.cz/index.php?id=20¬ion=51>.
- [88] TOMEŠ, Jiří. *Konflikt světů a svět konfliktů : střety idejí a zájmů v současném světě* /. 1. vyd. Praha : P3K, 2007. 349 s. :. ISBN 978-80-903587-6-8.
- [89] Tsunami 2004. *Přírodní katastrofy a environmentální hazardy: multimediální výuková příručka* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.sci.muni.cz/~herber/tsunami2004.htm>.
- [90] Tsunami. *Přírodní katastrofy a environmentální hazardy: multimediální výuková příručka* [online]. [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://sci.muni.cz/~herber/tsunami.htm>.
- [91] UNEP Ogoniland Oil Assessment Reveals Extent of Environmental Contamination and Threats to Human Health. *UNEP NEWS CENTRE* [online]. 2011 [cit. 2012-03-15]. Dostupné z: <http://www.unep.org/newscentre/Default.aspx?DocumentID=2649&ArticleID=8827&l=en>
- [92] UV záření. *H2O CZ* [online]. 2008 © Copyright [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.h2o-logic.cz/technicke-aspekty/uv-zareni.html>.
- [93] VARVAŘOVSKÝ, Pavel. *Základy práva : o právu, státě a moci*. Vyd. 1. Praha : ASPI, 2004. s. 24.

- [94] Vodní elektrárny, geotermální energie. *Alternativní zdroje energie* [online]. [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.alternativni-zdroje.cz/vodni-geotermalni-energie.htm>.
- [95] Využití a zpracování ropy. *Ropa.cz* [online]. Copyright (2004 - 2011) [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ropa.cz/vyuziti-a-zpracovani-ropy/>.
- [96] WOKOUN, René. *Ekonomika v prostoru : svět, střední Evropa, EU, OECD, ČR /*. Praha : Linde, 2008. 189 s. ISBN 978-80-7201-698-3.
- [97] WOLF, Josef. *Člověk a jeho svět : úvod do studia antropologických věd, základní antropologické otázky, kulturní a sociální antropologie /*. Praha : Karolinum, 1999. 212 s. ISBN 80-7184-871-9.
- [98] WTO: What we do?. *World trade organization* [online]. 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/what_we_do_e.htm.
- [99] Zahraniční mise: Další mise. *Mise.army.cz* [online]. 2. ledna 2012 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: <http://www.mise.army.cz/aktualni-mise/pozorovatelske-mise/pozorovatelske-mise-6393/>.
- [100] Zapojení ČR do činnosti OSN. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 03.05.2010 [cit. 2012-01-30]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/multilateralni_spoluprace/osn/cr_v_osn/index.html.

Seznam příloh:

1. Katalog
2. Katalog v mobilním telefonu
3. Hodnotící formulář IWAY
4. Spádové oblasti
5. Udržitelnější život
6. Systém kapénkového zavlažování

Příloha č. 1
Katalog z roku 1951

Modell
SINGOALLA

— MED LÖS RESÅRPLYMÅ FÖR ENDAST 67.00

Modell Singoalla blev förra säsongens schlagerartikel. Nu kommer den i mera påkostat utförande försedd med lös resår-plymå om 16 kraftiga resårer, och helböjda armstöd av bok. Singoalla är lätt att göra ren, tar litet utrymme och är bekväm att sitta i. Priset är oslagbart.

Nr 214 Fåtölj Singoalla är 83 cm. hög, sitsbredden är 52 och sitsdjupet 53 cm. Bra möbiltyg i rost, rött, grönt, blått eller beige i trevligt rand-, blom- eller annat mönster i kundens val. Tyggång 1,4 m. Helböjda armstöd i mörk eller ljus boning.

Pris komplett med tyg 67.00
Pris med kundens tyg 54.00

Nr 135 Fåtöljbord Singoalla. Ett gediget och trevligt fåtöljbord med skiva i alm eller mahogny delad i fyra fält. Försedd med tidningshylla. Skivan är 48×68 cm. och höjden 62 cm. Ett trevligt fåtöljbord som rekommenderas.

Pris pr st 46.50

Nr 214 Fåtöljgrupp "Singoalla" om två fåtöljer och ett bord.
Extra förmånligt med tyg 174.00

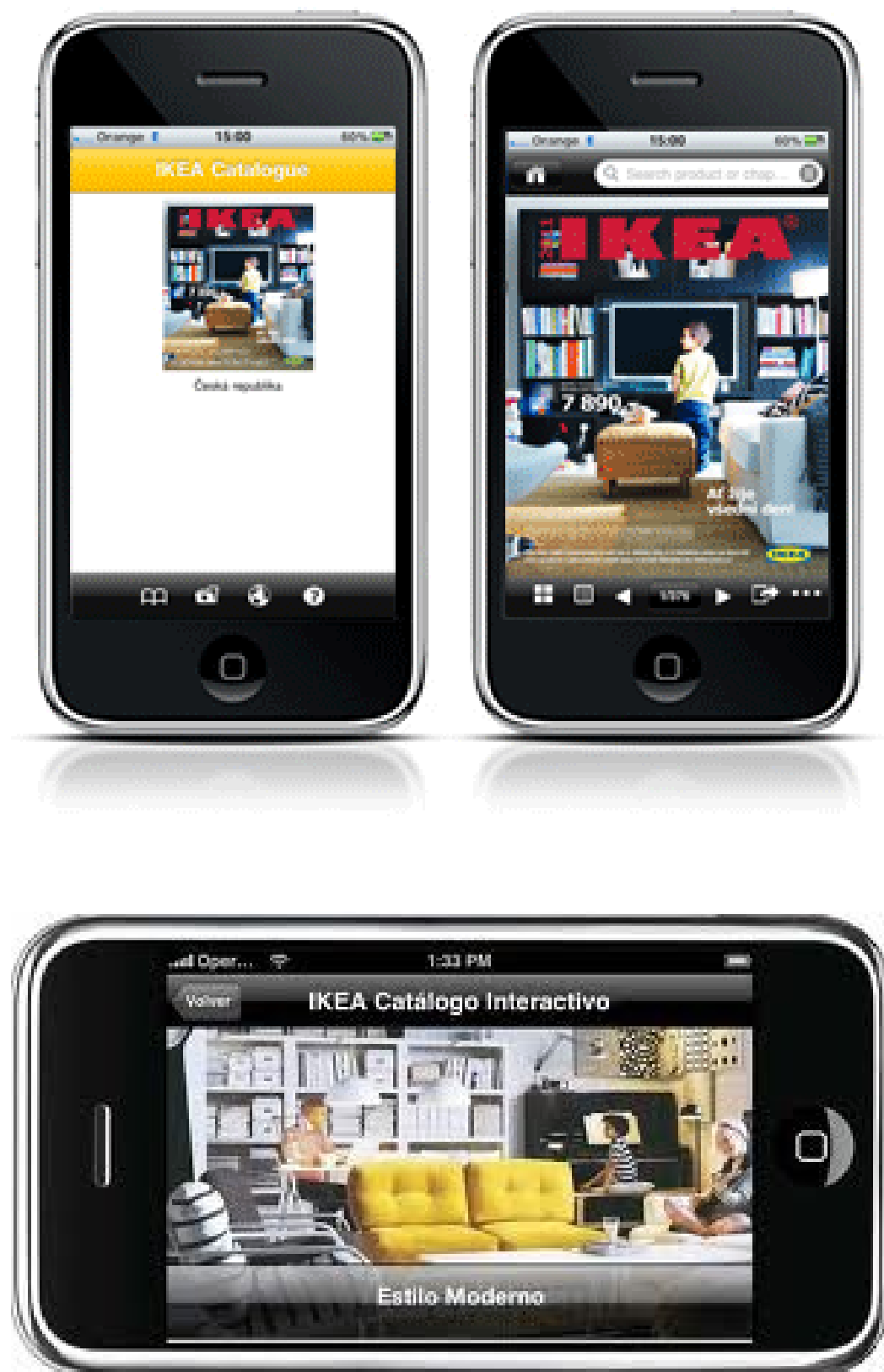
*Extra
förmånligt*

*Ett köp
från Ikéa är alltid en god affär*

16 Ikéa - Agunnaryd

Příloha č. 2
Katalog v mobilním telefonu

Příloha č. 3 – hodnotící formulář IWAY

IKEA Trading Area Central Europe

AUDIT REPORT

Supplier name	Supplier Number
Feroplast d.o.o.	22226
Address	Production Unit
Grožnjanska c.5, Buje, Croatia	
Audit Location	
Grožnjanska c.5, Buje, Croatia	
Audit Date	Announced
12.04.2011	YES
IKEA Standard	Audit Type
IWAY Standard (Edition 4)	IKEA Trading Audit

Lead Auditor			
Anna Lapinska			
IKEA participants		Participants from Supplier	
Michal Najč (technician)		Mr. J.Poropad (Managing Director) Mr. V.Bižić (Production Director) Mr. L.Šćulac (Commercial Department) Mr. P.Stamenković (Build Protect d.o.o.)	
Number of Interviews		3rd party participants	
Level Achieved	NO	Corrective Actions	YES
Deadline for CAs Plan	26.04.2011	Last Verified CAs Date	

Audit Summary
Initial IWAY assessment was performed. First delivery planned for mid July. Business Developer was not participating due to sickness.
Limitation
Interviews with workers have not been done due to language barrier.

1 START-UP REQUIREMENTS	COMMENTS	OK	NOT OK	NA
1.1 Prevention of Child Labour		X		
1.2 No Forced and Bonded Labour		X		
1.3 Severe Environmental Pollution		X		
1.4 Severe Safety Hazards		X		
1.5 Records on Wages and Working Hours		X		
1.6 Workers Accident Insurances		X		

2 GENERAL CONDITIONS		COMMENTS	DK	NOT OK	NA
2.1 IWAY compliance commitment	Version 4.1		X		
2.2 IWAY responsibility	Mr. J.Perepat, Mr. V.Bilić, external company Build Protect C.O.O. working with health and safety issues		X		
2.3 IWAY communication to sub-suppliers	List of the sub-supplier is ready, missing documented confirmation from sub-supplier that they acknowledge and accept IWAY requirements			X	
2.4 IWAY communication to workers	IWAY on notice board, croatian version, meeting with all workers organized in order to explain IWAY standard		X		
2.5 Internal IWAY audits	Preparation for initial audit done in Feb 2011		X		
2.6 Update of laws and regulations	Naredne pravne subscription		X		
3 ENVIRONMENT		COMMENTS	DK	NOT OK	NA
3.1 Environmental classification, reporting and inspections	Inspection on water is expected this week		X		
3.2 Outdoor air pollution	Follow the limits, measurements are not mandatory but planned for mid 2011		X		
3.3 Outdoor noise pollution	No measures needed, unless any change, low noise level		X		
3.4 Ground and water pollution	water law permit in place (vodopravnu dozvola)		X		
3.5 Ground contamination			X		
3.6 Energy reduction	The plan is missing. Measurements are done for the electricity and oil used for heating. Targets for reduction shall be set annually. To be done when production for DCS starts			X	
3.7 Reduction of other environmental impacts	Plan for the keeping the rate of metal waste below 2%. Recommendation: create practical plan for reduction of other impacts with clear goals and actions to be taken in order to achieve the goal.		X		
4 CHEMICALS		COMMENTS	DK	NOT OK	NA
4.1 Legal Compliance	Company with low usage of chemicals		X		
4.2 List of chemicals	List of chemicals including CAS numbers and purposes of use is missing			X	
4.3 Procedures for chemicals	Procedures for handling chemicals is missing. Recommendation: procedure should include 'who does what' information from order, purchasing, storage, handling and waste stages.			X	
4.4 Competence and training	workers dealing with chemicals signed their knowledge of MSDS. Recommendation: include training regarding general safety and handling of chemicals to the education that must be done before start of the work; keep the records of training such as names, dates and content.			X	
4.5 Storage, handling and transportation of chemicals	MSDS not available at the storage, lack of information on the available chemicals, found one that was not used anymore.			X	
4.6 Labelling of chemicals			X		
5 HAZARDOUS AND NON HAZARDOUS WASTE		COMMENTS	DK	NOT OK	NA
5.1 Legal compliance			X		
5.2 List of waste	Existing reports		X		
5.3 Procedures for waste			X		
5.4 Competence and training			X		

5.5 Storage, handling and transportation of waste	Good practice: separate, closed barrel for textile waste soaked with oil (zavijeni odpad). Recommendation: please check if you need to put waste code on the bin.	X		
5.6 Licensed contractors	Main contractor is Metis. Recommendation: add list of all waste handled by Metis including codes in one document.	X		
5.7 Incineration/landfill on site		X		
6 FIRE PREVENTION COMMENTS		OK	NOT OK	NA
6.1 Fire classification, reporting and inspection	Group 4, low risk	X		
6.2 Fires	No cases recently	X		
6.3 Competence and training	All workers had training confirmed by individual certificates.	X		
6.4 Fire fighting equipment	Fire extinguishers located in whole area. All valid till 2013	X		
6.5 Escape routes and emergency exits	Recommendation: Improve visibility of the emergency exits signs, i.e. by hanging them in proper places	X		
6.6 Evacuation alarms	self powered alarm	X		
6.7 Evacuation drills	Evacuation drill done only for one shift in 7/04/2011		X	
7 WORKER HEALTH AND SAFETY COMMENTS		OK	NOT OK	NA
7.1 Health and safety classification, reporting and inspection		X		
7.2 Accidents and incidents	Incident records missing		X	
7.3 Health and safety training	Risk analyses for each position done, including relevant training	X		
7.4 Machine safety devices		X		
7.5 Safety instructions		X		
7.6 Safety hazards		X		
7.7 Personal protective equipment	List of all position including PPE available. Marking of the workposition done.	X		
7.8 First aid equipment		X		
7.9 First aid trained persons	3 persons trained (2 in first shift, 1 in second shift). Recommendation: organize back up solution in case of trained person missing, i.e. educate more people.	X		
7.10 Internal air quality	Recommendation: check if any measurements should be done when powder coating line will operate	X		
7.11 Temperature	Measurements done 15/03/2011	X		
7.12 Workplace noise	Measurements done 15/03/2011	X		
7.13 Workplace light	Measurements done 15/03/2011	X		
7.14 Drinking water		X		
7.15 Hygiene		X		
7.16 Canteens – food services		X		
7.17 Health and safety committee	Established in March 2011, one meeting so far with recommendation for improvements, some already implemented i.e. modernization of toilets	X		
8 HOUSING FACILITIES COMMENTS		OK	NOT OK	NA
8.1 Requirements for housing				X
9 WAGES, BENEFITS AND WORKING HOURS COMMENTS		OK	NOT OK	NA
9.1 Contracts		X		
9.2 Payrolls and attendance records		X		
9.3 Working hours and overtimes	40 h per week	X		

9.4 Wages	Over. level of mt. gross salary is 2879,95 kuna	X		
9.5 Overtime compensation		X		
9.6 Regular payments		X		
9.7 One day off in seven		X		
9.8 Leave	4 week	X		
9.9 Breaks	30 min	X		
9.10 Benefits	bonuses, public transport cost covered with some imitation, gifts	X		
10 PREVENTION OF CHILD LABOUR COMMENTS		OK	HOT OK	NA
10.1 Prevention of child labour		X		
10.2 Young workers		X		
11 Forced and bonded labour COMMENTS		OK	HOT OK	NA
11.1 Forced and bonded labour		X		
12 DISCRIMINATION COMMENTS		OK	HOT OK	NA
12.1 Discrimination		X		
13 FREEDOM OF ASSOCIATION COMMENTS		OK	HOT OK	NA
13.1 Freedom of association	Most of the workers associated in unions, no unions representatives at site	X		
13.2 Collective bargaining		X		
14 HARASSMENT, ABUSE AND DISCRIMINATION COMMENTS		OK	HOT OK	NA
14.1 Punishment and appeal		X		
14.2 Harassment and abuse		X		

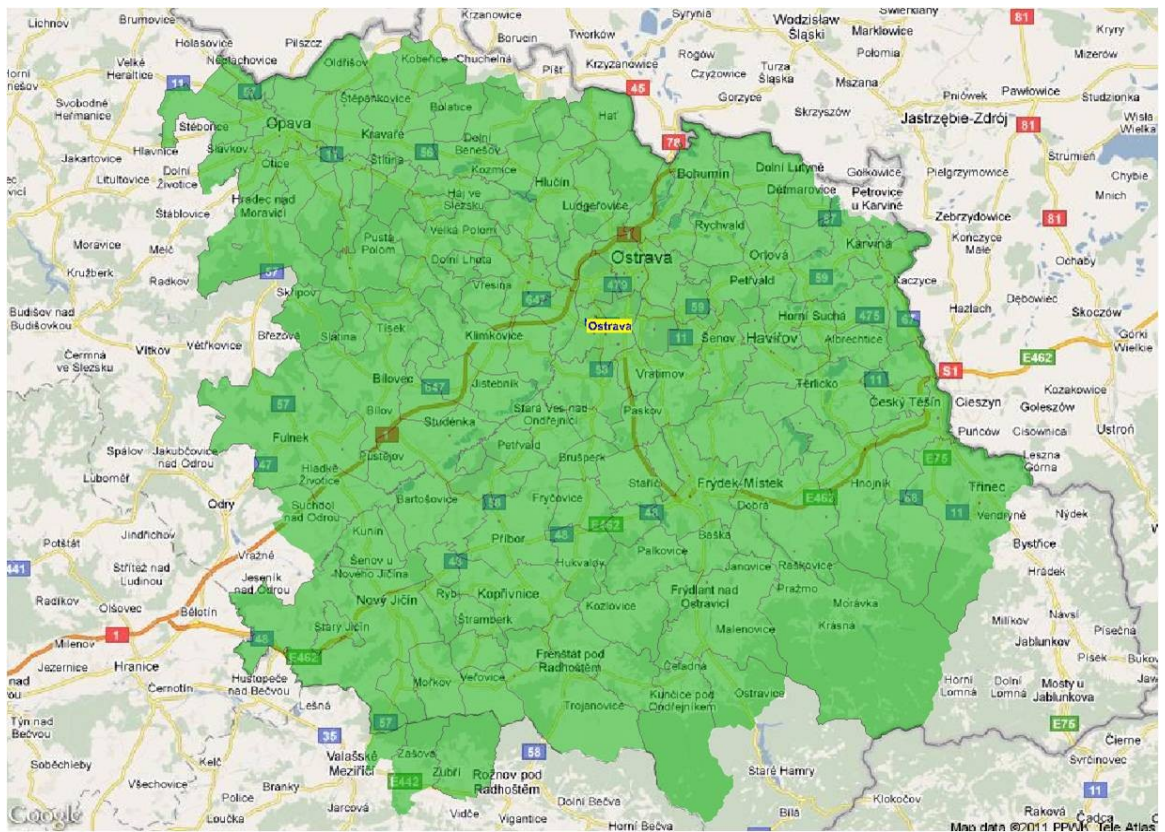
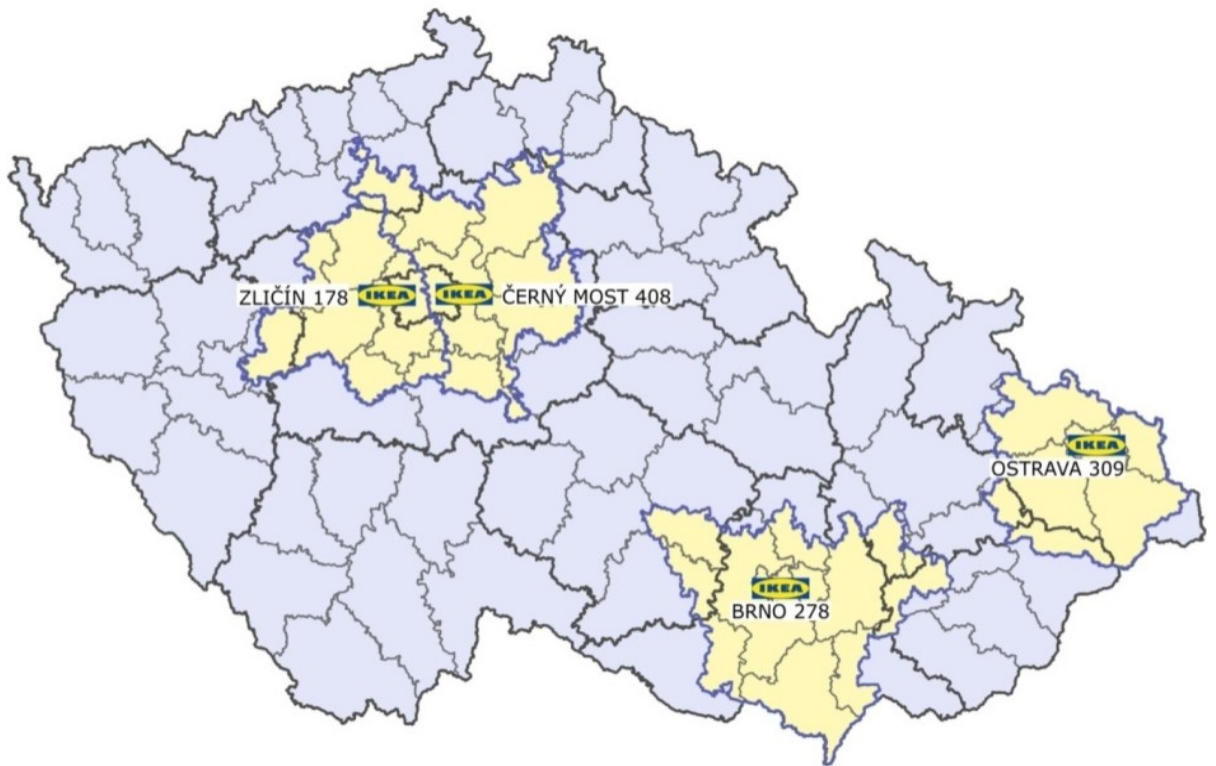
We hereby confirm that we understand and that we agree with audit findings and results.

12 April 2011

SUPPLIER – Signature

IKEA Auditor – Signature

Příloha č. 4

Příloha č. 5 Udržitelnější život v kuchyni

Odpadky V současné době je možné recyklovat nebo znovu využít asi 40 % běžného obsahu našich odpadkových košů. Ve skutečnosti však recyklujeme a znovu využíváme jen 19 % odpadků. Trídění odpadu pomáhá snižovat emise CO₂ a opakovaně využívat stejný materiál... Přestože neefektivnější je snížit samotnou produkci odpadů, nabízíme vám dva způsoby, jak chránit přírodní zdroje.

Recyklace začíná u vás doma: trídíte odpad! Začít trdit je snadné, když máte v kuchyni místo, kam dáte odpadky. Staci si vybrat ten správný typ nádob podle vaší potřeby i vkusu. IKEA nabízí spoustu chytrých řešení.

RATIONELL, taška na trídění odpad (199,-) Uspíná trídění papíru, plastů, skla, kovu atd. Potom stačí tašku vzít a vysypat do nejbližšího kontejneru na tríděný odpad.

SORTERA, stohovatelný odpadkový kos s víkem, 199,-/ks

Nezapomínejte na kompost! Co takhle využít organický odpad tak, abyste měli vlastní hnojivo na květiny? Bydlíte ve městě? Pořídte si na balkon kompostér!

KNODD, koš s víkem, 299,-

System na trídění odpadu RATIONELL umožňuje snadné trídění. Nádoby se dobře čistí a nabízejí je v různých velikostech. Každá velikost se hodí na jiný druh odpadu: RETUR, série odpadkových košů.

Jednou z možností, jak omezit množství odpadků, je nekupovat věci na jedno použití.

Odpadkové kose RETUR se dají kombinovat tak, aby vyhovovaly vašim možnostem i potřebám.

Víceúčelové utěrky z mikrovlákna dovedou vstříbat až sedmkrát víc vody, než samy váží. Absorbují mastnotu, takže je můžete používat bez jakýchkoli chemikálií nebo jen s minimálním množstvím čisticích prostředků. Nepouštějí chlopkny, dají se prát v práce a používat opakovaně. Proto jim dejte přednost před jednorázovými papírovými uterkami.

LÖDDER, víceúčelová utěrka z mikrovlákna. 49,-/4 ks

Při výrobě polyesteru se spotřebuje 13krát víc energie než při výrobě bavlny. Bio bavlna znečišťuje přírodu o 90% méně množstvím chemikálií než běžná bavlna.

IKEA 365+ GUNSTIG, utěrka. 129,-/2 ks

Tipy pro udržitelnější život v kuchyni

Několik malých, ale nesmírně důležitých krůčků

Pro životní prostředí je důležité, aby měly výrobky dlouhý život, aby byly bezpečné a neobsahovaly nebezpečné látky.

BONUS, sada příborů. 79,-/16 ks

Plastové předměty na jedno použití? Ne, díky! I na takové příležitosti, jako je zahradní party pro spoustu přátel, je lepší mít předměty z nerezové oceli za přijemnou cenu, které můžete použít ještě mnohokrát, než draze a úplně nesmyslně jednorázové předměty.

Obyčejné igelitové tašky vám poslouží jen na chvíli a navíc trva stovky let, než se v přírodě rozloží. Obvykle moc nevydrží a nejsou ani hezké. Proto je lepší porídit si tašky z pevného a odolného materiálu, které můžete používat po mnoho let.

Potraviny

Potraviny mají také velký podíl na znečištění životního prostředí. Ekosystém ovlivnily metody používané v zemědělství a při rybolovu, vypouštění CO₂ vznikajícího při zpracování potravin, dále pak doprava a odpad z obalů.

IKEA 365+, doza na potraviny s mřížkou na dně. 69,-

Ctvrtinu jídla, které kupujeme, nikdy nesejme – vyhodíme ho. Na výrobu nezkonsumovaných potravin se tak vyplývá spousta peněz a přírodních zdrojů a navíc při ní vznikají emise CO₂. Aby se jídlo tak rychle nekazilo, ma jedná z nádob ze série IKEA 365+ na dně vyjmátelnou mřížku, pod níž se hromadí vlhkost z potravin, jež tak zůstanou déle čerstvé.

ŠETŘENÍ ZDROJŮ JE NEDÍLNOU SOUČÁSTÍ PŘÍSTUPU IKEA K VÝVOJŮVÝM NOVÝM VÝROBKŮM. Díky nám šetříme nejen peníze, ale i životní prostředí. Naši designéři a výrobáři neustále hledají nové techniky zpracování, abychom z každého materiálu získali to nejlepší.

MATA, plastová stolička s nohama. 59,-/4 ks

71 % výrobků IKEA pochází z obnovitelných zdrojů. Naše kuchyňské výrobky neobsahují žádné složky, které by měly škodlivý vliv na zdraví. V našem skle a keramice nenajdete olovo ani kadmium, výrobky s neopravovaným povrchem neobsahují PFOA a v plastovém nádobí pro děti nejsou bifenylly. Používání PVC ve výrobcích IKEA je zakázáno. Jedinou výjimku jsou elektrické kabely, kde není žádná jiná alternativa – tedy prozatím.

IKEA poskytuje záruku 25 let na kuchyňský nábytek a 5 let na spotřebiče. Pantry dvířek se testují tak, že dvířka otevřeme a zase zavřeme 200 000krát (u klasických testů podle norem to stačí 80 000krát).

V textiliích IKEA nikdy nepoužíváme opticky zjasňující prostředky. IKEA je zakládajícím členem „Iniciativy za kvalitnější bavlnu“, jež vytváří celosvětové uznávaná kritéria pro „kvalitnější bavlnu“. Jejím cílem je, aby byla výroba bavlny lepší pro lidi, kteří na ni pracují, pro prostředí, v němž se pěstuje, i pro budoucnost celého odvětví. Dřevo je pro IKEA jedinou z nejoblíbenějších surovin, je to skvělá volba z ekologického hlediska, pokud ovšem pochází z zodpovědně obhospodávaných lesů. Dřevo je obnovitelný, recyklovatelný a biologicky rozložitelný materiál. Nábytek ze sukovitého dřeva je příkladem toho, jak IKEA maximálně využívá suroviny. Používá se i vrchní část stromů, jež by jinak skončila jako pasívo ve dřevě. Příloha č. 5

Více informací a výrobků IKEA na www.IKEA.cz Ceny zde uvedené platí do 30. 6. 2012

Nadměrná spotřeba masa představuje pro životní prostředí velké nebezpečí, protože chov vyžaduje osazování nových pastvin a je příčinou zvýšené kontaminace půdy a nadbytečného využívání zemědělské půdy. Myslete na to a dejte si několikrát týdně vegetariánské jídlo. Maso lze snadno nahradit směsí obilovin a luštěnin.

GRUNDTAL, odkapávací nádob. 149,- Tady použijte jako květináč.

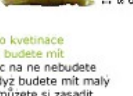
Když si koupíte biopotravinu, máte jistotu, že neobsahují žádné pesticidy nebo umělé hnojivo. Bioprodukty se dovážejí z menší vzdálenosti, takže jsou čerstvější a sklízí se už zraje. To prospívá vašemu zdraví i životnímu prostředí.

PASTALIGARS, 48-kg balení. 48,-/4800 g

Jídlo i zbytky můžete uchovávat také v igelitových saccích na více použití.

KAFFE PODS MELLANROST, kávové tablety. 79,-/36 ks

ISTAD, papírový sáček. 99,-/350 ks

RARITET, doza s víčkem. 99,-

Když uvaríte jídla právě tak akorát, nebudete ho muset vyhazovat. Ve víčku dozry RARITET najdete odměrný pohárek, díky němuž množství lépe odhadnete.

BURKEN, doza s víčkem. 99,-

A TOHLE JSTE VĚDĚLI?

Dovoz ovoce letadlem mimo sezonu znamená 10–20x vyšší spotřebu paliva, než když si stejné ovoce koupíte v sezóně z místních zdrojů. Při přepravě vznikají také skleníkové plyny. Vybírejte si proto sezónní potraviny, jsou levnější a mají lepší chuť. Když budete respektovat toto pravidlo, snížíte negativní dopad na životní prostředí.

STAM, skřítek. 15,-

Kuchyně je srdcem domova, kde společně s rodinou a přáteli vaříme, jíme, povídáme si, pracujeme nebo si hrajeme. Spotřebuje se tu ale také hodně vody a energie a vyprodukuje se tu spousta odpadků. Zhruba 40 % veskeré energie se v domácnosti spotřebuje v kuchyni. Nastal čas, abychom se naučili žít trvale udržitelnějším způsobem a začali preferovat taková řešení, která nám pomohou snížit spotřebu energie a vody a zredukovat množství odpadků. Jsou to jednoduchá opatření, díky nimž bude úpadek na životní prostředí menší, a navíc ještě ušetříme.

Krásné stoly STORNÄS a NORDEN jsou vyrobeny z odřezků, které by se jinak vyhodily.

STORNÄS, jídelní stůl, 8 990,-

EDSVIK, dvojitá mýdelná baterie, 799,-

Všechny mýdelné baterie IKEA nabízejí funkci snížení průtoku vody při zachování tlaku – setří tak vodu i energii.

Kuchyňské spotřebiče NUTIDA a FROSTIG spotřebují méně energie. Výrobky mají označení A nebo A+ a v rámci evropského systému energetické účinnosti spotřebičů mají nejlepší hodnocení.

NUTIDA FCP 191/100, chladnička/mraznička s funkcí No Frost, 14 990,-

Úsporné žárovky mají dvě výhody: vydrží 8 až 10krát déle než obyčejné žárovky, takže i množství odpadu je menší. Kromě toho ještě spotřebují až o 80 % energie méně. Je to tedy skvělý způsob, jak UŠETŘIT! Žárovky SPARSAM navíc obsahují méně rtuti, než je předepsaný limit, tedy 3 mg místo 5 mg.

Různé tarify pro odběr energie jsou výhodné nejen pro vaši peněženku. Díky tomu, že spotřebujete energii v době nízké poptávky, není nutné spouštět další elektrárny, což by mělo škodlivý vliv na životní prostředí.

Vytváření chladu je energeticky velice namočený proces. Každý stupeň nad doporučenou teplotu (5 °C u chladničky a -18 °C u mrazničky) zvýší vaši spotřebu o 5 %.

Indukční varné desky jsou mnohem rychlejší a výkonnější než elektrické nebo sklokeramické. Ohřívají jen hrnec, deska samotná zůstává studená, proto dochází jen k minimálním tepelným ztrátám. Pokud použijete hrnec správné velikosti a pokrytý ho poklicí, bude ztráta ještě menší.

Teplota v troubě způsobuje, že chladnička a mraznička produkují více chladu. Abyste tomu předešli, nemějte spotřebič produkující teplo a chlad umístěné vedle sebe, ale oddělte je například skřínkou.

Vlhkost v chladničce snižuje tak, že budete potraviny uchovávat v uzavřených dózách nebo sklenicích. Sníží se tím spotřeba energie a jídlo zůstane delší dobu čerstvé.

Energie Snížení emisí CO₂ souvisejících se spotřebou energie v domácnostech pomůže zmírnit klimatické změny. Je důležité vybrat si ty správné spotřebiče na chlazení i vaření a optimalizovat jejich provoz. A nepamnejte, že staré spotřebiče se musí vrátit zpět do prodejny, aby se mohly recyklovat a ekologicky zlikvidovat.

Jak mohou ušetřit energii v kuchyni? Vyberte si spotřebič energetické třídy A nebo A+, ty spotřebují méně energie. Spotřebič energetické třídy A například spotřebuje třikrát méně energie než spotřebič třídy C. Spotřebiče z IKEA jsou dobré pro životní prostředí i pro vaši peněženku.

A TOHLE JSTE VĚDĚLI? Poklice zabrání tepelným ztrátám, takže je dobré je při vaření vody nebo jídla používat. Ušetříte tím asi 20–30 % energie a navíc můžete podávat večeri o něco dřív.

Je těžké dělat všechno, ale když každý udělá aspoň něco, pomůže to!

Chytrý design, který respektuje životní prostředí. Díky nemu neuniká při otevření dveří ven studený vzduch, čímž se snižuje potřeba opětovného chlazení.

Voda Voda je stále drahocennější, proto jí šetřete, kde můžete. V kuchyni spotřebujeme spoustu vody. Nastříkáte jí i malické úpravy, a spotřeba vody se výrazně sníží. Ušetříte tak peníze i naši planetu!

15 % světové spotřeby vody připadá na domácnosti. Díky regulaci průtoku vody se ale dá spotřeba snížit, aniž by byla nějak omezena funkčnost, zvláště když se voda používá na oplachování, uklid a osobní hygienu.

Chladnička spotřebuje méně energie, když ji odmrazujete a pravidelně čistíte zadní stranu. Třímilimetrová vrstva námrazy v mrazáku zvyšuje spotřebu energie zhruba o 75 %. Chytrým řešením je funkce No Frost, jež vzniklou námrazu v brání. Tato funkce sice také vyžaduje určité množství energie, ale spotřebuje mnohem méně elektriny než podobná chladnička bez pravidelného odmrazování.

Neplýtvějte vodou na oplachování špinavých talířů, než je dáte do myčky! Mnohem lepší je zbytky odstranit stěrkou.

ENVIS, stěrky, 149,-/2 ks

Na vodu z kohoutku nepotřebujete PET lahve ani prepravu kamiony a můžete si ji donést, kam chcete. Když pijete vodu z kohoutku, pomáháte tím snižovat emise CO₂, a ušetřit spoustu surovin, které jsou třeba k výrobě skleněných či plastových obalů. A kromě toho ještě ušetříte!

Příkladem zařízení, které přináší velké úspory je perlator v baterii RINGSKAR. Vodu míchá se vzduchem, čímž snižuje spotřebu až o 30 %. Navíc se u teploty baterií nastává i maximální teplota vody – a to přináší další úspory.

RATIONELL, odpadkový koš s víkem, 149,-

Nechte vodu z kohoutku stat 10–15 minut v lahvi. Většina chloru vyprchá a vy si můžete vychutnat skvělou pitnou vodu.

Používání sítky ve dřezu zamezí průniku nečistot a ucpaní sifonů.

FAVORIT, kastrol s poklicí, 1 290,-

A TOHLE JSTE VĚDĚLI? Až 6 litrů vody za minutu můžete ušetřit, když během mytí rukou nebo mytí nádobí vypínáte kohoutek. Také výměna opotřebovaného těsnění vám ušetří asi 15 litrů vody denně. To znamená, že kvůli kapajícímu kohoutku vyplývá ročně 5 500 litrů vody.

Udržitelnější život v obývacím pokoji

IKEA neustále hledá možnosti, jak vám pomoci šetřit energii

Příkladem je náš rozrůstající se sortiment osvětlení s technologií LED. LED je zkratka pro světelné diody. Ty způsobily v osvětlení hotovou revoluci, protože technologie LED nejen šetří energii, ale světelné diody zároveň mnohem déle vydrží. Životnost LED je až 25 000 hodin (přibližně 25 let). Spotřebují až o 80 % méně energie než běžné žárovky.

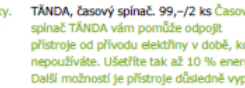
STRANNE, stolní lampa. 998,-
Osvětlení LED vydává dobré a rovnoměrné světlo, s podobným barevným odstínem jako běžné žárovky. Okamžitě se rozsvítí naplno a žárovky se nezahřívají. Neobsahuje rtuť.

SUNNAN, stolní lampa. 399,-/ks
Kombinuje úspornou technologii LED se solárními panely. Lampa SUNNAN nepotřebuje přívod elektřiny, můžete ji používat úplně kdekoli. Stačí nabít solární panel 9-12 hodin na slunci a lampa vám bude 4 hodiny svítit!

JANSJÖ, stolní lampa. 249,-/ks
Využívá technologii LED. Má nastavitelné rameno pro snadné nasměrování světla.

TÅNDA, časový spínač. 99,-/2 ks
Časový spínač TÅNDA vám pomůže odpojit přístroje od přívodu elektřiny v době, kdy je nepoužíváte. Ušetříte tak až 10 % energie. Další možností je přístroje důsledně vypínat.

LEDARE žárovka, 1,8 W 169,-
Světelné diody LED spotřebují o 80 % energie méně než běžné žárovky a vydrží mnohem déle. Technologie LED můžete využít ve všech typech svítidel.

Úsporné žárovky mají dvě výhody: vydrží 8 až 10krát déle než běžné žárovky, takže také nevytvorí tolik odpadu. Navíc spotřebují až o 80 % energie méně. Díky tomu šetříte životní prostředí i svou peněženku! SPARSAM, úsporná žárovka, 11 W 129,-/2 ks

Všichni už dnes víme, že používat úsporné žárovky a zhasínat světlo, když odcházíme na delší dobu z místnosti, je rozumné. Víte ale, že si máme dávat pozor i na „červené světylko“, které nám svítí v obývacím? Každý spotřebič – televizor, DVD a CD přehrávač nebo počítač – spotřebuje i v režimu „standby“ až 10 % energie. Když je zrovna nepoužíváte, vypněte je úplně. KOPPLA, prodlužovač šňůry. 129,-

LADDA, nabíječka se 6 bateriemi. 399,-
Z ekologického hlediska je vždy lepší používat dobíjecí baterie než jednorázové. Jednu baterii LADDA můžete dobít 700 až 1000krát. Baterie IKEA mají ve své cenové hladině tu nejvyšší kapacitu.

ALÅNG, stolní lampa. 799,-
Lee pracuje v jednom z obchodních domů IKEA v Kalifornii. Přišel s nápadem, jak zlepšit balení lampy ALÅNG. Zjistil, že když se jednotlivé díly jinak poskládají, zmenší se krabice až o 30 %. Díky tomu se dnes na každou paletu vejde 24 stolních lamp ALÅNG místo dřívějších osmnácti.

A TOHLE JSTE VĚDĚLI?
30 % energie ušetříte, když si dáte lampu do nejbližší místu, kde potřebujete světlo. Bude vám stačit slabší žárovka.

A TOHLE JSTE VĚDĚLI?
Až si nabijete mobil, vytáhněte nabíječku ze zásuvky, ušetříte tak energii.

Tipy pro udržitelnější život v obývacím pokoji

Několik malých, ale nesmírně důležitých krůčků

Přečtěte si, co děláme my v IKEA, a na co bychom měli myslet všichni společně, abychom chránili životní prostředí – a šetřili peníze.

10 Desatero odpovědného nakupování

Následujících deset bodů vám může pomoci při výběrání toho nejhodnějšího výrobku z pohledu environmentálního a sociálního. Čím více pravidel se nám podaří do nákupů promítnout, tím lépe.

- Pravidlo 3R (Reduce, Reuse, Recycle)** Při nákupu myslíme na kvalitu a na předpokládanou životnost výrobků. Funkční věci necháváme dosloužit, abychom nevytvářeli zbytečný odpad. Kupujeme výrobky na více použití. Nepotřebných věcí se zbavujeme tak, aby je mohl využít ještě někdo jiný nebo aby alespoň materiálu z nich mohl být znovu zužitkován.
- Upřednostňujeme biologicky rozložitelné, recyklované a recyklovatelné materiály** – v výrobků i jejich obalů.
- Čím méně obalů, tím lépe.** Větší balení šetří obalový materiál a zmenšují množství odpadu. Optimální jsou obaly vratné a znovu použitelné.
- Vybíráme si výrobky s co nejnižším obsahem látek poškozujících životní prostředí a lidské zdraví.** Zvažme nákup výrobků obsahujících jedy, organická rozpouštědla a další látky, které se uvolňují a akumulují v tělesných tkáních a jsou těžko odbouratelné.
- Nekupujeme výrobky z PVC,** přičemž výrobě, používání i likvidaci se do životního prostředí uvolňuje celá řada toxických látek.
- Dáváme přednost takovým výrobkům, jejichž výrobou i provozem jsou suroviny i energie využívány s maximální efektivitou.** Kupujeme spotřebiče s energetickým označením A. Využíváme obnovitelné zdroje energie (slunce, voda, vítr, biomasa, atd.).
- Upřednostníme výrobky či služby chráněných dílen či obdobných organizací se sociálním programem.** Požadujeme záruky pracovních podmínek zaměstnanců ve firmách, které najímáme.
- Kupujeme produkty ekologického zemědělství, které se vyhýbá používání umělých hnojiv a pesticidů.** Dbáme na to, aby dřevěné výrobky pocházely z šetrně obhospodařovaných lesů.
- Zajímáme se o původ výrobků, které kupujeme,** zejména o to, jak se firmy chovají ke svým zaměstnancům v rozvojových zemích.
- Upřednostníme výrobky šetrné vůči životnímu prostředí, které mají stejné užité vlastnosti jako obdobné výrobky na trhu.**

© IKEA 2013. Vydáno 15. 11. 2013.

Děti máme rádi

Masivní dřevo, bezpečné barvy, odolná kvalita. Série hraček MULA se vyrábí ze 100% obnovitelného a recyklovatelného masivního dřeva. Použité barvy a laky neobsahují žádné toxické látky, jsou bezpečné pro děti i pro životní prostředí. MULA vyhověla požadavkům celých generací tvůrčích dětí. Tak jen si hrajte!

MULA, dřevěné korálky. 299,-

MULA, dřevěná zatloukávací špalíky. 149,-

MULA, dřevěná pyramida z kroužků. 149,-

MULA, dřevěný jeřáb s kostkami. 299,-

LEKAMMRAT, panenka. 249,-

TORVA, plyšová hračka, brokolice. 179,-

Dětský nábytek MAMMUT je vyrobený z plastu, je velice odolný a snadno se čistí.

MAMMUT, stolička. 149,-

SAGOSTEN, nehořlavý dětský polštář na podlahu, má nafukovací výplň z polyolefinu – což je hladký a odolný plast bez obsahu chlóru a dalších škodlivých látek, které jsou součástí častěji používaného PVC. SAGOSTEN, nafukovací výplň s potahem. 699,-

Série dětského nábytku STUVA se vyrábí technologií BoS (Board on Stiles). Je flexibilní, lehká, odolná a „roste“ spolu s dětmi.

Koberec dětí při hraní na podlahu zahřeje. BARNSLIG RINGDANS, koberec. 998,-

Více informací o výrobcích IKEA najdete na www.IKEA.cz

Tištěno na papíru vyrobeném v souladu s pravidly pro udržitelné certifikátu FSC®

A TOHLE JSTE VĚDĚLI?
Pokud záclony zakrývají radiátor, brání šíření tepla, stejně jako kusy nábytku postavené před radiátorem. Záclona by měla sahát jen po parapet, případně 5 cm nad radiátor – ušetříte tak až 25 % energie.

Na velikosti obývacího pokoje až tolik nezáleží. Mnohem důležitější je, aby dokázal plnit všechny potřebné funkce. Odpočinek, čtení, návštěvy přátel, rodinná setkání, hraní s dětmi, sledování televize, skladování knih, rodinných fotografií, a někdy také práce nebo spánek. To všechno jsou činnosti, které se v obývacím pokoji běžně odehrávají. Jak ho můžeme zařídit a využít co nejlépe s ohledem na trvalou udržitelnost?

O naši planetu se musíme dobře starat. Nezdědili jsme ji po svých předcích, ale půjčili jsme si ji od svých dětí.

Z ekologického hlediska je důležité, aby výrobky měly dlouhou životnost, byly bezpečné a aby neobsahovaly nebezpečné látky. Proto všechny naše výrobky musí absolvovat velice přísné testy kvality.

Všechny pohovky EKTORP mají výbornou kvalitu a splňují řadu environmentálních hledisek. Proto na ně také můžeme poskytnout záruku 10 let. (Více informací o tom, na co se záruka vztahuje, najdete v katalogu IKEA.) EKTORP, 2místná pohovka. 10 490,-

„Vážně se na tom dá sedět – diví se často lidé, když zkoušejí houpač křeslo IKEA PS GULLHOLMEN. Chybělo jsem navrhnutou křeslo, které bude stimulovat různé smysly. Klasičtější jsem dospěl k mělkému houpačkovému křeslu. Materiál – banánové vlákno – jsem měla vybrány hned. Banánovník totiž poté, co vydrží plody, umříná, a nemá žádná další využití. Když víte, že žijete, na které sedíte, je vyrobené ze zbytkových materiálů, zdá se vám pak ještě krásnější a pohodlnější.“ říká návrhářka Maria Vinka. IKEA PS GULLHOLMEN, houpač křeslo. 1 290,-

Odpočívat, dívat se na televizi, číst si, jíst, povídat si s rodinou...

Když toužíte po nové pohovce, nemusí to hned znamenat velkou investici. Někdy stačí dopřít pohovce nový potah, a atmosféra v místnosti se úplně promění. Takovou změnu můžete snadno provést, kdykoliv se vám zachce. Zároveň tak prodloužíte život své pohovky. KIVIK, 2místná pohovka s potahem Tullinge. 10 490,-

Pohovka KIVIK byla testována na odolnost, její textilní potah byl testován na chemické, běžné opotřebení, odolnost barev vůči slánu a působení slunce, a dále absolvovala test hořlavosti a test pro stanovení formaldehydu.

Koberec místnost zútulní a zateplí. Tento koberec je vyroben z přírodního materiálu – vlny s dlouhými vlákny – díky němuž je zvlášť odolný. A protože je oboustranný, bude vám sloužit opravdu dlouho. Vlna je přírodně odolná vůči nečistotám. Ale v případě potřeby můžete koberec snadno vyčistit. KATTRUP, koberec, 200x300 cm. 5 990,-

A TOHLE JSTE VĚDĚLI? Když doma snížíte teplotu o jediný stupeň, ušetříte na účtu za energii 5 % a snížíte emise CO₂. V chladnějším prostředí vás zahřeje deka nebo koberec.

Plyšová deka zútulní a dodá místnosti barevnost a osobitost. A samozřejmě vás taky zahřeje. VILMIE RUND, pléd. 399,-

V IKEA neradi plýtváme! Proto se snažíme pokud možno využívat odpad z výroby jako materiál na jiné výrobky. Příkladem je třeba poštář LUSY BLOM. Je vyplněný zbytky z výroby příkrývek IKEA, máme tudíž jistotu, že jeho obsah je bezpečný a zdravý, a zároveň využijeme materiál, který by jinak přišel niveč. LUSY BLOM, poštář. 99,-

Pohovky KLIPPAN patří mezi naše nejoblíbenější a nejtrvanlivější výrobky. Před pár lety jsme je začali balit rozložené do dvou kusů. Díky tomu se teď na jednu paletu vejde dvakrát tolik pohovek. Množství transportů rapidně kleslo, stejně jako náklady a emise uhlíku. KLIPPAN, pohovka s růžovým potahem Granån. 4 290,-

Spousta výrobků IKEA se vyrábí z bavlny, a proto spolupracujeme s fondem WWF na projektu Farmer Field Schools v Pákistánu a Indii. Pěstitelé bavlny se učí hospodařit s poloviční spotřebou vody a chemikálií. To je dobrá zpráva pro vodní zdroje, vzduch, rostliny, zvířata i lidi. Povlaky poštářů na obrázků byly ušity z různých metrážů IKEA. GULLVIT, látka. 149,-/m

Série nábytku LACK se vyrábí technologií BoF (Board-on-frame), která je v IKEA velice oblíbená. Dřevěné rámy se vyplní recyklovaným voštinovým papírem. Tato konstrukce je velice pevná a odolná. Vzniklé výrobky jsou lehké a snadno se s nimi manipuluje při přepravě i doma. LACK, odkládací stolek. 55x55 cm, bílý. 129,-

A TOHLE JSTE VĚDĚLI? Nesprávně umístěný nábytek může zabránit pronikání tepla do místnosti, proto jej nestavte před radiátor.

... ukládat i pracovat.

Masivní dřevo je recyklovatelné a obnovitelné. Je to spolehlivý materiál, který hodně vydrží. HEMNES, stůl s polkovým dílem. 9 490,- HEMNES, knihovna. 3 490,-

Neuvěřitelně šikovný. Tento stojan je vyrobený z jednoho kovového plátu a jako celokovový výrobek se také velice snadno recykluje. SPONTAN, stojan na časopisy. 199,-

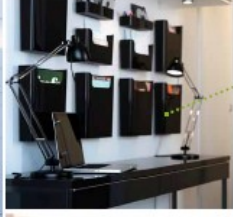
KASSETT, krabice s víkem. 80 % recyklovaného papíru. 99,-/2 ks

Série BESTÅ se vyrábí technologií BoS (Board-on-stiles). Konstrukce je kombinací dřevotřísky, dřevovláknité desky, fólie a výplně z voštinového papíru. Vzniklý materiál spotřebuje minimum přírodních zdrojů. Je mnohem lehčí než dřevotříska, a přitom má stejnou funkčnost a kvalitu. BESTÅ, bílá úložná sestava. 4 550,- BESTÅ, černohnědá úložná sestava. 3 425,-

Napadlo vás někdy, že by z použitých plastových lahví mohlo vzniknout něco elegantního, chytrého a stylového? Série PLUGGIS se vyrábí ze stoprocentně recyklovaného plastu PET. PLUGGIS, odpadkový koš na papír. 149,-

PLUGGIS, kontejner s kolejkou. 249,-/3 ks

Nový kabelovodič SIGNUM se oproti svému předchůdci vyrábí z polovičního množství materiálu. Funguje ještě lépe a cenu má samozřejmě nižší. SIGNUM, kabelovodič. 199,-

Myslíme si, že i vyhozený materiál by měl dostat ještě jednu šanci – proto nabízíme výrobky z recyklovaných vláken. Teď máte dobrý důvod, proč recyklovat papír a lepenku. PAPPIS, krabice. 100% recyklovaný papír. 19,- HÅBOL, krabice s víkem. 90 % recyklovaného papíru. 49,-/2 ks

Naši dodavatelé při zpracování ovčích kůží vůbec nepoužívají solení. Před čišněním se kůže vypne, proces solení se eliminuje a spotřebuje se minimální množství vody. Žádná použitá voda se nedostane do přírody, aniž by byla nejprve vyčištěna. Všechny činnosti lázně se recyklují. LUDDE, ovčí kůže. 899,-

A TOHLE JSTE VĚDĚLI? V zimě je úsporné větrat nárazově. Vypnout topení a dvakrát denně vyvětrat místnost tak, že asi na 5 minut otevřete okna dokořán. Čím je venku chladnější, tím kratší by mělo být větrání.

Příloha č. 6
Systém kapénkového zavlažování

